ČECHOAUSTRALAN

KRAJANSKÝ LIST

LÉTO/ZIMA 2014-15

www.cechoaustralan.com

Velvyslanectví České republiky:
8 Culgoa Circuit, O'Malley, ACT 2606
Tel: 02 6290 1386, Fax: 02 6290 0006

KDO SAHÁ PO HVĚZDÁCH

Barbara Semenov

Kto siaha po hviezdach
Ten musí skrotiť strach
Je krásne zvíťaziť
Len nikdy nestrať cit...

- Píseň, která mne provázela celým letošním pobytem v Čechách a na Slovensku, se hodí k dvanáctému měsíci - času bilancování, pohledu do zpátečního zrcátka, než šlápnem' na plyn do nového roku. Skladba česko-slovenského zpěváka Miro Žbirky v sobě nese obzvlášť silný podtext jako ústřední melodie nového českého filmu **Fair Play**, nominovaného Českou filmovou a televizní akademií (ČFTA) na Oscara za nejlepší cizojazyčný film natočený v roce 2014. Nevěřím, že tento film v Novém světě uspěje. V dnešním světě je nepochopitelný.

V mém vlastním světě rezonoval natolik, že kdykoliv se objevil na repertoáru některého z pražských kin, horečnatě jsem spěchala vidět jej znovu a znovu. A s ním spojené bilancování mě vrátilo o celých třicet let zpět. Je to dávno nebo nedávno?

Nedávno z pohledu osobního. Bylo to přece před nedávnem, vidím se jako dnes, sedím v malém pokoji v Denveru poblíž letiště Stapleton a vkládám list do psacího stroje. Přes modrý kopírák donekonečna sepisuji přihlášky, které se sestrou rozesíláme do všech světových stran Ameriky. Chceme létat. V této chvíli – píše se rok 1984 – jsme sice obě zaměstnány u amerických leteckých společností, ale pouze jako pozemní personál na letišti, a to nám nestačí. My chceme křídla.

Vzpomínám, jaká to byla dřina, při odbavování letů. Žádné počítače – spojení se hledala v tlustých bichlích OAG (Official Airline Guide), tarify se složitě propočítávaly, kufry a krabice se tahaly na běžící pás vlastnoručně, žádné sedačky pro agentky, osmihodinové šichty vestoje či poklusu… Byly jsme ale mladé. A chtěly létat. A tak jsem denně po práci usedala za psací stroj a přepisovala žádosti aerolinkám… až se nám to nakonec podařilo. Z okének letadel, kterými jsme pak prolétaly život, jsme si sáhly na hvězdy a dál.

Film Fair Play mne však vrátil k onomu okamžiku, kdy jsem v coloradském bytě zaslechla v rádiu zprávu, že českoslovenští sportovci se nezúčastní olympijských her v Los Angeles. Příčinou byla odveta zemí Východního bloku za bojkot předchozích her v Moskvě, kam na výzvu USA nepřijelo 65 zemí na protest proti invazi Sovětského svazu do Afghánistánu.

Uprostřed Skalistých hor s vlastními starostmi a radostmi mi byly tyto sváry celkem jedno. Lionel Richie roztancoval svojí *All Night Long* z olympijského stadionu tenkrát celý svobodný svět, zatímco v české kleci moji bývalí televizní kolegové dle příkazů shora dále deklamovali bludy a vymývali mozky otupenému národu. Ale to se mne už naštěstí netýkalo. Ba dokonce jsem si už ani nedovedla představit, jak pokračoval život v zemi, kterou jsem opustila a zavřela za sebou vrátka dozajista napořád. Je to tak dávno.

Nedávno ožívá v kině, a mrazí s prvními půltóny hudby filmu Fair Play. Stačí úvodní záběr a ocitáme se v době důvěrně prožité, zasuté kdesi hluboko v podvědomí, v bytě takřka vlastním – skládací gauč, peřiny v peřiňáku, tranzistorák naladěný na atypickou barvu hlasu Svobodné Evropy,… a v okamžiku je jasné, kde a v jakém roce se nacházejí protagonistky vše vypovídajícího filmu. Divák jen nevěřícně sleduje konfrontaci toho, v čem ještě nedávno přežíval.

Synopse děje nemůže nikdy vyjádřit, co film skutečně zobrazuje. Všimla jsem si, že někteří recenzenti prodlévají zejména u zdánlivě hlavního tématu, tedy dopingu ve sportu, nebo u vztahů hrdinů či na povrchových jevech. Tento film rozevírá však nejhlubší jizvy jednoho velmi smutného období naší země. Je o stvůrnosti totality, o roztržených rodinách, o tajemstvích a slídění, o ponižování, o zoufalství, bezmoci a beznaději. Je ale také o velkém hrdinství a statečnosti neznámých a nenápadných, - lidí, kteří žili smýkáni politickou mašinérií, znásilňováni zločinností systému, a přesto si dokázali zachovat čistý štít a svědomí. Bylo jich ale v porovnání s většinou opravdu málo, a strasti, kterými byl lemován jejich každodenní život, jsou dnes už neporozumitelné a nepředstavitelné.

Srozumitelný tak bude film, který by měli určitě vidět všichni, pravděpodobně jen těm, kteří prožili osmdesátá léta v zemích Východního bloku. Možností jak žít bylo, jak si živě pamatuji, několik. Člověk se mohl zcela podřídit a táhnout za jeden provaz s vládnoucími, což mu zajistilo privilegované postavení, nebo mohl „držet hubu, držet krok" a žít jakžtakž, nebo mohl protestovat a být bit, anebo mohl emigrovat.

Martyrium volil nevelký počet. A právě o těch je film Fair Play. Jsou jediní, kteří fair play hrají v neférové hře zvané normalizace. Nejsou to však ti notoricky známí hrdinové doby – mučení, týraní, vězněnní, není to ani disent. Je to jen nenápadná mladá sprinterka Anna (Judit Bárdos), která se dostane do střediska vrcholového sportu. A její matka (Anna Geislerová), která spolu s trenérem Anny doufá, že dívka splní kvalifikační limit a postoupí na olympijské hry. Vybočením ze světa tvrdého sportovního drilu je pro Annu pouze milostný vztah se zrádným koncem. Anně začnou být bez jejího vědomí podávány anabolické steroidy. Její výkonnost stoupá, objevují se ale rovněž první zdravotní problémy.

Film jako jeden z prvních odkrývá státem řízený doping, kterým se v roce 1983 československý vrcholový sport snažil vyrovnat východoněmeckým atletům, slavícím díky dopingu rekordní úspěchy na světových kláních. Zdánlivě nevinně znějící opatření vlády ke zkvalitnění a zvýšení péče o československou státní reprezentaci vedlo s posvěcením ministra zdravotnictví k aktivnímu výzkumu podpůrných prostředků k nárůstu svalové hmoty. Sportovci byli tlačeni k dopingovému programu, navzdory zdravotním rizikům. Nejznámějším podpůrným prostředkem, obsahujícím anabolické steroidy, se v Československu stala Stromba, původně určena k léčbě svalové atrofie. Pokud se chtěli sportovci v procesu systémového zneužívání tohoto anabolika udržet v tehdejší světové špičce, neměli na vybranou. A právě na motivu osobní statečnosti jedince, který se vzepře systému i za cenu toho, že ho jeho čestný postoj bude stát kariéru, je postaven příběh hrdinky filmu.

Anna se o přípravcích dozvídá pravdu, a přestože je v sázce její účast na olympiádě, hodlá dál trénovat bez nich. Matka, dříve úspěšná tenistka, která po manželově emigraci uklízí v divadle a přepisuje texty disidentského autora, se upíná k naději, že dcera účast na olympijských hrách využije k emigraci. Rozhodne se proto jí anabolika pod rouškou neškodných vitaminů aplikovat tajně. Rozehrává se tak drama, které má hned několik dimenzí. Sportovní a politická rovina vyprávění se stává pozadím pro drama osobní, v němž se zrcadlí důvěrný, nástrahy a zla přežívající, silný vztah matky a dcery.

Do kina jsem na jednu z projekcí vzala i svoji šestadvacetiletou dceru, která se narodila a vyrostla v Austrálii, a nemohla mít absolutně pojem, o čem je řeč. Nevěděla jsem, kde začít, když jsem se snažila připravit ji na film, který uvidí. U telefonního automatu, který se zablokoval korunou, aby se mohlo zatelefonovat tajně na Západ? U přepážky, kde se přebírala zamítnutí žádostí o výjezdní doložky? U monstrózní sochy Karla Marxe v Karl Marx Stadtu, kde vypadá hrdinka tak malá, bezvýznamná a ztracená? V kabince šatny lékaře, kde se svléknutým pacientům v ordinaci mezitím braly osobní věci za účelem špiclování? U přepisovaní samizdatů? Vždyť ani nevěděla, jak vypadal psací stroj a musela jsem jí vysvětlovat, jak pracoval a špinil modrý uhlový kopírák. Natož aby rozuměla výhružce – „Dobře si to rozmysli, soudružko…". Dějinně paradoxním vyústěním volby protagonistky filmu, zda dopovat či ne, za niž je v závěru vyloučena z účasti na nominaci na olympiádu v roce 1984, je skutečnost, že země Východního bloku v čele s Moskvou olympiádu v USA v závěru bojkotovaly. Ano, bylo to všechno – dávno. Ani mladá herečka ani moje dcera nebyly tenkrát dosud na světě.

Přesto měla v závěru filmu podobně jako hrdinka příběhu slzy v očích. Bylo to nesporně díky efektnímu vypointování všech zápletek příběhu, i díky dobře vykresleným charakterům na pozadí děje, ale především bezchybnou souhrou představitelek matky a dcery, které uvěřitelně, dojemně a zároveň civilně ztvárnily nezlomené lidské charaktery v zápasu o lidskou důstojnost.

Herečky Geislerová a Bárdos s režisérkou filmu Andreou Sedláčkovou uprostřed

Konzulát České republiky:
169 Military Road, Dover Heights, NSW 2030
Tel: 02 9581 0111, Fax: 02 9371 9635

Režisérka a autorka scénáře Andrea Sedláčková odvedla vynikající práci - film považuji nejen za nejlepší z letošní tvorby, ale za jeden z nejlepších z filmové polistopadové kinematografie vůbec. V posledních letech se mnozí snaží nahlížet na komunismus smířlivěji než dřív. Je proto důležité, aby vznikaly podobné filmy, které neobrušují hrany a na normalizační bezčasí se dívají bez příkras jako na dobu, která ničila jedince i jejich rodiny jen za to, že se rozhodli komunistickému zlu vzepřít.

Oceňuji, že Andrea Sedláčková osmdesátá léta vykresluje tak, jak si je mnozí naštěstí ještě pamatují. Nikoli jako nějaký nostalgický či humorný časový úsek v naší historii, ale jako šedou a ponižující dobu, v níž se všichni snažili nějak přežít. Naděje na změnu byla v roce 1984 minimální a tak šlo právě o tu míru, jak moc se přizpůsobit. Téma emigrace je pro režisérku osobní, emigrovala na Západ krátce před Sametovou revolucí, dnes pracuje ve Francii jako střihačka. Já sama emigrovala jen o pár let dříve, v roce 1981, a přesto sleduji s neuvěřením některé televizní záznamy z let, která potom následovala. Stihla jsem odejít ještě včas, před nejhorší fází nenormálního stavu v zemi. Přitom, podobně jako autorka filmu, a potažmo jeho hrdinky, jsem původně také považovala emigraci za zradu, a teprve prozření, že člověk nemá žít přizpůsobivě v totalitě, mi pomohlo se správně rozhodnout. Nedivím se ale ani těm, kteří se k tomuto dramatickému životnímu kroku neodvážili. Spíš tak jen lépe chápu ne vždy jasné porozumění dnešních Čechů, co je vlastně svoboda a demokracie.

A to mne přivádí k dalšímu bilancování. Čtvrt století demokracie v bývalých zemích za Železnou oponou se letos na podzimním pražském Žofíně zabývalo již osmnácté Forum 2000 s názvem „Democracy and its discontents“. Byla jsem ráda, když se většina mudrujících na konferenci „Nespokojená demokracie“ shodla v úvodním panelu na stále platném Churchillově citátu, že „demokracie je ten nejhorší způsob vlády – až na to, že neexistuje žádný lepší“. Neboli, měli bychom být spokojeni, že můžeme být nespokojeni. Be content, to be discontent – protože druhou alternativou je totalita. Ve střetu diskutujících bylo zjevné, odkud a s jakou zkušeností s demokracií ten který vystupující přichází. Není bez zajímavosti, že největší nespokojenci jsou stále ze zemí Východního bloku. Musím přiznat, že některá hesla, která měla dodat konferenci ducha, mne téměř iritovala – „Democracy: I feel like I have let you down (Demokracie říká: Myslím, že jsem vás zklamala)“. A tak se mi velmi líbilo, jak stěžujícím si pravdoláskařům odpovídal Michael Novak, americký filozof, novinář, spisovatel, autor 25 knih, z nichž nejznámější je *The Spirit of Democratic Capitalism*. Připomněl slova Václava Havla, že svoboda a demokracie spočívá v odpovědnosti jedince a osvěty. Porovnával svoji návštěvu Prahy v osmdesátých letech a dnes, líčil ve svých vzpomínkách to šedé, vystrašené a depresivní město, přesně tak jak je zobrazeno ve filmu Fair Play. A jeho nádhernou proměnu za pouhých dvacet pět let v jedno z nejatraktivnějších míst, kde lidé žijí svobodně - normálně jako všude jinde v moderním demokratickém světě. Copak to samo o sobě nesvědčí o tom, že demokracie nezklamala? Demokracie nikdy, nikde a nikomu nemůže zaručit perfektní politiku a politiky. Touha po takové nesplnitelné dokonalosti vede zas a jen k další totalitě. Tajemství fungující – nikoli ideální - demokratické společnosti je v odpovědnosti občanů a jejich úsilí o pozitivní soužití. To ovšem nemůže být nikdy stoprocentní, ne každý v bilionovém lidském společenství se řídí správnými morálními zásadami. Nikdy tomu tak nebylo a bohužel nebude.

Dvacet pět, třicet let – dávno nebo nedávno? Totalitě je odzvoněno, modrému kopíráku taky, život si už pětadvacet let nedovedeme představit bez internetu, to byly časy snad prehistorické. Bilancuje dnes i britský vědec Tim Berners-Lee, otec webu, toho nejuniverzálnějšího nástroje lidstva. Jak se bude dále rozvíjet, bude využit nebo zneužit? Technický pokrok a pokrok vůbec mění parametry času, co je aktuální, bude za pár okamžiků vzdálená historie, a přesto stárneme pomaleji než dřív. Letopočty se načítají, svět se točí dál. Minulost je minulostí, je třeba žít s novou dobou. Tak jako nás dnes nenapadne dívat se na Německo jako na fašistické nebo rozdělené, na Austrálii jako nevyvinutou, na střední a východní Evropu jako na Východní blok, nelze se dnes dívat na Rusko jako na Sovětský svaz či na Čínu jako na Čínu Mao Ce-tunga. I to je fair play.

Do roku 2015 nám přeji, abychom fair play neztráceli z mysli, na dávné nedávno nezapomínali, ale ani na něm nelpěli. Víme přece, že dávno v životě lidském je nedávno, a nedávno v životě hvězdném vesmírném jen nano zlomkem dávna.

Děj Země je krátce jen vyprávěn,
jak píseň se krátce skládá:
vylétla jiskřička z plamenu,
a zčernalá zpět zas padá.

A v jediném světem tom mihnutí,
v tom kratičkém jiskry plání
všechen si vyžije lidstvo boj,
ba všechno i milování.

Tak krátká to, kratičká písnička,
a může být ještě kratší,
veliký lidské je lásky bol
a několik slov naň stačí.

Snad stačila sloka by jediná,
snad jediné slůvko pouze,
do písně se to tak krátce dá -
a žije se to tak dlouze.

Jan Neruda – Písně kosmické, 1878

ZAPOMENUTÁ VÝROČÍ?

Peter Žaloudek

Napadlo vás někdy, jak a proč kdysi po světě vznikaly české a slovenské časopisy pro krajany pocházející z někdejší Československé socialistické republiky? Vždycky tomu tak v dějinách bylo, že lidé z téhož národa, kteří se z jakýchkoliv důvodů usídlili v jiné zemi, zakládali své krajanské spolky, ve kterých se scházeli, věnovali kultuře a zakládali časopisy, byť třeba jen stručná informativní periodika či občasníky. Dělali to nejenom proto, aby nezapomněli svou vlastní řeč, ale také proto, aby si v cizí zemi, kde vládne jiná kultura, jiné cítění a myšlení, vytvořili jakýsi ostrůvek své původní vlasti. Tam se cítí jako doma a zároveň jsou svobodní natolik, že si mohou vyměňovat své názory, což v zemi, ve které se narodili a vyrůstali, veřejně a nahlas činit nemohli.

Ohromný exodus české a slovenské populace vyvolalo nastolení komunismu v roce 1948. Tzv. diktatura proletariátu, drastické omezení práv a svobod člověka, náboženská perzekuce, vymyšlené a za pomoci nejbujnější zločinecké fantazie vykonstruované politické přestupky měly za následek stovky nevinně popravených, tisíce neprávem odsouzených, degradovaných lidí, zbavených hodností, akademických titulů, postavení. Jejich děti a příbuzní nesměli studovat na středních ani vysokých školách a vykonávat činnosti, jaké by chtěli a pro které by měli vlohy. Rok 1948 drastickým způsobem navždy poznamenal osud českého a slovenského národa. Tisíce bylo těch, kteří měli odvahu i sílu podniknout riskantní cestu do nejisté emigrace, protože se nechtěli stát otroky pučem nastoleného režimu. Ti, co tolik odvahy a síly k takovému kroku neměli, zůstali doma a na dlouhou dobu se museli přizpůsobit životu v kleci. Mnohým se v ní podařilo vytvořit si jakýsi vnitřní prostor svobody, mnozí se však životu v kleci zcela přizpůsobili, ba stali se jeho opěvovateli.

Ztracená generace – fenomén, který jen tak nemá v dějinách lidstva obdoby. Jsou tak označovaní lidé, kteří se nemohli vyvíjet, žít a tvořit podle svých talentů a schopností, ale byli donuceni k činnosti, kterou jim vnutil diktátorský režim. To, co by bývali mohli vytvořit, zůstalo pohřbeno, nerealizováno, nevyrostlo na povrch tak, jako musí vyklíčit sémě pšenice, aby jednou přineslo stonásobnou úrodu. Sémě talentů a vrozené moudrosti mnoha lidí bylo udušeno ve svém zárodku ve jménu totalitního systému, kterému nezáleželo na člověku, ale na pošetilé ideologii. Rozum byl zardoušen, duch zloby a nenávisti šířil svůj smrtonosný pach jako rozkládající se mrtvola kdysi živého tvora.

Pojmem "ztracená generace" bývá ale také označována část populace, která volila život v emigraci. Vše, čím mohli být její příslušníci prospěšní své rodné zemi, již nazývali vlastí, bylo investováno do společnosti a státu, který jim poskytl azyl a možnost žít. Tento smutný fenomén odlivu inteligentních mozků je další z charakteristik někdejšího poválečného Československa.

Když v roce 1968 začaly tát ledy a Alexander Dubček spolu s tehdejší vládou v tzv. Pražském jaru nastolil "demokracii s lidskou tváří", věznice s politickými vězni byly již definitivně minulostí, hranice se otevřely dokořán a lidu se dostalo nevídané možnosti nadechnout se svobody, bylo to něco, co později politologové a historici označili slovem "perestrojka". Přišlo to ale příliš brzo, sovětské impérium na něco takového nebylo ani ideově, ani mocensky připraveno. Muselo uplynout dalších 20 let, než se tam k moci dostal Michail Gorbačov. A impérium se muselo nejdříve zhroutit v samém jeho mocenském centru.

Rok 1968 byl tedy jen pouhou fata morgánou, jakýmsi náznakem toho, co perestrojka je. Musel být co nejdříve a co nejbrutálněji vymazán z dějin – z oněch dějin, které po druhé světové válce psal tak zvráceně moskevský režim. Pouhých několik měsíců svobody bylo krutě rozválcováno tanky. A opět nastala doba "normalizace", návrat k tomu, co tu bylo už po roce 1948 – zatýkání, špiclování, nastolení atmosféry strachu, ohýbání hřbetů, devastace charakterů, splynutí s politikou moci. Na dalších nekonečně dlouhých dvacet let znova jedna obrovská klec. Sovětská okupace se stala nejsilnějším motivem další vlny exodu, desítky tisíc lidí opustily republiku. Dnes jsou občany tradičně demokratických zemí – USA, Kanady, Austrálie, západní Evropy.

Tolik jako připomínka vzniku časopisů a různých periodik v českém a slovenském jazyce, která v zahraničí vycházejí. Jsem z generace těch, kteří za komunismu v ČSSR tajně poslouchali rádio Svobodná Evropa, Hlas Ameriky, Vatikán, a kteří sem tam četli riskantně propašované časopisy ve slovenštině nebo v češtině. Později, když jsem sám emigroval, jsem je čítal již volně, beze strachu, že mě za to někdo udá. Většina z těch, kteří tehdy do zahraničního vysílání a krajanských časopisů nezištně přispívali, dnes již asi nežije. Jejich činnost byla polistopadovým režimem často oceňována – především prezident Václav Havel jejich zásluhy mnohokrát vyzvedl. Také já cítím potřebu i nyní, tolik let po pádu komunismu, vyslovit všem těm více i méně známým lidem svůj velký obdiv a dík. Svými texty a relacemi otevírali lidem oči. Doma, v republice, bylo jejich čtenářů a posluchačů jen velice málo, mizivé procento. S tak mizivou čteností by musela dnešní média automaticky zkrachovat a zaniknout. Avšak v případě zpráv, které tato periodika lidem ve staré vlasti přinášela, se jednalo o životodárné informace, které se následně šířily slovem od ucha k uchu den co den, rok co rok, až z nich vznikla jediná obrovská, nezastavitelná vlna.

Generální konzulát České republiky: JUDr Milan Kantor
500 Collins Street, Melbourne 3000,
Tel: 03 9629 6196, Fax: 03 9629 1311

Proč to všechno nyní píšu? Dvacátého prvního srpna uplynulo 46 let od invaze sovětských, okupantských vojsk do Československa. Na stránkách časopisů pro Čechy a Slováky v zahraničí se rok od roku objevuje míň a míň textů k tomuto výročí. Chápu, že generace emigrantů z roku 1968 již zestárla. Ti, kterým tenkrát bylo dvacet, jsou dnes bezmála sedmdesátníci. Mnozí už nejsou mezi námi, a mnozí z těch, kteří tu dobu ještě pamatují, jsou již unavení, protože o tom mluvili a psali snad po celý svůj život v emigraci. Možná si také myslí, že štafetu by měl převzít a o tomto smutném výročí psát již někdo mladší. Jenže kdo? Mezi léty 1968 až 1989, kdy padl komunismus, na Západ emigrovaly další tisíce lidí. Po pádu komunismu se k těmto Čechům a Slovákům přidala kvanta mladých lidí, kteří odešli do ciziny za prací nebo studovat. Legálně. Už nemuseli emigrovat.
Obávám se, že z těchto skupin lidí – tedy příchozích po roce 1968 a pak po roce 1989 – již téměř nikdo nebo jen málokdo má přímou osobní zkušenost s tím, co se dělo před rokem 1968 či během něj a co následovalo bezprostředně po okupaci. Obávám se, že tyto skupiny lidí mají již jen pramalé politicko-nábožensky motivované důvody vracet se k tomuto výročí. Těm, kteří se narodili v době tzv. sametové revoluce, je dnes 25 let. Svůj dosavadní život, výchovu, školu, práci již prožívají v normální společnosti a nemají důvod zamýšlet se nad tím, co bylo v roce 1968. A přesto: v latině nás kdysi učili, že historia est magistra vitae. Jestliže se nedokážeme učit a poučit z toho, co se událo v minulosti, jakou pak máme šanci naučit se zvládat všechny ty události, které nám servíruje současný život?

IVAN KLÍMA: MY CRAZY CENTURY

Grove Press UK, str. 534, fotogr. příloha, $35

Miloš Ondrášek

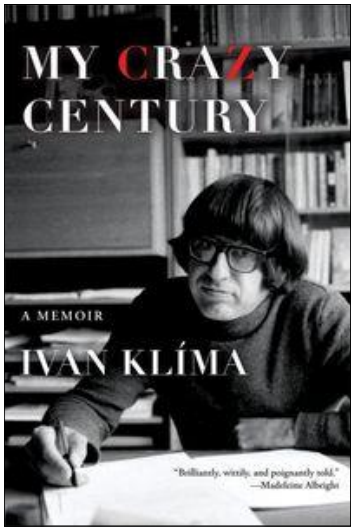

Marcus Aurelius napsal *Hovory k sobě*. Jaký to rozdíl memoárů, nemám na mysli rozlišení dvou tisíciletí, ale ponor vyprávění. Tím ovšem nechci křivdit Klímovi, žil jindy, s jinými problémy, v rozdílné společnosti. Pro mne 20. století nebylo bláznivé, ale násilné. Vypuknutí obou světových válek, jejich konec někdo uvítal, jiný naopak. To platí i pro únor 1948 a srpen 1968. Pro některé to byly důvody k jásotu, pro jiné ke zlobě. A nakonec i pro listopad 1989 a následující vývoj republiky do dneška. Tyto mezníky rozdělovaly a rozdělují český národ.

Ivan Klíma se narodil v roce 1931 a většina ze zmíněných přelomů ho postihla. Střídavě, proto jde o bláznivé století. Pro mnoho z nás to ovšem bylo jinak. Nechme ale spisovatele mluvit o sobě, o jeho vlastních zkušenostech. Začíná o krásném dětství přervaném odtransportováním do Terezína. Celá rodina přežila, spisovatel, rodiče i sourozenec. Klímův otec, intelektuální a utopistický socialista strávil za Stalina 30 měsíců ve vězení. Spisovatel vstoupil do KSČ před maturitou, napsal několik knih a stal se redaktorem Lidových novin, byl dobře zapsán v novinářských a spisovatelských organizacích. Postupně se připojil k novinářům a spisovatelům, kteří volali po větší osobní svobodě, nikoliv ale po změně režimu. Během Pražského jara žil Klíma velmi intenzivně. Dostal kaňku do kádrových spisů, diví se, že nebyl vyloučen z KSČ, mohl jezdit za hranice. Ve dnech, kdy do Prahy vjely sovětské tanky, byl v Londýně.

Druhá polovina anglické verze (původní česká je dvousvazková) je bližší našim zkušenostem, i když vyvíjejících se opačným směrem. Klíma se z Londýna vrací do republiky. My jsme odcházeli a nechali ostnatý, elektrickým proudem nabitý plot za zády. V roce 1969 Klíma odjel s rodinou učit českou literaturu na univerzitě ve Spojených státech. Jeho přátelé nemohli uvěřit, že se po ukončení smlouvy vrátil zpět do republiky. Z univerzitního profesora se však stal přes noc zásahem vyšších orgánů nemocniční zřízenec, poprvé v životě píchal hodiny dvanáctihodinových směn. Ivan Klíma začal tak jako mnoho jeho bývalých kolegů psát pro alternativní kulturu. Nepodepsal ale Chartu 77, i když totalitní sdělovací prostředky hlásily, že je signatářem. Z komunistické strany nevystoupil, byl z ní nakonec vyloučen. Náraz ideologie, propagandy, útlaku, státní kontrola týkající se jeho tvůrčí práce i rodiny a zejména ztráta vnitřní i vnější svobody se do Klímy silně podepsaly.

V období 1968-1989 jednoduše nemohl psát to, co mu bylo přikázáno na rozdíl od mnoha jiných. Jeho tvůrčí cesta zůstala na principu vlastního vnímání a osobních zkušeností.

Posledních sto stran knihy je věnováno 18 esejům, které se týkají bláznivého století československé politiky a tím celé společnosti i života Ivana Klímy. Jak překladatel Craig Cravens i když za pomoci autora dva díly stlačil do jednoho nevím. Bohužel jsem nečetl českou dvousvazkovou původní verzi, mám podezření, že v anglické něco chybí. Alespoň čtenářům, kteří v republice po roku 1968 již nežili. Kniha však definitivně stojí za přečtení. Zejména doporučuji mladším členům našich rodin, kteří již česky nečtou. Došlo by jim, jakou klecí se Československo stalo, a proč se jejich rodiče či prarodiče rozhodli pro exil a žít v Austrálii.

PRAHA

Jana Reichová

Praho,
vím,
je to hanba plakat,
vždyť tvá krása ti zůstala
pro ty další, kteří přijdou,
bude jim patřit
jako patří mně -
mám ji v sobě -
ve snu se dotýkám
drsných kamenů
tvých mostů Praho,
ve snu
se cítím znovu nepatrná
pod klenbou tvých kostelů,
kde si nemohu vyprosit pomoc,
vyprosit sílu,
udržet si víru v pravdu,
ve svobodu,
v lásku k životu spravedlivému,
sílu věřit i za ty,
kteří se vzdali
a žijí ve tvých zdech
jen pro chléb vezdejší -
vyprosit si víc -
odpuštění pro ně a pro sebe -
netrestej mne tím těžkým steskem
i tak,
pevně mě držíš svými vůněmi,
dosahuješ na mne tvými věžemi,
jen nedovol aby bodaly -
opustila jsem tě,
ale nikdy nezapřela -
v té zvrácené hodině
má malomyslnost byla hlubší
než má víra -
bez toho co jsi ve mně zanechala
Praho,
neměla bych naději
najít nový domov.

SKOPOVINA? JEN A JEN SKOPOVINA! ALE BEZ ČESNEKU.

Bořek Šindler

Nestrouhejte mi žádnou mrkvičku, ani se neusmívejte, prosím. Kdo by se konečně zamiloval do skopoviny? Nikdo z nás se nikdy do skopoviny nezamiloval a zamilovat se ani nechtěl, leč nepojídat ji dobře nemohl… Tak tomu za dávných šerých dob ale opravdu bylo - vlastně jen včera tomu tak bylo, věřte nevěřte, jen včera. Nu dobře, předevčírem. V dobách, kdy bachraté vysloužilé zámořské koráby ještě vyklápěly na březích Austrálie statisíce evropských běženců. Z lágru do lágru je ty lodi převážely. V těch evropských lágrech, byť již neněmeckých, v těch se dřela bída s nouzí. A čekalo se, jen se čekalo a čekalo – někdy a někde už jenom na Godota. V těch australských lágrech se už bída s nouzí pak nedřela a dřít ani nemusela, pojídala se tam ale skopovina, v poledne, večer, ba i po ránu. Skopovina, a bez česneku. Pojídala se, nebylo dobře možno ji nepojídat, a ta skopovina nakonec vyháněla dýpýky z lágrů do širšího australského světa v Melbourne, v Sydney, v Perthu a jinde. Melbourne jsem nezažil a viktoriánské skopce nikdy neochutnal, ale o Sydney pár těch slovíček ještě pamatuju. Moc nás pamětníků už tu asi nebude, ale dnes tu ještě semtam jsou, a budou mi asi i přikyvovat. Ne že by to byl býval nějaký trest, ta skopovina. Trest to nebyl. Byl to jen ten děsivý úděl pojídání té australské skopoviny. Jen tak, na ostro a bez česneku! A to mělo potkat Čížky!

Abych upřesnil. Dýpýci - to byli prazvláštní poválečné bytosti. Napohled dost vychrtlé. Měli zcela oficielní označení „D. P.“ – displaced persons. Toulalo se jich po Evropě na miliony. Pocházeli ti potulní Evropané z kdekteré evropské země, ale hlavně ze zemí zaplavených chrabrou sovětskou armádou osvoboditelkou. Vrátit se domů znamenalo Sibiř. Nevracet se znamenalo zkysnout někde po léta v evropském lágru. Češi do těch lágrů přicházeli vlastně teprve až po vítězném únoru. Mezi nimi tisíce vysokoškoláků. V lágrech se pak obyčejně jen čekalo, jakoby na toho Godota, a dřela se tam ta bída. Prominentní šťastlivci, hlavně politici, ti se, pravda, dopídili brzy víza i přeplavby do vytoužené Ameriky, ale tuctový našinec tam někde v lágru zabřednul a zkysnul, a kysal tam dost dlouho. Pak najednou svitlo. V dalekananánské Austrálii pak zčista jasna uhodil blesk; přišel tam jeden čiperný ministr na nápadité řešení nedostatku dělného lidu na půdě pátého světadílu, především v rozjíždějících se továrnách. Což kdybychom si sem dovezli, my australští filutové, což si sem dopravit laciné, ba ty vůbec nejlacinější bílé pracovní síly? Připomeňme si, že to byl, ten Aussie filuta, ministr labouristický, a toho potom

čekal urputný boj s australskými odboráři: vozit sem k nám proboha laciné dělnictvo? A dát jim i práci? Nu, vymyšleno, řečeno a přece nakonec i vykonáno. Ministr nakonec prorazil obranným valem nepochopení a nedůvěry svých labouristických souvěrců a prosadil svou. Do evropských lágrů pak počaly zajíždět z Austrálie zvláštní konzulární komise, rozhlíželo se a vybíralo se. Vybíralo se hlavně podle mohutnosti svalstva – mozek bylo moudřejší zatajit. Chceš jet? Máš svaly? Nemáš ani ženu ani děti? Schováš si mozek a výuční lejstra do kapsy? Strčíš si je za klobouk? Pak jsi, hochu, pak jsi náš a pojeď. Tadyhle nám jen podepiš, že nám po dva roky budeš věrně a silácky sloužit tam, kam tě pošleme, a Bob's your uncle, kamarádíčku. A jedeme. A jelo se, jelo se lodí a jelo se nějakých těch šest týdnů. Přes Gibraltar, skrze Suez Rudým mořem, kolem Indie a dolů pod rovník. Z lágru do lágru, a v tom australském lágru holt pak uhodila ta lágrová skopovina. Bez česneku. Skopovina uhodila tvrdě a nemilostně, bylo tam ale bezpečno, v přiměřené vzdálenosti od Hitlerů a Stalinů. Stovky Čížků se snažilo z australských lágrů uprchnout skopovině bez česneku třeba na práci do Sněžných hor – leč ouvej, čekala je skopovina a její nelibá vůně i tam. V řeckých milkbarech byl k dostání za dva šilinky a six pence balíček „fish and chips" do dlaně a do solidního a poměrně čistého novinového papíru. Dostal se tam za babku i „hamburger" – jakási karikaturní potupa karbanátku v rozkrojené žemli. Byly i „meat páje", ale to všechno samozřejmě našim chlapcům nešlo dost pod nos. Časem ale čeští kujóni přece jen vykouzlili únik přímo středem – začaly se zařizovat české restaurace, spíše jen skrovné hospůdky a jídelničky. A hned rostly jako houby po dešti. Nic moc na parádu, ale dostala se tam bramboračka, řízek se salátem - a lahůdka českého stolování: vepřo knedlo! To holt bylo něco! Jakýpak meat pie! A pak už to jen jelo a frčelo. Sydney se najednou na Čížky začala celkem přívětivě usmívat. Český žaludek to vyhrál. Jak jinak? Na žaludek není přece nikdy tak těžko Čížky nachytat!

Krk bych za to dnes už věru nedal, ale v Sydney si otevřel snad první hospůdku jistý odvážlivec Emil Koroščenko. Bratr Emil Koroščenko. Podkarpatorus jako poleno, jen se pokřižovat. Hovořil obstojně česko-slovensko-rusínsky, ovšem s nezbytným příměskem maďarštiny a i rodné jidiš, a byl to vysloužilec z Benešovy londýnské armády. Originál samovazba. Vysloužilec nevysloužilec, v sydneyské Rushcutter's Bay si otevřel českou hospodu a začalo se tam houfně docházet. Chodilo se tam na obědy a hlavně na večeře. Skopovina veškerá žádná. A byly omáčky – rajská, houbová, koprová. Emil si sice v talíři semtam při servírování omočil v omáčce i palec, ale omáčky holt byly. Emil měl i několik pomocníků, číšníků i číšnic, a bývalo tam jak v úle. Hlavně o víkendech, když dorazili hoši ze Sněžných hor. Emil byl ale zároveň i udatným zápasníkem volného stylu, a v pondělí bývaly rozvztekleného Emila plné sportovní stránky novin. Emil v ringu prostě zuřival, a to bylo něco pro bulvární tisk v Sydney! Emil dlouho kraloval a kraloval, nejen ve své proslulé české hospodě. Nakonec dal přednost ringu… Brzy na to se ale nějak už objevila nová jídelna - Premiér. Ten byl hned na ráně pod King's Crossem, off William Street, takhle jakoby vkousnutý do postranní uličky – a tam bývalo nějaké takové to teploučké plno plničko, už hned na počátku let padesátých. Krčma Santa Puello hadr, to vám povím. Bývalo tam veselo hlavně zvečera a samozřejmě především také o víkendech, když v kouři a čmoudu a v pletencích oudů tam labužničili kluci z Hor, a mačkali tělo na tělo. Ti mívali peněz jako železa, ve Sněžných horách nebyla o přesčasovou práci žádná nouze, byly to přece tenkrát ty zlaté, dnes už jen staré časy Boba Menziese. Práce, fyzické práce bylo tehdy všude po Austrálii habaděj, angličtina neangličtina.

Jak pověděno, nebylo v tom Premiéru nikdy nevesele. V kouři a čmoudu pletence oudů sice obvykle mačkaly to tělo na tělo, ale dostalo se tam za stolem se slušným ubrusem všeličehos. Skopovina byla ovšem soustavně a ostentativně kuchyní opomíjena. Zlatým hřebem ani nemohla nebýt vepřová, jak se patří s knedlíkem a zelím, semtam i pečená dobrota, když kuchař prorazil hradbu pokoutním nákupem mimozákonně vykrmené husy u evropského farmáře. Byly řízečky s bramborovým salátem - a zprvu jen za pouhopouhých 10/6, to jest za tenandsix, tedy za deset šilinků a sixpence! Čili bratru za dolar. Byly vrchovaté talíře bramboraček a hovězích polívčiček s kapáním. I s játrovými knedlíčky! Dostaly se i exoty nad jejichž odvážnou produkcí australské hlavy a srdce jen tuhly – jako třeba husí játra nebo mozeček. Mozeček! Cožpak takové ty rajské, koprové, houbové, cibulové omáčky – ale mo-ze-ček! Mo-ze-ček. Dnes už zní jako pohádka, že stažený a vykuchaný zajíc se dostal za pár bobů. Australané, a spíše zbloudilé nebo přímo do Premiéru svedené a tam zavlečené australské panny tím či oním českým borcem, div při vůni oněch podávaných dobrot neomdlévaly. Oběd býval slavnostně korunován štrůdlíkem, někdy dokonce bábovečkou, a takové pokroutky byly již promptně dodávány osmělenými českými pekaři a cukráři z lágerních jeskyní a ze státního kontraktu hlavy a krky již také vystrčivšími, a nevěřili byste dnes, kolik se jich v Sydney najednou z lágrů vyrojilo…

Nu, co dál vykládat, v Premiéru se debužírovalo a jen to všechno jelo a jelo. Hosté byli horlivými jedlíky, leč byli hosty najmě různorodými. S obcovacím jazykem českým – slovenští bratři se v té době Čechů v Austrálii většinou stranili. Nechyběl ale Miky Komy, přinejmenším napůl Slovák, obcházel často stoly a vybíral s kloboukem v ruce na sirotky – kdo nějakou tu libru nepřidal, mohl se i se zlou potázat. Nechyběli ani jiní podrazáři – co si budeme vykládat. Nechyběl venkoncem ani nefalšovaný zabiják, vrah, ale to bylo úplně jinak, ten jeho hřích, to věděl v Premiéru kdekdo, a s "vrahem" se šmahem sympatizovalo. Byl to náš hrdina. To bylo tak: českých děvčat nebylo, a pokud jich i bylo, chovali si je hoši doma pod pokličkou nebo přímo na slamníku, kdepak brát je do záludného

Premiéru! Leč nastojte! Chodila tam, přece jen tam chodila jedna panna rozmilá, sukni měla květovanou a hrozně se všem líbila. Panenství nemohla být již drahný čas nepozbyta, ale mohla být jen tak nějak kolem pětadvaceti. Srdcí mohla dostávat z perníku víc než za půl zlatníku, byla to prudší rudovláska, byla to Australanka a vodil si ji tam jeden český odvážlivec. Střežil si ji jako oko v hlavě. No nic, byla jeho, byla holt jen jeho, a to si každý zapsal dobře za uši. Oni se ale tou dobou začínali do Sydney trousit i američtí vojáci z Koreje na R&R, - na rekreaci a rekuperaci, a ta dvě “R” právě nacházeli v pravé hojnosti všude na vykřičeném sydneyském Crossu. A tak jednou si náš hrdina z Premiéru odemkne byt své vyvolené rudovlásky, a ejhle - ona svědomitě rekreuje a rekuperuje v posteli švarného Američana. Dveře ihned opět zaklaply, český rytíř si skočil domů pro flintičku, pak už jen do rekuperanta bumbumbum – a soud mu promptně vyměřil trest smrti. Noviny plny dvoupalcových titulků – zločinný český přistěhovalecký padouch zabil našeho amerického hosta!! Bylo z toho nakonec jen doživotí, a po patnácti letech i milosrdné propuštění, ale byl to poplach nad poplachy. My všichni z Premiéru, a vůbec všichni Češi v Sydney jsme drželi tomu chlapci palce. Všechny čtyři. To ale nestačilo, musel si pak chlapec v Golbournu odkrouhat svoje léta… Premiér samozřejmě svou reputaci neztratil, a pomalu začaly po Sydney kolem King’s Crossu povstávat i další české jídelničky.

Tak vyrostla v jedné potemnělé uličce nad nosem Crossu Praha/Prague. Muselo se tam krkolomně vyšplhat po příkropříkrém schodišti. Kdo se tam ale vyšplhal, nelitoval. Kuchyně prvotřídní a laděná poezií, sakumprásk se vší českou kulinární výbavou. Tam si vymysleli i týdenní lístky se slevou – a jen se jelo a jelo. Objevila se brzy i Gottwaldova restaurace a nikoho nenapadlo zaměnit ji za Klémovo hradčanské bydlo. Přihopsala najednou i hospůdka páně Podvincova, hned v City za Martin Placem, ale to bylo našincům navyklým na dobrodružné prostředí Crossu trochu všední a trochu z ruky, a začali tam docházívat většinou už i otrlejší Australané. Především australská děvčata, hlavně ta navrátivší se z evropských cest. Mladé Australanky cestovaly už dávno a s vervou – a jejich první krůčky po návratu z exotického evropského kontinentu pak vedly často za něčím onačejším, než byl obligátní steak-and-onion za pultem milkbaru.

Ještě ale několik slovíček. Kolem roku 1968 – a to už se v Sydney vyvářelo a peklo zčásti nebritsky, „kontinentálně“, pojal jeden český další troufalec odvážnou myšlenku zřídit si elegantní restauraci přímo ve městě, najmě v čilé King Street, jen krůček pod soudními budovami a právnickými kancelářemi ve Phillip Street. Tím odvážlivcem nebyl nikdo jiný než Fridolín Čtvrtečka, ano prosím, jak Čtvrtečka, tak i Fridolín, a vybavil si ten svůj zbrusu nový stravovací podnik vynikající českou kuchyní, stříbrnými příbory a veškerou číšnickou úctou. Chodili mu tam zámožnější Češi a on je tam dovedl častovat českou krmí stupně římské jedničky – ale po australských stolovnících pořád jakoby ani vidu ani slechu. Restaurace prostě hynula na úbytě, a chudák pan Fridolín ji byl nucen nakonec s těžkým srdcem prodat. Prodal ji celkem lacino jistým francouzským přistěhovalcům. Jen se tam ale oni ocitli, začalo se všechno jako zázrakem hned roztáčet a naplno klapat. Začali tam docházet na obědy právníci z blízké Phillip Street, s parukami pod paží, a Philip Street se parukami jak víme, hemží dodnes. Někdejší restaurace páně Fridolína se konečně tryskem rozeběhla a běžela pak o závod po několik let. A ten klíč k úspěchu?

Francouzské menu! Ani ne tak kvalita skýtaných pokrmů, jako spíše ta honosná pojmenování. Pan Fridolín holt ustrnul na svých otrockých překladech z češtiny, vepřo – knedlo nezní anglicky nijak přitažlivě. Kdyby snad jen byl pojmenoval to kyselé zelí po francouzsku… ale nepojmenoval.

Podobně pochybil i jeden další český aspirant na umíněné českosti svého jídelníčku. Ten si pořídil velmi prostornou restauraci na rušné cestě z Crossu do Rushcutter’s Bay, a vyvářel tam přímo božsky. Pro české jazýčky. Jenže – ten jeho podnik nesl osudné jméno „Labužník“. Labuze – nik! A na menu všechno jen jadrnou češtinou. A nedal a nedal on si poradit. Tak se tomu říkalo v Karlových Varech, tak se to musí nazývat i tady v Sydney, a basta fidli. Samozřejmě, i Labužník nakonec zašel na ty úbytě…

České hospody a hospůdky v Sydney dohospůdkovaly prakticky během sedmdesátých let. Udržela se ale ještě po mnoho dalších let pod Crossem, a velmi úspěšně, už zbrusu nová „Prague“ – a dnes je opravdovým skvostem nevšedních kvalit honosná česká restaurace La Boheme, po dlouhá léta zabydlená v kosmopolitním poloostrůvku Balmain, dnes usazená v Glebu, přímo na ráně. Pokud snad někdo dosud neokusil slasti uzeného vepřového kolínka tohoto přátelského podniku, všeho nechej a hned tam spěchej. Obsluha striktně česko-slovenská a stodvacetiprocentní, kuchyně pohádková – a kolem stolu věnce Australanů a vůbec Nenašinců. La Boheme je českou restaurací navštěvovanou kosmopolitní klientelou – a to je vyznamenání první třídy. Na stůl i Plzeň, Krušovice. Co jen hrdlo ráčí. Dovoz českých lihovin dnes nepředstavuje nijaký problém. Tak mocně čas oponou trhnul! Trhnul tou oponou už někdy kolem sedmdesátých let, a od těch chvil mocného výběhu vpřed Sydney ještě dosud zdaleka nenalezla a ani nehledala čas ani chuť zastavit se, ani se jen třeba pozastavit. Sydney prostě pádí vpřed plným tryskem.

Dnes to tedy všechno vypadá jinak, naprosto a neuvěřitelně jinak než v dobách našich tápání z padesátých let. Není snad na tom božím světě velkoměsta - a nevyjímal bych možná ani důstojně vyrovnané sídlo našich rodných bratří od blízkých břehů Yarry - kde by se dnes mohlo poobědvat nebo povečeřet kdečeho možného i nemožného, od kalamari po nakládané medvědí tlapy s houbami v octě, tak jako právě v té neučesané, rozveselené, rozhulákané, namyšlené, zmalované, nikam, na nic a na nikoho a se moc neohlížející a rozběhnuté Sydney. Sydney odrostla, vyspěla a už dlouho se nedrží spásné sukně matky Britanie.

Muzeum českého a slovenského exilu 20.stol., Štefánikova 22, Brno 602 00, Email: muzeumexil@muzeumexil.cz

Odkolonizovala se. Setřásla ze sebe konečně to ódium trestanecké kolonie.

Že se ručičky hodin otočily v Sydney za těch padesát či kolik jar o stoosmdesát stupňů? Chyba lávky, milí zlatí, chyba té lávky. Ono se to o těch stoosmdesát stupínků otočilo za posledních padesát šedesát let tady u nás už dvakrát, ne-li třikrát. Dokolečka dokola se to rozvířilo. A točí se to zvesela dál. Něco naprosto neuvěřitelného se stalo. Něco, co bych byl v těch dobách skopoviny bez česneku, a s fish'n'chips v novinovém papíru nikdy nepředvídal. Sydney se vyšvihla z koloniálního zápecí na světové velkoměsto s vlastní představou originality. Snad to souvisí i s tím smělým postavením impozantní Opery, ale ať je tomu tak či onak – Sydney se rozeběhla plným tempem a dnes opravdu utíká o závod s větrem. Pokud nezakopne, doběhne daleko. Da-le-ko! Ba, i kdyby to šlo proti větru. Že by k tomu byly přispěly i ty někdejší skromňoulinké české hospůdky? Přispěly, nepřispěly, ale kdysi tady byly. Bez skopoviny, ale už tehdy s česnekem.

Manželé Alena a Jirka Drábkovi z Čáslavi by si rádi dopisovali s někým z Austrálie. Napsali nám do redakce:- „Jsme akční, veselí, máme rádi život, cestování, společnost druhých. Bohužel nemluvíme anglicky, ale i tak nemáme problém s domluvou. Je nám 57+70, najdeme Vás? Pište na email adresu alenadrabek@seznam.cz

ŽIVOT JE KRÁSNÝ A TĚŽKÝ VŠUDE

- rozhovor Veroniky Boušové s Pavlínou Tichou

„Pavlína tu hrozně chybí" povzdechl si nedávno kamarád Ben, kterého stejně jako mě pojil s bývalou českou tenisovou reprezentantkou zájem o převážně nekomerční hudební scénu. Férová a empatická Pavlína Tichá bude vždy chybět tam, kde právě není – navzdory tomuto vědomí jsem ji kdysi podporovala v nelehkém rozhodování, zda má opustit vše, co si do té doby v Praze vybudovala, a vydat se k protinožcům. Doufám, že náš rozhovor bude mimo jiné inspirací pro všechny mladé lidi, kteří se ocitnou na podobné křižovatce.

Jak dlouho už žiješ v Melbourne?

V Austrálii jsem přistála 5. 9. 2009. Dodnes si pamatuji, jak mě bratr vyzvedl na letišti a vezl k němu domů. Akorát se rozednívalo a jako snad každého, tak i mě nejdříve uchvátily ty palmy všude kolem. Dodnes mi nezevšedněly. Někdy mi připadá, že jsem tu celou věčnost, jindy zase, že uplynulo jen pár pátků od chvíle, kdy jsem vstoupila do země, o které jsem předem vlastně nic nevěděla.

Mnozí moji vrstevníci dříve opouštěli Československo a odcházeli hledat novou vlast, protože nemohli v totalitním režimu existovat. Proč ses vydala do světa ty?

Odmalička jsem cestovala kvůli tenisu, takže jsem byla víceméně zvyklá na jiné země a jiné kultury, byla jsem otrkaná. Když jsem dokončila univerzitní studia, bratr žil v Melbourne už čtyři roky a švagrová (také Češka) byla těhotná. Ačkoliv jsem během studií zapustila kořeny v Praze a zamilovala si ji, cítila jsem potřebu nějaké změny. Tak proč si nevyrazit na pár měsíců za nimi, pomoci se synovcem a užít si krásné počasí – to, co ostatně každý Evropan od Austrálie očekává? Dostala jsem studentské vízum na šest měsíců a ejhle, uplynulo pět let a já jsem stále tady.

Dá se dnes říci, že jsi u protinožců našla druhou vlast? Nebo si pořád připadáš jen jako na „výletě"?

Těžká otázka. Narodila jsem se v České republice a vždycky budu Češka. Když letím do Čech, říkám, že jedu domů. Mám tam rodiče, druhého bratra, širší rodinu. Nicméně jakmile nastane čas návratu do Austrálie, opět říkám, že jedu domů. Jedinou správnou odpověď tedy nabízí můj oblíbený citát: „Domov je tam, kde je tvé srdce". Mám rodinu a přátele jak v ČR, tak v Austrálii. Potkalo mě zřejmě to štěstí, ta výsada, že mám dva domovy.

Blíží se Vánoce a v tomhle období vnímá člověk tu změnu asi nejcitlivěji. Vzpomeneš si ještě na ty tvé první melbournské?

Máš pravdu, je to nejcitlivější období. Vánoce jsem vždy milovala. Dám na staré zvyky, nikdy jsem nezdobila stromeček, protože to pro mě dělal Ježíšek. Jakmile se na Štědrý večer objeví první hvězda, podává se večeře a po ní se nadělují dárky. Pokud bych v Melbourne čekala na první hvězdu, tak se snad ani dárků nedočkám, protože do té doby usnu. Ale nejhorší na celém adventním období je, že tady bývá okolo 30 až 40 stupňů. Když člověk vyrůstá v podmínkách, kde k Adventu patří sníh a rampouchy u nosu, tak mu tohle horko nemůže nikdy připadat jako Vánoce. O mých prvních Vánocích tady pršelo, jako by mi to chtělo připomenout Čechy, ale i přesto bylo 25 stupňů. Vyšla jsem si v tričku a v šortkách, bylo nás asi devět Čechů. Upekli jsme si nikoliv kapra, ale lososa, podívali se na „Tři oříšky pro Popelku" a bylo po Vánocích. Synovec měl dva a půl měsíce, ještě to nevnímal. Od té doby je to každý rok lepší, narodila se neteř a oba už jsou ve věku, kdy Vánoce dělá ta radost v jejich očích. Nicméně období Vánoc je tu úplně jiné. Měla bych pro ně snad jediné pojmenování, a to „divné"…

Není zvláštní, že v Melbourne zakotvila v podstatě polovina vaší rodiny? Jak se s tím vyrovnávají rodiče?

Naši byli naštěstí zvyklí na to, že jsme rozutíkaní po světě. Já hrála závodně tenis, prostřední bratr zase fotbal za reprezentaci. Nejstarší bratr studoval v Německu. Vím, že to pro rodiče není jednoduché, hlavně teď, když mají vnoučata, ale v dnešní době se dá skypovat, telefonovat atd., a to nám alespoň trochu usnadňuje překonávat tu vzdálenost.

V současnosti působíš jako trenérka tenisu v Elsternwick Park Tennis Centre. Tomu ovšem předcházela tvoje vlastní vrcholová sportovní kariéra.

S tenisem jsem začala v šesti letech a od té doby mě sport nepustil. Hrála jsem v národním týmu do 12, 14, 16 a 18 let. Za největší úspěchy považuji vítězství na Mistrovství světa týmů v Nagoji (Japonsko) v roce 1998 za českou reprezentaci do 14 let, a také vítězství na Evropském Masters v italském Prattu. Samozřejmě si vážím výher z Mistrovství České republiky, ale ve světovém měřítku lze za úspěch považovat jen vítězství na mezinárodních turnajích. Asi v 18 letech, po dokončení střední školy, došlo na rozhodování, zda si zvolit tenisovou kariéru, nebo studium. A aby toho nebylo málo, dostala jsem nabídku odejít do Belgie a trénovat jednu tehdy 11letou hráčku. Třetí možnost vyhrála. V Bruselu jsem strávila rok trénováním, ale z nějakého důvodu to nebylo to, co jsem v danou dobu potřebovala dělat. Vrátila jsem se a nastoupila v Praze na univerzitu. Rakety jsem takzvaně pověsila na hřebík. Sice jsem si přivydělávala trénováním dětí v jedné tenisové školičce, ale na prvním místě bylo studium.

Odešla jsi do Melbourne s cílem stát se trenérkou tenisu?

Jakmile jsem se rozhodla odletět, musela jsem začít přemýšlet, jak se uživit. Ano, měla jsem diplom ze studií, jenže nová země, jiný jazyk,… přece jen jsem se necítila natolik pevná v kramflecích, abych se ucházela o práci v oboru marketing nebo management, který jsem vystudovala. Nejjistěji jsem se cítila v tom, co jsem dělala skoro celý život – v tenise. Poptávala jsem se po práci hned v několika tenisových klubech a, světe div se, ve všech hledali trenéry.

Máš nějaké trenérské zásady a svébytnou filozofii, kterými vedeš své svěřence k vítězství? Lišíš se v tomto směru od australských kolegů?

Každý trenér by měl mít svoji filozofii, které se drží. Tím si zároveň udržuje svoji jedinečnost. Také já mám své požadavky a zásady, které musí být splněny, a myslím, že právě proto se liším od ostatních trenérů. Často je mi tu připomínáno, že jsem z východní Evropy (na což pokaždé namítnu, že Česká republika je střední Evropa!) a tudíž jsem víc „tough" (přísná). Od chvíle, kdy jsem začala v Melbourne trénovat, mi připadá, že děti jsou tu o něco rozmazlenější. Trvalo mi asi půl roku, než jsem si pomalu zvykla na to, že něco jako respekt ke staršímu, k trenérovi, k rodičům apod. tady není moc v módě. Vlastně si na to zvykám pořád. Nevhodné chování vůči mně nebo vůči rodičům si nenechávám líbit, a zdá se, že právě proto ke mně rodiče své děti rádi posílají. Možná si myslí, že jsem ten, kdo změní chování jejich ratolestí. Je pravdou, že tenisový trenér nefunguje jen jako učitel tenisu, učíme i životním zkušenostem a dáváme rady, které jsou platné pro každodenní život, nicméně vše vychází ze základu – od rodiny. Jsem hrdá na to, jak jsem byla vychována a mám své hodnoty, kterých se držím. A ti, kteří chtějí, abych byla jejich trenérkou, musí tyto hodnoty akceptovat a přizpůsobit se. Moje motto je „I don't want perfection, I want effort". V překladu něco jako „Nechci dokonalost, chci snahu."

Je rozdíl mezi trénováním dětí a dospělých? Co tě nejvíc naplňuje?

Trénuji děti od 3 let a mému nejstaršímu dospělému klientovi je 73. Ve všem, co dělám, v každé tréninkové hodině je něco, co mne baví. U nejmladší kategorie dětí od 3 do 5 let je nejkrásnější vidět ty drobné úspěchy, nad kterými se mnohý dospělý možná jen shovívavě pousměje - třeba pouhé chycení míčku do ruky dokáže vyvolat v dětských očích neuvěřitelnou radost. Trénování dospělých je pro mě spíš relaxací. Ti lidé vědí, že nebudou v televizi, ale prostě si chtějí zahrát tenis, něco se naučit a hlavně vnímají ten sociální aspekt, to, že mohou po dlouhém pracovním dni vypnout a pobavit se aktivním odpočinkem. U starších klientů obdivuji jejich elán, kondici a vůbec samotný fakt, že si přijdou zahrát. Nicméně mojí největší vášní je práce s dětmi, které berou sport vážně, chtějí hrát turnaje a dostat se mezi nejlepší. To je hlavním těžištěm mé práce a proto můžu říct, že moje práce je i mým koníčkem. Některé děti, které v současnosti hrají turnaje, jsem trénovala od začátku, třeba od jejich sedmi let. Vidět cestu, kterou jsme prošli od toho začátku až po dnešek, to mě dělá šťastnou.

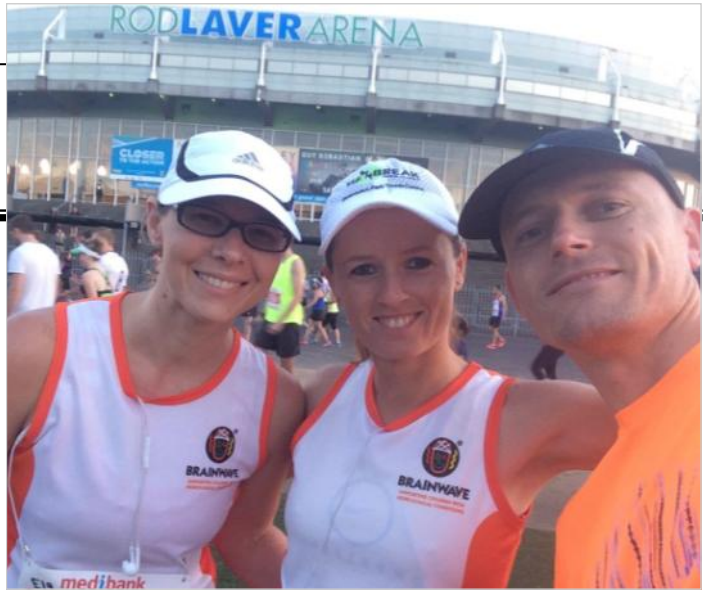

Zaujal mě termín cardio tennis, co se za ním skrývá?
Cardio tennis je program převzatý z Ameriky. Jde o hodinu tenisu, v níž se hodně běhá, dělají se různé cviky a k tomu hraje hudba, která motivuje. Je to především zábava, kdy si člověk ani neuvědomuje, že naběhá okolo 6 km. Klienti to milují, často říkají, že zahrát si tenis a u toho naběhat nějaké ty kilometry je mnohem zábavnější, než si jít jen zaběhat.
V čem se liší české a melbournské tréninkové podmínky?
Záleží na klubu. Já trénuji v komerčním centru, není to typický klub se členy nebo se zázemím pro vrcholové sportovce. Často však spolupracuji s Australskou tenisovou asociací, kde pracujeme s talentovanými juniory a tam už se dá mluvit o podobnosti s podmínkami v českých klubech, které mají velké ambice a možnosti.
Sleduješ úspěchy dětí, které jsi učila? Jsou mezi nimi už nějaká významná jména?
Působím tu teprve pátým rokem, dej mi pár let a snad se začnu něčím chlubit. Asi před dvěma lety jsem rok trénovala 18letou juniorku ze Samoi, která byla první na žebříčku v pacifických ostrovech. Jenže aby měla více příležitostí ke hraní turnajů, musela se odstěhovat do Ameriky. Stejně to dopadlo se sestrami, které jsem trénovala asi 3 roky. Přeji jim a doufám, že za pár let budu moci s hrdostí prohlásit, že jsem byla u jejich začátků.
Letos jsi byla nominována na cenu Victorian Tennis Awards v kategorii Coaching Excellence – ANZ Tennis Hot Shots. O jaké ocenění se jedná?
Jedná se o ocenění pro trenéry dětí ve věku 4-12 let. Nominovaný musí splnit určitá kritéria, například musí nabízet program pro všechny věkové kategorie, spolupracovat se školami, poskytovat ostatním trenérům v klubu možnosti pro jejich sebevzdělání, mít určitý „X“ faktor atd. Ve Viktorii je okolo 200 trenérů a do užšího výběru se dostanou 3 nominovaní. Jsem více než ráda, že jsem byla mezi nimi.
Na fotografiích z Australia Open jsem tě viděla s českými reprezentantkami. Podílela ses nějak na jejich pobytu?
Australian Open je pro mě vždy odpočinkem a především úžasnou příležitostí vidět se a popovídat si s holkami a s kluky, s nimiž jsem vyrůstala a hrála. Patří k nim Bára Záhlavová-Strýcová, Klára Koukalová, Andrea Hlaváčková, Petra Cetkovská. Pokaždé, když sleduji jejich zápasy, jsem hrozně nervózní, jako bych na tom kurtě byla já, nebo jako bych je trénovala. Třeba když loni hrála Bára Strýcová proti Azarenkové, seděla jsem v Bářině Players boxu a tolik jsem jí přála vyhrát, že jsem si málem ukousala všechny prsty.
Máš nějaký zajímavý postřeh k současnému českému tenisu?
Upřímně, nejsem až tak moc zasvěcená, protože jsem teď víc zaměřená na svoji práci a na australské hráče. Každopádně sleduji výsledky Čechů a všechny holky, které jsem uvedla výše, a přeji jim jen to nej. Také Tomáš Berdych vyrůstal se mnou v Prostějově, trénuje tam i Petra Kvitová. Z Prostějova pocházím, takže nemohu jinak, než je celým srdcem podporovat. A jako Češka budu vždycky pyšná na úspěchy českých hráčů, ať už je znám nebo ne. Pár nadějí máme i v juniorech a juniorkách, což je skvělá zpráva. Česká Republika je oproti jiným malý stát, a za to, co naši v současnosti předvádějí, by se nemusela stydět ani celá Amerika.
Nedávno jsi běžela maratón se záměrem přispět na charitativní činnost Brainwave Australia. Jak celá akce konkrétně probíhala?
Vždycky jsem měla v plánu zaběhnout si maraton. Poslední dva roky jsem ovšem nacházela víc výmluv než důvodů k tréninku. Někdy v březnu jsem se dala do řeči s jednou mojí klientkou, manažerkou charity Brainwave Australia a jen žertem jsem nadhodila, proč neběžet maratón na pomoc Brainwave. V ten moment se toho chytla a já už nemohla couvnout. Každopádně jsem ráda, protože pomoc postiženým dětem pro mě byla skutečnou motivací. Brainwave pomáhá rodinám s dětmi, které trpí mozkovými problémy. Celkově jsem pro Brainwave získala přes 3000 dolarů, což je z mého pohledu neuvěřitelná částka, která pomůže těmto dětem k uzdravení. A není konečná, lidé stále přispívají na odkazu: http://melbournemarathon2014.gofundraise.com.au/page/pavlina**.** Setkala jsem se s jedním chlapcem, odkázaným na invalidní vozík. V ten moment kdy jsem ho poprvé uviděla, jsem pochopila, že všechny mé běžné starosti jsou vlastně ničím oproti tomu, co ten chlapec musí prožívat každý den. Trénink a samotný maratón byl velký boj, ale všechna ta bolest stála za to.

Co pro tebe znamená možnost seberealizace v Austrálii a v čem spatřuješ svůj přínos pro ni?
Austrálie je krásná země. Jsem tu stále nováčkem, pět let v takovém měřítku vlastně nic neznamená. Jsem neustále na cestě poznání a věřím, že se jednou dostanu do fáze, kdy budu moci říct, že jsem tu svým působením k něčemu přispěla…

Co bys vzkázala mladým lidem z Čech, kteří se chtějí seberealizovat ve světě?
Člověk by měl poznat svět, poznat jiné kultury, zvyky atd. Pokud vyjede za hranice na nějakou dobu a nenajde v tom smysl a naplnění, domů se může vrátit vždycky. Pokud zůstává na jednom místě, nikdy za hranice nevyjede a jediné, co dělá je, že si stěžuje na to či ono, pak to z mého pohledu znamená jediné – NIC. Život je krásný všude a život je těžký také všude. Není země, kde by si lidé nestěžovali, a pokud by tomu někde bylo naopak, všichni by chtěli žít právě tam. Já si myslím, že člověk si má brát z každé situace to pozitivní a přizpůsobit se.

Vzpomínka na lyžařku Sašu Nekvapilovou

Šárka Ponroy Vamberová

Lyžařská ikona, v Austrálii známá pod jménem Sasha Nekvapil a přezdívaná Anděl z Thredba, přinesla do těchto vzdálených krajin zálibu k lyžování, včetně dámské lyžařské módy. 5. října by oslavila 95. narozeniny.
Saša se narodila 5. října 1919 v Praze v rodině Příhodových. Přestože žili v Praze, lyžování patřilo mezi jejich nejoblíbenější koníčky a tak každé prázdniny trávili na horách. Saša prvních lyžařských úspěchů dosáhla již ve svých dvanácti letech. Účastnila se protektorátního mistrovství na Pustevnách a mistrovství Československé republiky v Bánské Bystrici roku 1946. Téhož roku poprvé startovala i na mezinárodním poli. Po druhé světové válce nejednou stanula na stupních vítězů a to i na prestižních zahraničních závodech. Získala pět titulů mistryně republiky v alpských disciplínách a účastnila se Zimních olympijských her v roce 1948 ve švýcarském Svatém Mořici. V roce 1945 se provdala za Karla Nekvapila. Po komunistickém puči se rozhodli emigrovat. Manžel Karel a její bratr František Příhoda přešli na běžkách ilegálně hranice do Rakouska, další kamarád a profesionální lyžař Antonín (Tony) Šponar je následoval s Františkovým džípem. Saša opustila výpravu československých reprezentantek tím, že nenastoupila v Curychu po skončení olympiády do vlaku. Nakonec se setkala s manželem a bratrem v Rakousku. S manželem strávili dva roky v Belgii, čekali, kam dostanou víza. Roku 1950 emigrovali do Austrálie a usadili se v Melbourne. Začátky nebyly snadné, ale Nekvapilovým se dostalo pomoci od bratra Franka a přátel Růženy a Jana Wagnerových. V sezóně roku 1951 si otevřeli vlastní lyžařskou školu, ale nepříznivá zima jim nepřála. Jejich přítel z dětství Tony Šponar jim přenechal svou lyžařskou školu v Charlotte´s Pass v blízkosti nejvyšší hory Austrálie Mt. Kosciusko ve Sněžných horách. Tam Saša prožila sedm sezón. Škola si postupně vydobyla dobré renomé a získávala na popularitě i díky osobní prezentaci lyžařského oblečení dováženého z Evropy.
Zásadní krok podnikli manželé roku 1959. Postavili menší hotel Sasha´s Lodge v novém areálu na břehu horské bystřiny v Thredbo. Saša založila juniorskou soutěž Sasha´s Cup a sama organizovala deset ročníků. Postupem času se areál Thredbo rozrůstal a podnik provozovali tak dobře, že byl obsazen celoročně. Celý objekt prodali v roce 1971, ale hned vedle postavili byty a Saša otevřela butik s lyžařským oblečením.
Po smrti manžela v roce 1992 se Saša přestěhovala k rodině svého syna Michaela do Canberry. Ještě před třemi lety v Thredbu lyžovala. Saša vždy zůstane jediným „Andělem z Thredbo“. Ti, kteří jí znali, si cenili především jejího nadšení a lásky k horám a k životu. Paní Saša Nekvapil zemřela 10. 6. 2014 v Canbeře. 5. října by oslavila 95. narozeniny.

Na fotografii Saša Nekvapil v září 2013 v Canbeře s vicekonzulkou Šárkou Ponroy Vamberovou. Na setkání na ambasádě přijela sama autem po partičce bridže v klubu. Bylo to krásné povídání plné moudrosti, nadhledu, vtipu a pokory. Paní Saša byla úžasná dáma a mluvila i po více jak šedesáti letech v Austrálii bezvadnou češtinou.

www.leadersmagazine.cz LEADERS

VZPOMÍNKY JANA KOŠŇARA NA ZAČÁTKY V AUSTRÁLII

(pokračování 8)

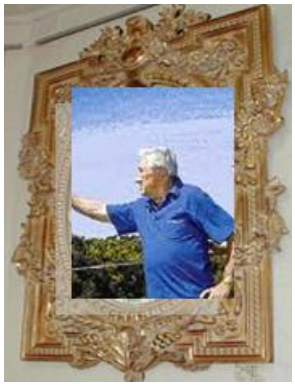

Už se jelo plnou parou

Na tom pozemku koupeném v roce 1960 ve 112 Maribyrnong Road v Moonee Ponds byla v roce 1963 dokončena budova o dvou poschodích podle schváleného plánu s povolením k provozování pozlacovačské a rámařské živnosti s velkou výkladní skříní vpředu a vzadu s komínem na výfuk odparů z laků používaných na stříkání barev na lišty a rámy. Uprostřed budovy byl pracovní prostor na produkci s velkými stoly se skladem lišt, skla atd., a stroji na řezání rámů, skla, lepenky atd. Nahoře byla malá kancelář, mužské a ženské záchody a na celém prostoru stoly a šteláře na zlacení a schnutí třímetrových lišt. Konečně jsme se dočkali toho, že jsme byli na správném místě a s povolením úřadů se jménem firmy nade dveřmi. Nikoho ze starých zákazníků jsme neztratili, právě naopak, spokojených zákazníků přibývalo. Naše jméno se stalo módním mezi bohatými lidmi a všemi, co měli zájem o umění. Dokonce se i mezi sebou chlubili, když měli obraz zarámovaný v naší dílně. Došlo to tak daleko, že jeden pán toho využil a otevřel si dílnu s evropským rámařem, protože nebyl vyučen, a snažil se pro sebe získat zakázky od našich zákazníků pod záminkou, že je náš zástupce, a lhal, že zarámování bude provedeno v Košňarově dílně. Během času se na ten podvod přišlo, naši zákazníci nám zůstali věrní, už se nechtěli nechat oklamat a více jich začalo chodit přímo k nám do obchodu, kde jsem je mohl sám osobně obsloužit. Někteří majitelé galerií dokonce někdy přivezli tolik obrazů na rámování, že jeden z našich dělníků jim musel jít pomoci nosit obrazy z auta do krámu.

Chodil jsem na schůzky uměleckých kroužků a dělal si osobní známosti přímo s umělci. Při každé příležitosti jsem nabídl na každé výstavě zarámovat něco, aniž by se předem muselo platit za rám. To poznání, že dobrý a vkusně vybraný rám obohatí práci umělce, rychleji a za víc se prodá, netrvalo dlouho. To potom samozřejmě vedlo k rámování celých výstav a nikdo si už netroufal smlouvat nebo se ptát na cenu.

Z těch uměleckých kroužků byl první ve Ferntree Gully, následoval kroužek Viktoriánských malířů a potom kroužek, který pokračoval v tradici takzvané Heidelberg School of Painting (Heidelbergská malířská škola). Byla založena před mnoha lety umělci, kteří sem přišli z Evropy a přírodu viděli evropskýma očima, a podle toho též malovali. Nedařilo se jim zachytit na plátně atmosféru australské buše. V Evropě není nad lesy taková šedomodrá mlha, která se vznáší nahoru vypařováním eukalyptového oleje, což je obtížné zrakem a myslí správně zachytit, a ještě těžší je to namalovat. Jejich úkolem bylo vidět krajinu očima Australana a zdokonalovat svoji techniku při jejím přenášení na plátno. Nejznámější malíři z té doby byli Tom Roberts a Frederick Mc Cubbin.

Za zajímavou zmínku snad stojí, že v těchto začátcích šedesátých let jsme měli změnu jednotek peněz, vah a měřidel z imperiál systému na decimální. Jednalo se

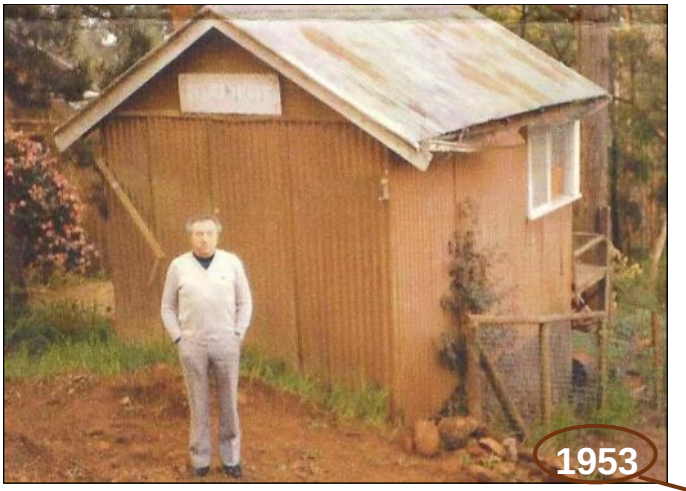

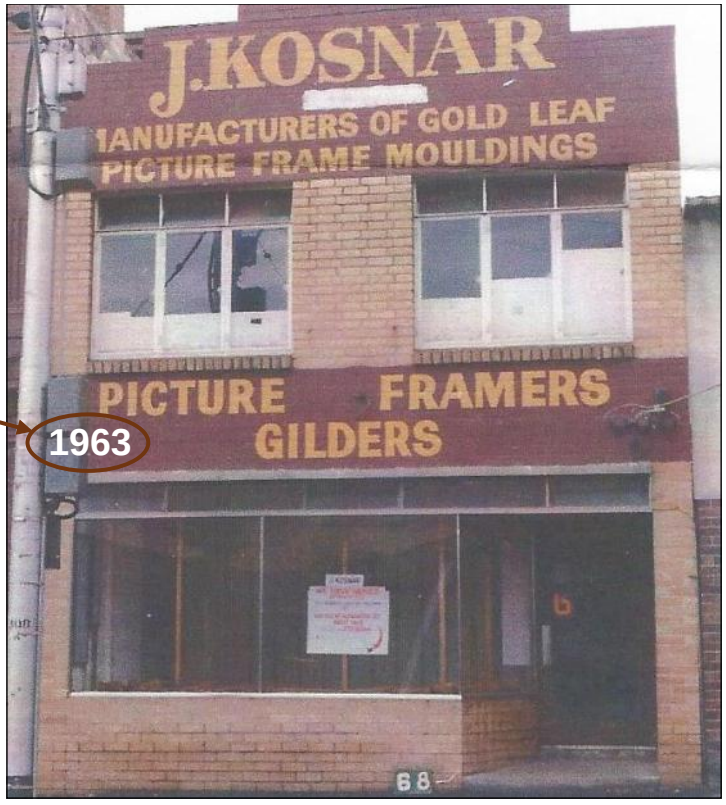

České velvyslanectví hledá
v rámci připravované sklářské výstavy v Canberře, která je naplánovaná na začátek příštího roku 2015, mezi našimi krajany šikovné **skláře**, jejichž výrobky by se daly na této výstavě prezentovat.
T: +61 2 6290 1386
E: canberra@embassy.mzv.cz
W: www.mzv.cz/canberra

o tom mnoho let, byly názory pro i proti. Dokonce i Amerika v tu dobu chtěla jet na decimál, ale na poslední chvíli si to zase rozmysleli a zůstali při starém. Jízda na levé straně zůstala, zrovna tak jako na Novém Zélandě, v Singapuru, Hongkongu a v některých dalších zemích.
Pro nás emigranty z Evropy to nebylo lehké, museli jsme měnit a znova se přizpůsobit dvakrát. Od decimálního systému jsme si za těch čtrnáct roků odvykli a zvykli si na pro nás nezvyklý systém nové země. Tak šilink měl dvanáct pencí a dvacet šilinků byla libra. Dvacet jedna šilinků jedna guinea. Yard skoro jeden metr, rozdělen na třicet šest palců - inčů. Jeden litr kolem dvě pinty, ale galon byl asi čtyři a půl litru. Potom zase zpátky na decimály.
Vše se změnilo, mimo věcí dovážených z Ameriky, která se nepřizpůsobila. A tak se Kodak filmy a fotky prodávaly jako dříve, a rámařství zůstalo při starém. Standardní míry rámů na obrazy také zůstaly – 8x10, 10x20, 16x20, 20x24, 24x30 v palcích.
Jak jsme rostli, potřebovali jsme i více místa. Podařilo se koupit vedlejší budovu číslo 110. Tam se skladovaly věci dovážené z jiných zemí. Tisíce uměleckých reprodukcí od různých vydavatelů, které jsme podle objednávek potom zasílali zákazníkům po celé Austrálii a na Nový Zéland. To samé se stroji a nářadím potřebným v rámařské dílně.
V čísle 108 byl řezník a ten se nehnul. Nechtěl prodat a nenechal se přemluvit. S majitelem rohové budovy číslo 106 bylo více štěstí. Tam se přenesla výroba rámů se skladem surových lišt. Nebylo to ideální, protože rámy se potom musely přenášet zadní uličkou z čísla 106 do čísla 112 na dohotovení, zamontování obrazů, skla a balení s přípravou na rozvážku. Pracovalo se ve všech třech budovách v ulici, a jak to už obyčejně bývá, stále se nám místa nedostávalo a myslelo se na něco většího a lepšího.

Volný trh – volné podnikání – závist – konkurence

Říká se, že úspěch s sebou přináší falešné přátele nebo úhlavní nepřátele. Poznal jsem to na vlastní kůži. Našli se lidé, kteří vidouce ten rychlý vzrůst a úspěch, záviděli, nepřáli a nenáviděli. Jiní na to šli z boku a pod předstíraným přátelstvím se snažili vidět a vyzvědět, co a jak děláme. Mysleli si, že když to tak dobře jde a je poptávka, že se svezou. Chytří obchodníci, ale nikdo neměl zkušenost v tomto řemesle. Potřebovali zaučené dělníky, a protože oni je zaučit neuměli a nemohli, tak často někteří z nich stáli u zadního vchodu a čekali na moje lidi, až půjdou z práce a snažili se je přemluvit většími platy. Normálně, když je více práce, tak se přibere více dělníků. Tady ale to řemeslo nebylo, proto nebylo ani tovaryšů. Každého z mých zaměstnanců jsem musel proto sám zaučit. Náhodou se přihlásil o práci Karel, který byl jediným vyučeným dělníkem v naší dílně. Ale nezůstal dlouho. Dobrý řemeslník a dobrý člověk, nosil si do práce smradlavé syrečky. Měl však problémy se ženou, moc se hádali. Kvůli tomu málo spal a chodil do práce s červenýma očima. Nemohl se pořádně soustředit a dělal často chyby. Místo zlatit zlatem udělal stříbro nebo obráceně. Byly z toho velké škody, když řekněme, celých tři sta metrů lišt se muselo přezlacovat a nemohlo dodat do slíbeného termínu. Získal ho jeden Polák, kterému se hodil, ale i tam skončil velice brzo. Byla to nová firma Cartro, známá prodáváním náboženských tisků dovezených ze Švýcarska. Potom ho přebrala další nově založená firma Tri-Art, ale zakrátko odešel na Tasmánii. Firma Partos byla původu slovenského a též se jim podařilo přebrat několik našich lidí.
Perfect Wood Mouldings mělo italské majitele a rovněž měli zálusk na naše zaměstnance. To vše mělo za následek, že jsem se vlastně stal zakladatelem lištárenského průmyslu v Austrálii. Ten se rozrostl z Melbourne i do Sydney a Brisbane. Když byla australskou vládou ustanovena zvláštní komise na zjištění vzniku a důležitosti lištárenského průmyslu za účelem ustanovení celního tarifu, je oficiálně zapsáno ve vládním spisu, že zakladatel a ten, kdo byl u vzniku tohoto průmyslu je Jan Košňar, československý emigrant z roku 1951. Proto jsme měli úředně dovoleno mít na našich korespondenčních papírech *„První výrobci zlacených lišt v Austrálii“.*
Napadlo mne, že kdybych měl učedníky, tak by alespoň byli vázáni učednickou smlouvou zůstat čtyři roky, než by odešli jinam. Kámen úrazu. Řemeslo neexistovalo ani žádná pravidla a stanovy. Neodradilo mě to. Chtěl jsem změnit situaci. Vypracoval jsem stanovy a dostal ověření vládou a odbory. To se mi podařilo, ale udržet mladé lidi na čtyři roky, to ne. Každý raději dělal jinou práci za více peněz, než čekat na vyšší plat a naučit se řemeslu. Nezbývalo nic jiného, než si vymyslet jiný systém, abych neztrácel lidi, se kterými jsem strávil hodně času učením, ale též aby toho neuměli tolik, že se po svém odchodu postaví na vlastní nohy a budou mi konkurovat. Vymyslel jsem si řetězový postup práce a každého dělníka jsem z těchto dvaceti úkonů a nátěrů potřebných k vyhotovení průměrné zlacené lišty, naučil jenom úkony dva nebo tři, ale tak, že když jeden dělník nepřišel do práce, dala se výroba zorganizovat tak, že nechyběl, ale byl nahrazen někým jiným. Tímto systémem se dále vyrábělo až do zániku firmy.
Náš nárůst nezůstal bez povšimnutí a v roce 1967 jsme byli přijati do Melbournské obchodní komory (Melbourne Chamber of Commerce) a v roce 1972 jsem byl jedním ze zakládajících členů Svazu australských ředitelů – Australian Institute of Company Directors.

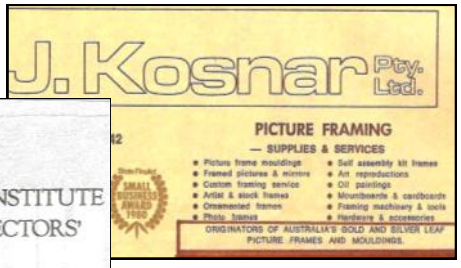

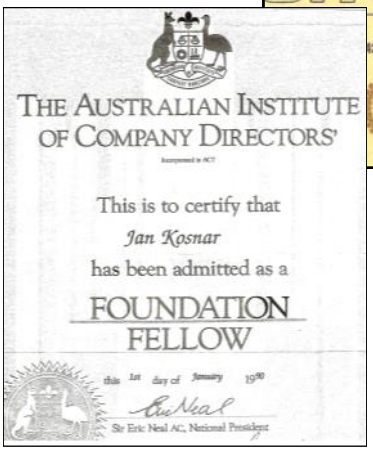

Co člověku dobře padne

aneb To, co chceš, aby jiní dělali tobě, dělej také ty jim

Peter Žaloudek

Cestoval jsem na Slovensku rychlíkem InterCity. Oproti Rakousku, kde žiji, je jízda v tomto typu vlaku dražší než v jiných rychlících na stejné trase, a navíc je potřebná místenka. V nádražní pokladně stojí dvě eura; když si ji ale musíte zakoupit přímo ve vlaku jako přirážku nebo pokutu, zaplatíte za ni už deset eur. Vedle mě seděly dvě mladé dámy z Anglie, studentky na cestě do Košic, s jízdenkami zakoupenými v Anglii. Tam, stejně jako v dalších zemích západní Evropy včetně Rakouska, stojí jízdenka pro IC stejně jako v jiném typu rychlíku a místenky jsou v těchto vlacích dobrovolné, nikoli povinné. Nic zlého netušíce, ocitly se najednou tváří v tvář průvodčímu, který po nich požadoval místenky za 10 eur. Děvčata nechápala proč, nerozuměla jeho argumentaci, angličtinu moc neovládal. Vložil jsem se do hovoru ve snaze pomoci Angličankám i průvodčímu. V životě jsem hodně cestoval po světě a dobře vím, jak člověku přijde vhod, když mu někdo pomůže. Průvodčí připustil, že na jízdence, kterou slečny mají, není nic psáno o povinné místence, ale protože se obával, že když přijde revize, bude mít problémy on, trval na zakoupení místenky. Zeptal jsem se ho, kdy jede ze stanice, kde má tento rychlík zastavit, do Košic nějaký nepovinně místenkový rychlík. Prý za dvacet minut. Poprosil jsem ho tedy, aby alespoň nechal dámy vystoupit a změnit bez pokuty vlak. Souhlasil. Přeložil jsem to Angličankám. Té, která už plakala, přestaly konečně téct slzy, a obě mi děkovaly za pomoc.

Z mého pohledu to samozřejmě nestálo za řeč, vždyť šlo jen o pár eur. Do debaty se poté zapojilo několik slovenských spolucestujících, kteří mi také děkovali, že jsem se děvčat zastal. Kdosi řekl: „Víte, vzpomínka na tu pokutu by jim byla nějakou dobu nepříjemná, ale časem by na ni zapomněly. Ale to, že se jich někdo zastal a že se k nim průvodčí zachoval velkoryse a pokutu jim odpustil, je bude doprovázet po celý život. Kdykoliv si na to vzpomenou, bude jim dobře u srdce a pocítí radost. A když se pak samy ocitnou v podobné situaci, poslouží jim to jako inspirace zachovat se také velkoryse.“

Když jsem dojel do cíle své cesty, podnikl jsem následující den spolu se svým otcem malý výlet do obce Varín u Žiliny, kde v letech 1955 až 1969 působil jako obvodní zvěrolékař. Poptávka po veterinářích byla v té době veliká – neošetřovali totiž jako dnes kočky, křečky a jiné domácí mazlíčky, ale krávy, koně, prasata a další užitkovou zvěř. V roce 1969 jsme se stěhovali do 11 km vzdálené Žiliny, kde otec dostal místo hygienika na nově zřízených jatkách. Do Varína se občas vracíme, protože je tam pohřbena matka, moji dva sourozenci a další matčiny příbuzní. Šli jsme na procházku po Varíně, byl hezký podzimní den, babí léto, příjemně. Kráčel jsem napřed se svým dvanáctiletým synovcem, otec šel za námi. Občas jsem zaslechl, jak ho někdo zdraví, ale on neodpovídal, šlo se dál. Otci je letos 87 let, špatně vidí, v místě nepůsobí už víc než 40 let. Najednou jede kolem pán na kole a říká: „Dobrý den, pane doktore Žaloudku!“ Otec nic. Když pán viděl, že otec nereaguje, slezl z kola a říká otci zblízka: „Dobrý den, pane doktore, jmenuji se tak a tak, nepamatujete se na mne?“ Otec zavrtěl hlavou, že ne. Pán mu začal vykládat, odkdy a jak se znali, že ho znal nejdřív jeho otec, který už ale dávno zemřel, a jak jsou našemu otci dodnes vděční za to, jak jim kdysi v roce 1962 velice pomohl. Otec si nemohl vzpomenout, a tak se zeptal, co se tehdy stalo. Pánova slova mi zůstanou trvale v paměti. Řekl, že měli krávu, která se otelila, jemu bylo 20 let a zrovna se měl ženit – jeho manželka pochází z jižních Čech, z Krumlova. Byli chudí, krávu sice měli, ale veškerý jiný dobytek a pole jim vzalo JZD, kam taky museli odevzdávat mléko a v případě otelení i telátko. Byla tehdy doba reálného komunismu. Šli tedy za mým otcem s prosbou, jestli by jim nemohl nějak pomoci, aby mohli vystrojit alespoň malou svatební hostinu. Otec jim vystavil papír, potvrzení o tom, že kráva porodila mrtvé tele. To skutečné, živé tele si nechali a díky němu pak byla hostina. Od té doby uplynulo 52 let. Jistě, události jako je svatba si člověk pamatuje po celý život. Jsou to silné momenty. Ale stejně tak si lidé pamatují okamžiky, kdy jim někdo pomůže, kdy je k nim velkorysý.

V té chvíli jsem byl na svého otce hrdý, vděčný za to, co tehdy udělal. Kéž jsou tyto světlé momenty, které se v životě dějí, pro každého z nás zdrojem inspirace, vděčnosti a radosti. Vždyť co více potřebuje svět, ve kterém jsme dennodenně přesycováni zprávami o násilí, zlu, křivdách, válkách, uprchlících...

KRUPOBITÍ

Marta Urbanová

Na poli vítr skláněl klasy
jak po nich lehce běžel v dál
chléb, který z nich budu jísti
se dosud v zrnech kolébal
Temná mračna míří ke vsi
zaženou žence pod střechu
klasy vzdorně čelí dešti
lapajíce po dechu
poté se stébla ohnou v pase
liják je srazí na kolena
než přibita jsou k zemi
zbavována zrna
Můj otec jen bezmocně stojí
když kroupy mlátí obilí
nemůže úrodu bránit
nemá sil čelit násilí

A já, abych otci ulehčila snad
říkám, že nebudu mít hlad

10 nejčastějších lží o komunistech a socialismu

Dušan Makovský blog iDnes.cz
(pokračování)

Lež č. 5 – Všechno bylo zadarmo. Nebo skoro zadarmo.
Doktor byl zadarmo, lázně byly zadarmo, plomby byly zadarmo, dovolené v NDR byly skoro zadarmo, bydlení bylo za pár stovek, pivo za pár kaček… V podobném duchu by se dalo pokračovat prakticky do nekonečna. Opak je ale pravdou. Zadarmo nebylo nic, všechno bylo štědře dotované, byla to jakási forma „držhubného“, která měla obyvatelstvo udržovat syté, spokojené a ideálně ve stavu duševního útlumu. Šlo o takzvaný „sociální kontrakt“, typický pro svět socialismu, kdy jakýsi sociální blahobyt byl nabídnut výměnou za apolitičnost. Je nutné si ale uvědomit přítomnost slova „dotované“. Peníze, kterými stát přispíval na dotovanou životní úroveň, nutně chyběly jinde. Proto v léčebnách pro duševně choré vládly prakticky středověké podmínky, proto vybavení nemocnic pokulhávalo za vyspělým zbytkem světa o několik koňských délek, proto se města rozpadala před očima, proto úroveň cestování byla jen o málo vyšší než za první republiky. Následky tohoto sebevražedného hospodaření se sebou potáhneme jako balvan ještě dlouho. Ovšem, hlavně že se nemuselo platit krvavých třicet korun u lékaře.
Jak to tedy bylo? Zadarmo nebylo nic. Dokonce ani skoro zadarmo. Vše bylo dotováno z peněz, které všem chyběly jinde.
Lež č. 6 – Nekradlo se. Ani politici, ani nikdo jiný.
Ale kradlo se. Nedá se říct, jestli méně nebo více než dnes, ale kradlo. Jistě si mnozí vzpomenou na oblíbenou větu „kdo nekrade ze státního, okrádá vlastní rodinu“. Ostatně, na okrádání ze společného majetku pamatoval zákon o rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví. Do něj se vešlo ledacos, od vyzobávání jablek v sadu přes odvoz cihel ze stavby až po krádeže autosoučástek ve fabrice. Takovéto soukromé „znárodňování“ se svého času dalo považovat za národní sport. Však kdo něco chtěl, materiál na stavbu chatky, luxfery, nové obutí na auto, lepší obkladačky v koupelně a nechtěl čekat, jestli se na něj usměje štěstí po dlouhém čekání, nakoupil materiál pod rukou. Samozřejmě, že zpravidla šlo o materiál pocházející ze „socialistického vlastnictví“.
A to jsme jen u malých krádeží. Myslet si, že mezi stranickými kádry s funkcí a vlivem byl samý Mirek Dušín, je znakem bezbřehé naivity. I tam fungovala takzvaná „malá domů“, i tam ruka ruku myla, šidilo se, uplácelo se službičkami a nedostatkovým zbožím. Těžko by v době socialistického odměňování měly stranické paničky luxusní dovolené, tuzexová auta a devizová konta. I za vlády KSČ existovala šlechta, která byla rovnější než ostatní, měli vlastní prodejny a nemocnice, i tehdy kvetla vzájemná družba mezi stranickými kádry a šedou ekonomikou překupníků a vekslaků.
Jak to tedy bylo? Kradlo se. Na počátku vlády jedné strany byla obrovská krádež a ta předznamenala jeden z nejvýraznějších rysů tehdejšího způsobu života. Jediný rozdíl oproti dnešku je v tom, že neexistoval bulvár, který by o tom psal, a nebylo vůbec vhodné o něčem takovém mluvit nahlas.
Lež č. 7 – Každý mohl cestovat.
Ano, mohl. Na Slapy, na Sázavu, do Prahy za památkami. Což ale není to cestování, o kterém je řeč. Problém byl ve vycestování, byť jen do NDR na nákupy, do Karl Marx Stadtu. I do spřátelených zemí byl potřeba cestovní pas a nebylo nic neobvyklého, když byl pas občanovi odejmut nebo prostě nebyl vydán. S trochou štěstí se ale do soudružských zemí cestovat dalo. Ne však do všech.
Jistě si mnozí vzpomenou na šedivý pas, který byl mnohými považován za klenot, protože to byla jediná vstupenka do tehdejší Jugoslávie. Svého času byla Jugoslávie využívána těmi nevděčníky, kteří nehodlali kolektivně žít a pracovat pro blaho všech, jako dálnice k vysněnému Západu. Proto se začal vydávat tento speciální cestovní doklad, který sloužil jako síto na ty prověřenější z občanů, u kterých byla vysoká šance, že se jedou pouze zrekreovat.
Říká se „nebyls v SSSR, nerad“. Dostat se tehdy do kolébky socialismu a vidět na vlastní oči, kam až vede blahobyt pod vedením strany, bylo skoro nemožné. Fungoval poměrně čilý výměnný obchod mezi sovětskými občany, pro které bylo Československo totéž, co pro nás Rakousko. Prostřednictvím dopisu se domluvil kšeftíček, sovětská rodina vyběhala bumážky, zaslala pozvání a mohlo se vycestovat. Na oplátku pak sovětská rodinka vyrazila „na Západ“ a stala se pro našince na nějakou dobu kamenem na krku, návštěvou z pravěku a důvodem posměchu širokého okolí. To vše samozřejmě jen pokud byli úředníci příznivě nakloněni. V opačném případě ani bumážka nepomohla a necestovalo se.
Vycestovat na Západ? Podívat se, kam až to dotáhnul zahnívající kapitalismus? Na vlastní oči vidět utrpení vykořisťovaných dělníků a soudruhů z kapitalistických zemí? Pro naprostou většinu národa neuskutečnitelný sen. Pro vycestování do takové země byla potřeba hromada razítek, neposkvrněný kádrový profil, vyjádření všemožných stranických výborů, od zaměstnavatele až po domovnici, bylo nutné získat vízum, devizový příslib… S neuvěřitelnou hromadou štěstí a přidělenými valutami, které stačily tak možná na kávu se sachrdortem, se pak dalo vycestovat. Po návratu samozřejmě cestovatele čekal posměch okolí, protože jen blázen se vracel zpátky po takovém očistci s úřady.

Jak to tedy bylo? Do bezproblémových soudružských zemí mohl skoro každý. Do Jugošky a Sojuzu málokdo a na západ jen dokonale prověřený občan, případně majitel dobrých konexí, zelinář či řezník.
Lež č. 8 – Byli jsme vyspělá, průmyslová velmoc.
Ano, byli. Ovšem nikoliv zásluhou komunistického panování. Respektovanou a vyspělou průmyslovou velmocí jsme byli dávno před zavedením socialistického hospodářství. Naopak, soudruzi se ukázali jako špatný hospodář. Centrálním plánováním, umělým tlumením invence a nutností vyrábět podle sovětského vzoru, diktovaným trhem, omezováním výroby na úkor zbrojního průmyslu, brzděním vývoje a modernizace dokázali udělat z kdysi slavných značek prakticky bezcenné zboží, které nedokázalo konkurovat zbytku světa.
Těžko by v tak skvělé, na průmyslu postavené zemi existovaly dlouholeté pořadníky na automobily, nestavěly by se obytné baráky podle tří, čtyř šablon a určitě by nebyly stále opakované problémy s nedostatkem vložek, toaletního papíru či pánských slipů. Často se argumentuje tím, že po listopadu 1989 noví majitelé fungující fabriky vykradli a nechali krachnout. Opak je pravdou. Fabriky byly v mnoha případech nepřipravené na konkurenční boj, měly dlouhá léta domluvené odbytiště v jiných socialistických zemích, neexistoval volný trh a najednou byly takové podniky hozeny do světa, kde si musely svými výrobky vybojovat odbyt. A to bohužel často nebylo možné díky zastaralé výrobě a minimální schopnosti držet se současných trendů. Lidově řečeno, takové firmy dostaly na frak od konkurence a už tady nebyl stát, který by jejich marný provoz dál dotoval.
Jak to tedy bylo? Vláda KSČ udělala z průmyslové velmoci technické muzeum.
Lež č. 9 – Každý měl práci, nebylo nezaměstnaných.
Jde o často rozšířenou lež, často užívanou pro dokreslení „neskutečného teroru a bídy, ve které dnes žijeme“.
Za vlády komunistické strany se udržovala umělá přezaměstnanost, byly vytvářeny spousty zbytečných pracovních míst, protože byla povinnost pracovat. Zjednodušeně řečeno, z Československa byl vystavěn takový velký pracovní lágr. Lidé nechodili do práce, ale do zaměstnání a produktivita práce byla víc než mizerná.
Být tehdy nezaměstnaný, čili nemít v průkazu razítko zaměstnavatele, bylo porušením zákona a absence takového potvrzení často znamenala přímou cestu za mříže až na tři roky, s nálepkou „příživník“. Zákon o takzvané příživě byl jedním z klacků na režimu nepohodlné kverulanty. Nebylo nic jednoduššího, než se postarat o to, aby vyhlédnutá oběť nikde práci nedostala, a za čas sáhnout po paragrafu o příživnictví.
Jak to tedy bylo? Každý měl povinnost být zaměstnán, a kdo nepracoval, skončil za katrem.
Lež č. 10 – Bylo líp, byly to zlaté časy.
Jediné, co se dá na tento argument odpovědět, je „jo, bylo pěkný, že jsme byli mladší“. Nic víc. Zajímavé je, čím vším je tento argument často doplňován. Bylo pivo za pár kaček, metro za korunu, lidi nemysleli na kraviny, věnovali se chatičkám, zahrádkám, svým škodověnkám, nefetovali, v televizi dávali samé zábavné pořady, humor byl inteligentnější, k pohodě stačil Kája Gott.
Kecy, drazí přátelé. Je na místě odcitovat neznámého autora: „Je absurdní, že o týhle zkurvený době jednou budou lidi mluvit jako o zlatejch časech“.
Pivo bylo za pár kaček, protože nalejt občana bylo tak jednoduché. Napil se, vyspal se z toho a hurá do Kolbenky. V kantýně si dal dvacet deka vlašáku s rohlíkem za bůra, cestou domů metrem prolistoval Ruďasa, večer na něj oloupal brambory, zkouknul televizní noviny, kde se dozvěděl, jak trpí američtí dělníci, jak imperialisté chřestí atomovými raketami, zasnil se u poutavé reportáže z dožínek a zanadával u komunální kritiky o nedostatku zavařovacích víček. Po zprávách si otevřel lahváče, hodinku se napínal u majora Zemana, zasmál se u Televarieté a šel spát. Nebyly to zlaté časy, byl to nudný život lidí zavřených v kleci, s povolenou, předem schválenou zábavou, pravidelným krmením. Lidí často hledajících nějakou noru, nějaký temný kout, kde by se před šedí socialistického života na chvíli schovali. Byl to život vycvičených zvířátek, kterým byla cesta k jakékoliv individuálnosti a odlišnosti ztěžována. Bylo to čtyřicet let násilné deformace národa, jejíž následky si neseme nejen my, ale pravděpodobně i nějaká ta generace po nás. Socialistický občan věděl, že když bude hodný, bude mít plný talíř a nebude se muset o nic starat. Na co jsou mu nějaké svobody, když si za ně nic nekoupí. To je stigma většiny současných voličů levice, kdy alfou a omegou je plný žaludek a minimum zodpovědnosti.
Byla to nudná a šedivá doba, kdy to, co nedostalo požehnání a certifikát neškodnosti, nemělo šanci. Kdo si dnes pamatuje nahrávací orgie, když se někomu povedlo sehnat Flojdy, Kissáky, Stouny, zatímco z rádia se valil nepřetržitý proud Michala Davida, Standy Procházky, Cézara, Horňáka, Vondráčkový. Kdo si dneska pamatuje sedánky nad kotoučákem se záznamem Woodstocku, komu se vybaví to příjemné šimrání v břiše, když se u ohně nebo v hospodě na kytary spustila nějaká krylovina. Svobodné zprávy a hudební novinky se k nám ze světa dostávaly prostřednictvím Svobodné Evropy, Hlasu Ameriky, BBC, Deutsche Welle nebo třeba Kanadského rozhlasu. Dlouhá léta byl jejich poslech rušený, protože na co by socialistickému člověku byly pravdivé zprávy. Ještě by začal přemýšlet. O tom, co vykládal Sláva Volný nebo o tom, co hrála Rozina na Svobodce, jaké jsou hudební žebříčky ve světě, kterými nás oblažoval John Kelway z Londýna nebo Michael Prostějovský z Kolína nad Rýnem, jak si žijí krajani v Kanadě, o kterých vyprávěla Vesna Alince a koneckonců o zprávách z domova, zakončených „Ivan Medek, Hlas Ameriky, Vídeň“, se mluvilo jen šeptem. Seznam zakázaných knih a autorů byl sáhodlouhý, strana dokázala okázale ignorovat i udělení Nobelovy ceny Jaroslavu Seifertovi. I v době těsně před pádem vlády jedné strany, kdy nebyl svěrák utažený až tak těsně, byly k vidění takové absurdity, jako na besedě s Jaroslavem Foglarem promítaný diapozitiv s obálkou knihy Pod junáckou vlajkou, kde slovo junáckou bylo začerněno.

Národ se dělil na dvě zásadní a početně nepoměřitelné skupiny. Bylo obrovské stádo, které mlčelo, drželo hubu a krok, jednou za čtyři roky odvolilo jednotnou kandidátku, občas si zanadávalo po tom, co se ujistilo, že za dveřmi opravdu nikdo nestojí, a jinak nic neřešilo.
A bylo tady stádečko těch, co prakticky celou dobu utíkali. Ne někam, ale před něčím. Utíkali ke knížkám, které kolovaly republikou ve stopadesáté kopii na průklepáku, utíkali k stokrát ohraným kazetám s Krylem, Jasnou pákou, Plastikama, Nohavicou. Utíkali na čundry, mezi partu, kde si hráli na skautíky a kovboje. Tvořili skupinky, kde bylo alespoň zdání svobody, kde byli mezi svými.
Člověk byl neustále pod dohledem. Špiclovalo se, udávalo, od uličního výboru strany, přes příslušníky pomocné stráže VB až po podnikové kádrováky byl život každého jako pod drobnohledem. Kdo tehdy mohl tušit, že se do udávání pustily i modly jako byl Jarek Nohavica nebo Milan Kundera. Kdo z dospělých, kteří si s napětím a jako četbu na pokračování kupovali po listopadu vycházející seznamy estébáků, nenašel nikoho známého?
Byla to šílená doba, plná šílených lidí, vedená šílenci. Rozhodně to nebyly zlaté časy.
Jak to tedy bylo? Stálo to za h... Ale byli jsme mladší.

Národní třída - Památník 17. 11. 1989 se v den 25. výročí Sametové revoluce rozsvítil tisíci svíčkami (foto Barbara Semenov)

Dopisovatel Čechoaustralana Ladislav „Frank“ Nykl slaví významné jubileum

Do sbírky řady nejrůznějších ocenění si může Ladislav „Frank“ Nykl z Chodova přidat další pomyslný skalp. Rada města Chodova mu v závěru června předala svou cenu, aby mu vyjádřila poděkování především za jeho práci v oblasti prezentace města. Ocenění převzal Frank v rámci letošního významného jubilea, kdy se dožívá 70 let.
Ladislav Nykl je mimo jiné známý jako publicista, je redaktorem časopisu Stopař, patří k zakladatelům trampingu v regionu, pomáhal zakládat několik trampských osad a hrdě se hlásí k ocenění Čestný maršál Západočeského kraje, jehož je nositelem. Jeho články o Chodovu, okolí, vojenské historii a historii trampingu vyšly v řadě deníků a časopisech nejen v Česku, ale také za hranicemi včetně Ameriky, Kanady a Austrálie. Na svém kontě má i několik samostatných publikací.
Naopak zdejším čtenářům skvěle popisuje a přibližuje život a historii své lásky - Divokého západu. V těchto týdnech dokončil Frank materiál o vojácích v Normandii za 2. světové války a povídání o karlovarských hasičích. V blízké době chce ještě napsat o historii regionálního zdravotnictví a krajové kuchyni, co se zde pěstovalo, jedlo a vařilo.
„Zajímá mne především historie obyčejných lidí,“ prozradil své motto pro psaní při přebírání ceny na radnici v Chodově. Nezbytným pomocníkem při jeho tvorbě mu je počítač a internet, s nimiž se i v pozdějším věku dokázal skvěle sžít.
Frank si Chodov vybral jako druhý domov po Karlových Varech, kdy ho v dobách totality nesmyslně pronásledovala tehdejší tajná police (StB). Nakonec Frank skončil na několik let ve vězení, které se vážně podepsalo na jeho dalším osudu a podlomilo mu zdraví. Ani po 24 letech se zatím nedočkal plné rehabilitace, ač o ni usiluje už o roku 1990. Jeho pohnutý osud zaujal i autory cyklu Paměť národa. *(Text a foto: Martin Polák - Zpravodaj města Chodova)*

Kam za kulturou v Česku?
http://vstupenky.ticket-art.cz
TICKET ART
VÁŠ PARTNER VE SVĚTĚ KULTURY A ZÁBAVY

GOOGLUJEME VESELE

Zdeněk Rich

Je tomu právě dvacet pět let od doby, kdy „software“ inženýr, Tim Berners-Lee utkal síť, síť nám známou pod zkratkou WWW, neboli celým jménem World Wide Web. Co ho k tomu vedlo? Nedaleko Ženevy ve Švýcarech je sídlo Evropské organizace pro jaderný výzkum, známé pod zkratkou CERN. Součástí této organizace je také Evropská laboratoř pro fyziku částic, na jejíž činnosti se podíleli a stále podílejí vědci z celého světa (včetně České republiky). Vznikla tedy potřeba, aby byl umožněn trvalý styk s možností výměny informací mezi těmito vědci roztroušenými po všech koutech zeměkoule. Problém vyřešil v roce 1989 právě Tim Berners-Lee svojí sítí WWW. Ta však nejprve sloužila v rámci organizace CERN pouze účelu, pro který byla určena a plně se potom rozvinula až v roce 1993, kdy se stala dostupnou všem uživatelům. Statistiky ukazují, že dnes celá čtvrtina lidstva loví na internetu právě pomocí této sítě. A zdá se, že možnosti a schopnosti této sítě jsou téměř nevyčerpatelné.

Byly doby, a není tomu tak dávno, kdy jsme hledali poučení v některém ze svazků rozličných encyklopedií, z nichž snad nejstarším rodokmenem se může pochlubit Encyklopedia Britannica, poprvé publikovaná mezi léty 1768 a 1771, jejíž 2670 stránek bylo tehdy rozděleno do tří svazků. Za téměř dvě a půl století se dočkala mnoha vydání, poslední z nich, sestávající z 32 svazků, publikované v roce 2010 bylo však vydáním posledním. Pochopitelně tím Encyklopedia Britannica neskončila svoji slavnou pouť, ale objevila se nejprve v dosti úsporné formě na CD-ROM a později na DVD a nyní je přístupná i prostřednictvím Internetu. Zdá se však, že navzdory skvělé reputaci, které se tato encyklopedie těšila, jaksi nestačila čelit úpornému tempu doby a musela ustoupit modernějším zdrojům informací, jakými je například Wikipedia, její pedigree je podstatně kratší. Bylo to 15. ledna 2001, kdy Jimmy Wales a Larry Sanger spustili Wikipedii do internetového toku, a tato se, jak se zdá, velice činí. Anglické vydání Wikipedie obsahuje více jak čtyři a půl milionu hesel, což prý (sám jsem to nepočítal) by vyžadovalo přes dva tisíce svazků tištěných. Tato encyklopedie vychází v mnoha jazycích, a pokud můžeme věřit údajům, které právě tato udává, je celkový počet publikovaných hesel přes 33.5 milionu.

Dříve však než Wikipedie objevil se na našich monitorech Google, nyní patrně nejpoužívanější tzv. „search engine – vyhledavač“. A vyhledávat rozhodně dovede. Tak například. Moje žena se probudila jedné noci ze snu s písní na rtech (dosti podivné probuzení). Vzpomněla si však pouze na krátký úryvek textu písně a marně si lámala hlavu, jak k němu přišla. Zasadil jsem tento kratičký fragment do hledáčku Googlu a ejhle. Během vteřiny byl na obrazovce počítače text celý a žena poznala píseň, kterou zpívala kdysi dávno ve sboru církve československobratrské evangelické. Jaká to chytrá mašinka, tenhle Google. Má však jeden háček, kterému bych chtěl věnovat pár řádek. Jako vše, co bylo k prospěchu lidstva vynalezeno, se dočká brzy toho, že se najde někdo, kdo tohoto obohacení lidstva okamžitě zneužije. Myslím si, že je tomu tak snad od začátku lidského věku. Mám takovou představu. Když se pračlověk poprvé vzpřímil a na dvě nohy se postavil, ulomil sobě někde vhodnou větev, později holí nazývanou, aby lépe držel rovnováhu. Jiný pračlověk to od něho okoukal a hůl si také pořídil, potom však přišel na to, že hůl není nezbytně vhodná pouze pro udržení rovnováhy, ale že jí lze praštit jiného pračlověka po hlavě.

Jedním z kladů, ale současně i záporů Googlu je skutečnost, že je otevřen informacím všeho druhu, bez valné cenzury (tedy v Číně si s tím vědí rady) a tak vedle článků a údajů zajímavých a hodnotných je toto medium otevřeno i různým úchylům, pedofilům, lze tam najít i podrobný návod, jak bombu s razantní trhavostí vytvořit. Současně dává možnost extrémistům všeho druhu, aby šířili své scestné názory pomocí Internetu. Stane se potom, že poněkud lehkověrný „cestovatel“ vyloví z internetové sítě článek nebo jiný údaj, vyjadřující ostře extrémistické názory (a spolkne to, jak se,k říká i s navijákem) a domnívaje se, že objevil Ameriku, začne s tímto klenotem oblažovat pomocí internetu své známé, případně sám vytvoří drobné dílko stejného charakteru a snaží se ho někde publikovat. Musím přiznat, že z vlastní zkušenosti vím, že mnohdy je dosti obtížné odhadnout, zda údaje v některém z těchto extrémistických článků se zakládají na pravdě, zejména proto, že často se jedná o údaje jen z části pravdivé, pokroucené však k potřebě pisatele. Mohu však doporučit metodu, která se mi v minulosti dosti osvědčila. Pokud narazíte na článek nebo údaj, který se vám zdá podezřelý, je dobré vyhledat pomocí internetu další články na stejné téma, zejména ty, které zastávají opačný názor. A potom porovnáváním získaných informací, jejich vyvažováním a kalibrováním se můžeme přiblížit obvykle k místu pravdě se blížícímu. Najít pravdu stoprocentní (mrška jedna, umí se dovedně ukrývat), je v našem světě téměř nemožné.

Snad ještě několik slov o dalším problému Internetu a tím jsou tzv. hoaxy. Stalo se mi v minulosti více jak jednou, že jsem dostal email s nějakou informací, která se mi zdála tak zajímavou, že jsem s ní oblažil řadu přátel. Když jsem potom zjistil, že se jednalo o hoax, nezbývalo mi než odeslat přátelům omluvný email. Naštěstí je na Internetu řada adres, na kterých lze najít informace o současných hoaxech na síti (jeden z populárních hoaxů, který jsme dostali od řady přátel, byla údajná řeč Vladimíra Putina, ve která dává muslimům na vědomí, jak se mají v jeho království chovat. Téměř stejný projev byl přisouzen po řadě Johnu Howardovi, Kevinu Ruddovi i Julii Gillard).

A tak vesele googlujte, široké sítě užívejte, ale na viry, hoaxy a podezřelé články pozor dávejte.

Google

*Na konferenci s názvem **„Krajané a čeština“** pořádané v září tohoto roku v Národním muzeu v Praze, na které se setkali krajané z osmnácti zemí světa, zaznělo mnoho zajímavých příspěvků a názorů, přinášíme dva – vydavatelky/ šéfredaktorky časopisu Český dialog Evy Stížovské a vydavatelky/šéfredaktorky Čechoaustralana Barbary Semenov.*

ČEŠTINA ZAKÓDOVANÁ V SRDCI ČECHOAUSTRALANA

Barbara Semenov

Vážené dámy, vážení pánové -

V Austrálii, tedy Downunder neboli u protinožců končí v těchto dnech zima, která dokáže být zvláště na jihu země hodně nepříjemná. A proto kdo z Čechoaustralanů může, s radostí překonává úmornou vzdušnou vzdálenost patnácti tisíc kilometrů a objeví se ve své staré domovině. Ta nová mu sice už dávno přirostla k srdci – kdo z vás navštívil Austrálii, poznal, že se jedná skutečně o zemi divukrásnou – s dramatickými i pohlednicovými oceány, s rudou pouští, s velkolepými velkoměsty, s podivuhodnou florou a faunou. Zkrátka – jiskří tam dálka nad hlavami jak bleděmodré drahokamy a jímá závrať při pohledu, zpívat však o nich nedovedu…

Každý Čech zná ovšem pokračování těchto řádků, natož pak Čech žijící v zahraničí – protože jemu skutečně přestane srdce chvíli tlouci s pohledem na tu nízkou horu na obzoru. Jak je to možné? Vsadím se, že Česko navštěvující Australan by na tom kopečku nenacházel nic tak dechberoucího, má ostatně lepší monolit. Budeme-li objektivní, v Austrálii jsou daleko větší zeměpisné a přírodní krásy než v té naší zemičce. Zdůvodňuji si tak své vidění české krajiny jakýmsi kódem. Ta česká zem je v nás prostě zakódovaná, zakódovaná zde prožitým dětstvím, mládím, nesmazatelným rodičovským vlivem, kdy se doživotně otiskla na naši v raném věku nepopsanou „tabula rasa“. Podobně tak je to i s češtinou.

O češtině bychom mohli rozjímat daleko déle, než trvá konference na její téma. Zaměřím se na pár aspektů, v souvislosti s češtinou v Austrálii. I v tomto směru je důležité vycházet ze zmíněného kódu. Mateřštinu v nás zakóduje především maminka. Záleží zejména na ní, jaký má ona sama vztah k řeči a nejen k řeči, ale také a zejména k zemi své řeči. Tak víme, že generace dětí narozených emigrantům z roku šedesát osm, až na malé výjimky potvrzující pravidlo, češtinu nezná. Zklamání a trpkost, kterou si Češi odnášeli do světa, spolu s neexistující nadějí návratu, a touha integrovat v nové zemi, byly jasným a pádným důvodem, proč jazyk nahradit jazykem, ve kterém lze mluvit a žít svobodně. Tato situace přetrvávala i v případech emigrantů z doby normalizace. Záleželo samozřejmě i na vzdělání, rodinných tradicích a vlasteneckém postoji emigrantů.

Znám případ dvou českých rodin v nejbližším příbuzenském vztahu, kdy matka v jedné naprosto zanevřela na vše české, doma se mluví výhradně anglicky, přitom mnohdy chybně anglicky, a dnes již dospělým dětem je čeština vzdálenější než francouzština, španělština, vlámština a jiné jazyky, které solidně ovládají. Druhá matka, čechofilka, byť emigrantka, v opačném extrému zapůsobila na svoji dceru tak, že ta ač se narodila v Melbourne, kde dokončila univerzitu, studovala současně český jazyk natolik, že dnes žije a pracuje již pátým rokem v Praze.

Čas oponou trhnul, a situace dnešních maminek, které kódují náš krásný jazyk do svých ratolestí, je zaplaťpánbůh nesrovnatelně šťastnější. Motivace a elán dnešních mladých rodin žijících v Austrálii dal vznik, tak jako všude jinde ve světě, českým školám. V Austrálii – zejména v Melbourne, Sydney a Perthu fungují úspěšně již několik let, zpravidla na základě dobrovolné práce, úsilí a energii maminek, potažmo ředitelek a učitelek těchto školiček. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky v roce 2014 poskytlo skoro 700 tisíc korun na jejich provoz. Podpora chvályhodná, ale nemělo by se zapomínat na další prostředky, které podporují zachování češtiny a povědomí nejen o české řeči, tedy vyjadřovací formě, ale také o jejím obsahu.

Zde je na místě připomenout česká periodika, která dosud existují v australské krajanské komunitě jako malý ostrůvek české země v jedné z nejvzdálenějších končin. Jedná se o tištěné zpravodajství a publicistiku různé úrovně, většinou mají tamní periodika podobu věstníků, z těch kvalitnějších lze jmenovat Věstník Sokola Sydney, perthského Klokana a canberrskou Besedu. Listy se zabývají především životem krajanské komunity, oznámeními akcí a inzercí.

„Udržení češtiny u lidí žijících mimo republiku závisí i na existenci krajanského tisku“, říká známý krajanský publicista žijící v Melbourne, Miloš Ondrášek. *„Spisovný jazyk, na rozdíl od jazyka naší běžné komunikace, je dědictví po našich předchozích generacích jako prostředek ke kultivovanému vyjadřování. Jeho úroveň se udrží jen tehdy, budeme-li jej dále pěstovat, dále tříbit. Týká se to i nás, i když žijeme mimo vlast, mimo zdroj živé češtiny. Je to jako se zahrádkou: jakmile o ni přestaneme pečovat, začne se měnit v džungli. Někdy se mi zdá, zvláště když čtu některý krajanský tisk a korespondenci krajanských spolků, že takový proces již začíná. Je zapotřebí některé z těchto listů vytrvale zaplňovat články pochybné úrovně převzaté z bulvárního tisku – například o kuriozitách sexu? Nebo zavánějící rasismem? Stojíme si o to?“*, ptá se dále Miloš Ondrášek a připomíná, že organizace, které podporují vydávání krajanského tisku, by si měly všímat jeho úrovně – někdy se objevují v krajanských novinách finančně podporovaných Českou republikou články nejen bulvárně vulgární a rasistické, ale dokonce i protičesky štvavé, výběr témat bývá značně pofiderní, o špatné gramatice a hrubkách ani nemluvě.

Těší mne, že časopis ČECHOAUSTRALAN, který vydávám v Austrálii již osmým rokem, dodržuje etiku a jazykovou čistotu. Jako jediný celoaustralský krajanský list má své stálé čtenáře po celém světě, jeho tištěná verze je rozesílána Čechům v Melbourne, Sydney, Brisbane, Perthu, na Tasmánii, ale také do Spojených států, Kanady, Německa a do České republiky. Webové stránky a Facebook zaznamenávají denní návštěvnost mezinárodně. ČECHOAUSTRALAN je založen na jedinečnosti, která spočívá v příslušnosti k velké krajanské rodině. Vracíme se k příběhům krajanů a jejich vzájemnosti a zároveň se věnujeme tomu, co dnes zajímá Čechy ve světě i v České republice. Účelem ČECHOAUSTRALANa je dosáhnout lepšího chápání současného světa a snaha být nápomocný těm z krajanů, kteří mají potřebu kontaktu, potřebu vztahu ke své komunitě, k rodné zemi, ke svým kořenům a ke své mateřštině.

Na tvorbě ČECHOAUSTRALANa se podílí nezisková, dobrovolná redakce krajanských autorů, patří k nim komunitou uznávaní spisovatelé a publicisté jako je Miloš Ondrášek, Stanislav Berton, Bořek Šindler, Zdeněk a Jana Reichovi, Jan Košňar, Vlastík Škvařil, Zina Pacák,… i významní dopisovatelé ze světa a z České republiky – Peter Žaloudek, Blanka Kubešová, Veronika Boušová, Milena Štráfeldová, Eva Střížovská, Marta Urbanová, Vladimír Vondráček, Dáša Honsnejmanová, Frank Nykl a další.

Tito kvalitní, profesionální autoři, kteří nejenže vládnou výbornou češtinou, ale také znalostmi, bohatými životními zkušenostmi, porozuměním a ochotou přispívat zdarma svými články, jsou největším „forte“ časopisu. Ti z vás, kteří mne znají, ví o mém silném vztahu k vlasti a českému jazyku, tento vztah je hnací silou ČECHOAUSTRALANa a lidí s ním spojených.

Jako zahraniční Češi mi jistě potvrdíte, že jsme museli zvládnout mnoho jiných, cizích jazyků a tak si můžeme nejen se společným kódem, ale také s klidným svědomím odsouhlasit, že není (alespoň pro nás) bohatšího, pestřejšího, krásnějšího a poetičtějšího jazyka než čeština.

A já jsem si na důkaz tohoto tvrzení dnes pozvala toho nejlepšího svědka. Je jím skutečný básník, Čechoaustralan, **Josef Tomáš**, autor deseti vydaných básnických sbírek, další tři na vydání čekají. Josef Tomáš je ale nejen básníkem. Tento původně vystudovaný strojní inženýr, dále majitel australské firmy, zaměřené na automobilový průmysl, je navíc také překladatelem. Vedle několika románů, které přeložil z angličtiny do češtiny, má na svém kontě ty nejtěžší překlady, jaké mohou existovat – překlady českých básníků Vladimíra Holana a Jiřího Ortena do angličtiny. Kdo někdy zkoušel překládat básně z mateřského jazyka do jazyka cizího, ví, že tento úkon bývá většinou nadlidský. Josef Tomáš o tom říká – *„Byl jsem vždy fascinován cizími jazyky, jak různě vyjadřují tutéž myšlenku. A překládání poezie, opravuji, přebásňování poezie, neboť poezie se nedá překládat, je to nejbližší a nejtužší střetnutí dvou jazyků. A má-li se to rýmovat a má-li být dodržen rytmus, je to opravdu sice velice těžká, ale nadmíru fascinující práce. A jsem přesvědčen, že můj inženýrský přístup k této věci je mou výhodou, protože to, co čtu jako překlady básní do angličtiny, je většinou spíše pouze obsah díla. Vždy, když takový překlad čtu, připomene mi to výrok jednoho anglického básníka: „Poetry is not the thing said but a way of saying it. (- Poezie není věcí vyřčenou, ale způsobem jejího vyřčení.“).“*

České básníky a autory v zahraničí bychom si měli opečovávat jako zlato. Jsou přece pěstiteli naší češtiny, staviteli našeho kulturního dědictví, něčeho co přetrvá jako věčné. Básníka Josefa Tomáše jsem poznala, když jsem v Melbourne na krajanském koncertě k Mezinárodnímu roku hudby recitovala jeho verše. Stačila jedna báseň, abych zatoužila poznat další. Nesla název Dech stromů a je o nás všech...

(Báseň, jejíž recitace následovala, byla otištěna v ČA Zima/Léto 2014)

Spolu s Josefem Tomášem jsme pak představili účastníkům konference ještě jeho další básně, mezi nimi i báseň Moje vlast a Štrasburk.

Moje vlast

Co to je ta naše vlast,
co se nám ztrácí každým rokem
víc a víc v nedohlednu:
Doma jsem říkával,
že je to krajina a řeč,
zakořeněné v květináči mládí.
Tehdy jsem byl i já mladý,
a tak jsem nepomyslel na lidi,
bez nichž by přece celý kraj
byl pustý a hluchoněmý.

Už dávno jsem z květináče venku
a volně si rostu
mezi lidmi mnoha národů.
Když se nyní zeptám,
co to je ta moje vlast,
přijde mi pojednou na rozum,
že jsem to vlastně já
a můj vztah k lidem celého světa.

(Vzpomínka na domov, Leden 1983)

Štrasburk

Uličky se tu klikatí
jako na Starém Městě v Praze.
Nad hrubou dlažbou křivé zdi,
vybarvené jak na obrazech

od Seurata či Pissara.
Vzpomínám, jak jsme v galerii
s přihmouřenýma očima
čekali, až se tečky slijí

v podoby krásných cizích měst.
Tak silně zvaly věže dómů,
nábřeží, stromy, chaos cest,
že se nám nechtělo jít domů.

Od zdí Hradčan jsme zírali
pak ještě dlouho dolů k vodě,
zda se i v Praze slévají
tečky, rozpité šedým kouřem,

v barevné plochy, a zda stín
je to, co sedí v temných věžích.
Zda smuteční je pouze Týn
tím, že v něm Tycho Brahe leží
a neměří víc dráhy hvězd.

Zda Ferdinand jen stínal hlavy
u Staroměstské radnice
a věšel je pak z Prašné brány.

Mikuláš se lesk měděnkou.
Za ním však, dole, šedočerné,
dvě věže mostu a za řekou
Jiljí, Havel a Jindřich věrně
se postavily do řady.
Jako truchlící pozůstalí,
nad matným městem bezradní,
melancholicky v mlze stály.

Ještě že Sněžná, ač bez hlavy,
má trochu barvy nejen v jméně.
Protože za ní, do dáli,
zas jenom šedě, hnědě, temně

věž za věží se tyčila.
Teprve řeka s mnoha mosty
alespoň leskem pokryla
lem nábřeží bez barevnosti.

Nad ní tmavá stráň Petřína
se zelenala před zdí hladu . . .
Proč však v Štrasburku vzpomínám
na Prahu, věže, na Vltavu?!

Vždyť řeka se mu vyhýbá
a kopce jsou až u St. Odile.
Pořádný most a nad ním hrad
nenajdu, sebevíc bych chodil

bludištěm jeho uliček.
Za patnáct let, co jsem pryč z Prahy,
jsem viděl mnoho starých měst,
avšak nikde, jako dnes tady,

jsem nepocítil touhu jít
alespoň na skok do Čech zpátky
a barvami je oživit
a říct lidem tam, že my taky

doufáme, že tep Evropy
lze ještě cítit v jejím srdci.
Tisíckrát může Štrasburk chtít
být hlavním městem! Nezamlčí,

že za dráty je druhá část,
již válka krutě oddělila.
Evropa může dlouhý čas
být bez nás.
Však bez nás není celá! –

(Listopad, 1983)

„Historie tím, že lidi zpravujeme o minulosti, umožňuje jim soudit přítomnost.“
Thomas Jefferson

Čeština doma i ve světě – a s trochou humoru

Eva Střížovská

Nejsem češtinářka, nečekejte odbornou přednášku, jen povím něco z mých zkušeností. Prosím, berte moje povídání jako osobní vyznání rodnému jazyku. Hned na začátku přiznám, že pokud bych si mohla vybrat, chtěla bych být v příštím životě kromě zpívající klavíristky (což už jsem někdy v minulosti byla a nutně si to potřebuji zopakovat) i polyglotkou. Chtěla bych umět hodně jazyků, překládat z nich a do nich, a radovat se z toho.
Bohužel, umím pořádně (snad, doufám, že tomu tak je) jen jeden jazyk a to češtinu. Nikdy jsem se ji neučila, nebylo třeba. Vyrůstala jsem v české rodině a od malička jsem milovala čtení knížek. Četla jsem všechno, co mi přišlo pod ruku nebo co jsem našla v knihovně mých rodičů. Četbu pro děti vhodnou i nevhodnou.
Jedna tlustá kniha měla název Tajemství zločinného lékaře. Byla tam krásná Růženka, pronásledovaná padouchem. A mě už tenkrát (asi v roce 1950) udivila kapitola, kdy se rozhodla utéct do Paříže. Šla na hlavní nádraží, sedla na vlak a jela... Velmi mi to utkvělo v paměti na celý můj další život, kdy jsme nesměli nikam a kdy hranice byly zadrátované. Jinak jsem četla verneovky, májovky, kovbojky, ale u babičky jsem zase našla a hltala červenou a modrou knihovnu a taky Svéhlavičku holčičkou, nevěstou, ženuškou a babičkou. A taky Čarskou - Lesní žínka a Sibiročka, to bylo počteníčko. Ale pak i Jiráska, Němcovou, Čapka, Nerudu a jiné hodnotnější spisovatele. Tím jsem se pěkně prokousala českým jazykem natolik, že jsem ve škole gramatiku, větné rozbory a jiné (dle mne) zhůvěřilosti mohla ignorovat a dostávala jsem jen samé jedničky.

checkusouttravel
Czech Travel Specialist

Levné letenky do a z Evropy
s Emirates, Korean, Etihad, Czech Airlines
a s mnoha dalšími

Túry – Česká republika a Střední Evropa
Plavby po evropských řekách

Levné túry z Prahy do zahraničí

Volejte 1300 794 543
e-mail - info@checkusouttravel.com.au

www.checkusouttravel.com.au

checkusouttravel
Czech Travel Specialist

O co těžší to mají dnešní děti či mladí lidé, kteří nemají češtinu jako rodný jazyk a přece se chtějí naučit česky.
Jednou jsem se zúčastnila jako pozorovatelka kurzu češtiny v Dobrušce. A žasla jsem. Co ti chudáčci museli vyslechnout gramatických pouček, kterým nemohli rozumět ani zbla (co je to za slovo? - přeložte ho do angličtiny!). Ani já jsem často nerozuměla. Ale to bude asi tím, že nesnáším poučky, návody a pravidla, což je moje osobní záležitost, netýká se jen češtiny.
Čeština doma upadá. Hrnou se do ní cizí slova horem dolem i tam, kde to není nutné, protože máme hezké české výrazy, ale mladí lidé, kteří se češtinu dobře nenaučili, jim dávají přednost. Z rozhlasu, kromě několika veřejnoprávních stanic, které si zachovávají jakousi konzervativní úroveň mluvy, můžete na komerčních stanicích slyšet nejen vulgarismy, ale i nesmysly a hlavně ryk, křik a řvaní v rychlosti 10 slov za vteřinu. Včera na slušném pražském rádiu se na to někdo ptal a redaktorka odpověděla, že to nemají placené, kolik slov či vět za minutu, že to asi bude tím uspěchaným životním stylem. Proboha, tak ať se zastaví, kam spěchají? Do hrobu?
Protože už téměř 25 let tvořím časopis pro Čechy doma i ve světě - *Český dialog*, mám s češtinou doma i ve světě úzký kontakt. A protože mám tři děti, osm vnoučat a jedno pravnouče, mohu pozorovat, jak se sotva narozené děti zapojují do mluvy. Od é, á přes mama, tata, áto (což bylo auto v případě mého syna jako první slovo místo obvyklého mama), po výrazy jimi odvozené. Např. mládě od kance je kanička, silnice je silná paní, atd.
Moje první dítě - dcera, měla ve dvou letech svůj vlastní slovníček. Někde jsem četla a nevím, jestli to tak je, důkazy nemám, že si děti nesou cosi z minulého života. Ona dcera měla tehdy všechno na koncovku ti. Kyblíček byl puváti, lopatka lopáti, ovečka ováti. První syn byl do dvou let téměř němý a pak ze sebe chrlil otázky - co je to, proč je to, kdo je to. Třetí dítě, také syn si také počkal až dva roky, než začal mluvit ve větách a to velmi překvapivých: Od téměř umělecky zaměřených jako - Já si vlezu do toho rádia a budu tam zpívat, k hororovým - Jestli mne budeš zlobit, spláchnu tě do záchodu. Všechny moje děti i vnoučata a jedno pravnouče mluví krásně česky a většina z nich i podědila písemné brko, což v naší rodině začalo mým pradědečkem obecním písařem.
Oč těžší to mají děti našinců ve světě, jejichž rodiče si přejí, aby se naučily česky. Pokud s nimi doma česky mluví, mají to lehčí, i když se "venku" mluví jinak. Naštěstí jako houby po dešti vyrůstají po celém světě České školy bez hranic, což je vlastně víceméně kmenové téma této konference.
Obdivuji učitele češtiny ve světě a moc jim fandím a to i těm, kteří nejsou oficiálními učiteli. Například Bořek Šindler. To je starý vzdělaný pán (90 v příštím roce), který žije již asi šedesát let v Austrálii.

Píše svá vyznání češtině do sokolského Věstníku, který vychází v Sydney, jeho sloupky nesou název „Z tajů české řeči“.
Věřte mi, že co jeho psaní, to lahůdka a poklona češtině. Moc si takových lidí, kteří ve světě na krásu českého jazyka - a s takovou láskou - poukazují, vážím.
Další Čechoaustralan, který se tam na konci světa o češtinu zasloužil, sedí mezi námi. Pan Jan František Kroupa. Žil dlouhá léta v Melbourne. Kromě náročného zaměstnání v zahraniční firmě učil každou sobotu děti češtinu. A dokonce prosadil, aby australské ministerstvo školství uznalo češtinu jako jeden z maturitních předmětů, což nebylo zrovna lehké. Nebylo těch maturantů moc, ale například jedna z nich byla Tereza Radová (dcera známého textaře Petra Rady, který napsal mj. Modlitbu pro Martu Kubišovou). Když rodila svého prvního chlapečka (dnes má tři), byla udivena, že přitom vykřikuje česky. A pak se opět divila, když jí ten chlapeček později anglicky řekl: maminko, proč říkám růžová místo pink? V *Českém dialogu* jsme vyhlásili literární soutěž pro děti "utečenců". Tereza ji s přehledem vyhrála. Poslali jsme ji za to české učebnice. A co ona? Založila v Perthu českou školku, která i dnes pokračuje, a také i škola, i když se Tereza odstěhovala za maminkou do Melbourne.
Nebo Jaroslav Kovaříček. Hudební vědec, který z Adelaidy léta vysílal v rádiu s komentářem českou hudbu. Díky jemu se téměř celá Austrálie naučila říkat **ř.** Své vysílání často končil slovy: Poslouchali jste dílo Antonína Dvořáka a loučí se s vámi Jaroslav Kovaříček.
Slíbila jsem něco humorného. Tím je pro mne takzvaná *czenglish*, kterou potkávám na svých cestách za krajany. Všichni se mnou chtějí mluvit česky, i když já bych se naopak ráda poučila v cizích řečech…
Užívat tam kdesi jejich podstatná slova, to je normální. Jdeme do šopu, na bíč. Ale roztomilá je např. odpověď na otázku, jestli přijdeš. - Šúr že jo, na otázku přijdeš pro mě - ano, vypikuju tě. A nejlegračnější větu tohoto typu jsem uslyšela na parkovišti v Sydney. Pán, shodou okolností Bořek Šindler, chtěl vycouvat a naše krajanka mu řekla: Jo, Bořku, můžeš, kíp couving.
Ale o tomhle napsal už dávno vtipnou povídku Josef Škvorecký. Jmenuje se Trip do Česka. A nebyla jen o češtině… Snad ji znáte. Před časem vyšla i ve zvukové verzi.

Knihovna Libri prohibiti pátrá po datu úmrtí Boženy Sirkové, narozené podle policejního záznamu 15. 12. 1906 v Suché Vrbné (u Českých Budějovic), sama uvádí rok narození 1909. V r. 1949 emigrovala do Austrálie, žila nějakou dobu (asi 17 let) v Papui-Nové Guinei (kolem roku 1954), později zase v Austrálii, kde publikovala v ukrajinštině několik knih v melbournském nakladatelství Lastivka Press pod jménem Beatrice Bozena Sirko nebo B. Sybo (Sibo) nebo Ivanna Sirko. V roce 1963 vydala v Římě česky knihu Povídky a zkazky z Nové Guineje. Datum úmrtí by potřebovali zjistit pro poznámkový aparát v jejich nové knize a pro českou kulturu vůbec. Pokud by někdo z čtenářů mohl poskytnout požadovanou informaci, předáme ji žadateli.

Z TAJŮ KRÁS ČESKÉ ŘEČI

Bořek Šindler

Patrně každá řeč má svoje zvláštní přirovnání, a naše mateřština v tom nečiní výjimku. Rozhodně bych si netroufal tvrdit, že je čeština bohatší na přirovnání než řeči jiné – ale česká přirovnání nepostrádají jisté originality. Snad by tedy nebylo na škodu věnovat těm českým přirovnáním několik řádečků… Přirovnáváme to i ono, a je s podivem, jak velkou úlohu v těch našich českých přirovnání hrají zvířata všech druhů. Chudák pes hraje jednu z těch hlavních rolí. Jen si poslyšte! Člověk mívá hlad jako pes, může být utahaný jako pes, někdy jako čokl, může být vychrtlý jako pes, opuštěný jako pes, věrný jako pes, vzteklý jako pes, zkouší jako pes, tahat se jako psi o kost, zbít někoho jako psa, honit někoho jako psa, utrhnout se na někoho jako na psa, mlít hubou jako pes ocasem, připadat si jako prašivý pes, chcípnout jako pes, popřípadě chcípnout jako pes za plotem, chodit za někým jako pes, je tam zima, že by ani psa nevyhnal, byl tak vožralej, že říkal psovi slečno, jde mu to, jako když se pes pase, je to rovný, jako dyž pes chčije – nu, chudinka pes!...
Nemyslete ale, že jsou na tom kočka s kocourem líp. Je ten člověk mlsný jako kočka, má drápy jako kocour, škrábe jako kočka, ježí vousy jako kocour, olizuje se jako kocour, vyvaluje oči jako když (kálí) kocour do řezanky, vypadá jako kocour v botách, je utahaný jako kočka, je falešná jako kočka, lísat se k někomu jako kočka, pohrávat si s něčím jako kočka s myší, je to tady jako v Kocourkově, mít život tuhý jako kočka, zpívá, jako když tahá kočku za ocas, mají se rádi jako kočka s myší, prskat jako kočka, mýt se jako kočka, přist jako kočka, mít život tuhý jako kočka – a je těžko povědět, zdali by v těch přirovnáních zvítězil na body pes nebo kočka s kocourem.
Pes s kočkou ovšem nejsou jedinými hrdiny našich přirovnání. Myš s nimi závodit o prvenství sice nemůže, ale českých přirovnání, v nichž je tento polní hlodavec prominentem, je přece jen habaděj. Někdo může být chudý jako kostelní myš – tedy nikoli jako pouhá polní myš, nýbrž jako myš kostelní... Člověk může být zpocený jako myš – i když, přiznejme si to, málokdo z nás zpocenou myš kdy vůbec viděl. Můžeme být také tiší jako myšky. Je možno něco hlídat tak dokonale, že by ani myš neproklouzla. Někdo může vykukovat jako myš z komisárku, a samozřejmě můžeme na něco koukat jako čerstvě vyoraná myš – a taková myš čerstvě vyoraná se hned tak nerozkoukává. Samozřejmě i české ptactvo nám dovede k přirovnávání dobře posloužit! Kdyby se nám zachtělo započít u ptactva domácího, mohli bychom si vybrat za úkol zahájit takový obřad husou. Mohli bychom se na to kouknout jako husa do flašky nebo jako husa do lékárny. Může si i někdo žít jako husa na krmníku. Může vypadat jako podškubaná husa nebo i dýchat jako překrmená husa. A všichni víme moudrost přísloví, že je často dobře posečkat a vyčkat času jako husa klasu.

Ba i blízká příbuzná husy si přichází v jistých přirovnáních na své – můžeme se třeba šplouchat ve vodě jako kachna, můžeme se kolébat jako kachna, nebo mít žaludek jako kachna. A slepice? I ta si přichází na své, protože můžeme koukat jako zmoklá slepice, můžeme sedět jako slepice na vejcích, anebo jako slepice na bidýlku. Ani kohouta čeština nevynechává, protože někdo může být bojovný jako kohout, nebo být červený jako kohout. Dobře i víme, že dva kohouti na jednom smetišti se nikdy dobře nepohodnou. Když jsme už zabloudili na to smetiště, nevynechme ani krocana. Někdo prý hudruje jako krocan, nafukuje se jako krocan, zčervená jako krocan. Od smetiště bývá dost daleko do zahrádky, tam ale najdeme krtka – a i krtka si čeština vzala na mušku. Člověk může být slepý jako krtek, může být v něčem zahrabán jako krtek, a v něčem jiném rýt jako krtek. Hnedle bych byl vynechal jiného přítele venkovského člověka – koně! A přitom se dřu jako kůň! Někdo může trpět jako kůň. Může být na koni a chlubit se. Ba i zkoušet jako kůň. Prohrabeme se ale trochu dál pamětí, a nepodejme se ještě lenosti, však jsou tu i jiná zvířata, jež naše řeč obmyslila pozoruhodnými vlastnostmi. Tak třeba je tu i ten ježek. Někdo dovede funět jako ježek a mít vlasy do ježka, na ježka. Je ale ta ženská hubená jako koza! A už jsme u té kozy. Je s ním řeč jako s kozou na ledě. Je mlsný jako koza. Rozumí tomu jako koza petrželi. Udělat kozla zahradníkem. Je to jako když dá koze dobrýtro! Chodí jako koza na ledě. Je do něho vidět jako do hubený kozy. Proboha – koza, koza. A co kráva, vůl, tele a další přežvýkavci! Má řeči, že by vymluvil tele z jalový krávy. Ten chlap má oči jako z Kašparovy krávy! Vždyť to je, jako když dá volovi malinu. Dře se jako vůl. Má hlad, že by splivnul vola na posezení. Čumí na to jako tele na nový vrata. A je pitomej jako tele.

Nechme už ale těch zvířat. Čeština má převelikou zásobu i jiných přirovnání, zcela nezvířecích, a některá se rozhodně netají svou peprností. Neodkládejme tedy ještě pero a trochu se tou českou zásobou projděme. Pepř nepepř... Je blbej jako tágo. Má řečí jako Palackej. Nemá všech pět pohromadě. Je to blízko, co by kamenem dohodil. Je to jako když hrách na stěnu hází. Řvát jako bejk. Odříkávat něco jako když bičem mrská. Dostat se z bláta do louže. Holka jako brousek, jen na ni plivnout. Stát jako solný sloup. Zima jako na vidrholci. Tupej jako poleno. Stát jako pařez. Běhat jako čamrda. Je tam povyk, jako když se všichni čerti ženi. Hladovej jako kdyby šestnáct dní nejed. Být zaražený jako skoba ve zdi. Tvářit se jako svatoušek. Šetřit s tím jako se šafránem. Hrabat se s tím jako študák ve vdově. Lhát jako když tiskne. Žaludek jako na vodě. Vožralej jak zákon káže. Zdráv jako rybička. Chodí, jako když spolkne pravítko. Být jako kapr bez vody. Kouká, jako kdyby chtěl rybník vypálit. Táhnout se jako procesí na Svatou horu. Blbej jak poleno. Hluchej jak poleno. Čilý jako mník. Má hubu jako šlejfíř. Běhat umí jako koroptvička. Otočit se jako na obrtlíku. Mít hubu jako kramář... A tak dále, a tak dále.

Jak již řečeno, něco za cibuli, něco za křen, něco zaplatíme, něco zapřem. Něco je ryze české, něco bude společné mnoha jazykům. To opravdu rozlišit nedovedu, na to nejsem „školenej“. Ba ani dobře nevím, co je a co není přirovnání, co je rčení, co je jen pouhý idiom. Ale legrácka to je.

No, uznejte, že to byla legrácka!

Zakladatel Czech Events Lubomír Novotný slavil osmdesátiny

Věra Kohoutová

V kanadské krajanské komunitě nepatří mezi lidi, kteří by byli příliš vidět, i když ve prospěch jejího trvalého a úspěšného kontaktu s domovinou vykonal hodně užitečné práce. Pohyboval se, řekněme, v jiné oblasti. Kdo z podnikatelů by si ho ale nepamatoval např. z poslednějších let jako výkonného ředitele Kanadsko-československé obchodní komory v Torontu, v jejímž jménu uspořádal řadu misí, sympozií, seminářů a účastí na veletrzích jak v Kanadě, tak i v Československu (později ČR). S jeho jménem se pojí také vydávání měsíčníku Gateway to the Czech Trade pod záštitou Ministerstva průmyslu ČR.

Anebo kdo by jej v současnosti neznal jako autora známé webové stránky zaměřené na propagaci a koordinaci českých kulturních aktivit v Severní Americe. Stalo se tak na podzim 2007 po otevření kanceláří českých státních obchodních agentur Czech-North American Chamber v USA a Kanadě, kdy hledala svou novou působnost. Po definování dalšího poslaní byla s novou orientací na kulturu přejmenována na Czech-North American Chamber of Commerce and Culture Inc. A s ní přišel na svět unikátní webový informátor, www.czechevents.net, určený Američanům a Kanaďanům českého a slovenského původu. Na něm je možné nalézt informace o konání snad všech kulturních a jiných akcí v Americe a Kanadě. A naopak také o událostech a aktivitách obou domovin. Dnes si portál získal tak dobrou pověst, že se na něm měsíčně sejde na 30 000 návštěv krajanů obou národností žijících v Severní Americe. K nejnovějšímu projektu Česko-Severoamerické obchodní a kulturní komory je podpora výuky českého jazyka, v jejímž rámci je nejznámější nedávno otevřená česká škola v Atlantě, stát Georgia, kde je registrována. Veškerou jmenovanou aktivitu musíme popravdě připsat na konto schopností Lubomíra Novotného, který 3. srpna oslavil své osmdesátiny.

Kariéra oslavence vyvrcholila v Československu založením oddělení pro výrobu a vysílání propagačních filmů a reklam v Československé televizi v Praze. Mimo jiné tehdy mělo oddělení pod jeho vedením produkci 1200 reklam ročně. To už měl za sebou Filmovou akademii múzických umění v oboru filmu a TV produkce a pracoval na produkci všech filmových žánrů - krátkých i celovečerních filmů. Ovšem jeho kariéru ukončila okupace SSSR a ostatních spojenců a tak po zvážení možností dalšího osobního odborného vývoje zvolil Lubomír Novotný emigraci nejprve do Anglie a později do Kanady.

V Torontu se na něho štěstěna usmála - byla mu nabídnuta práce v CFTO televizi. Ovšem hned

po příchodu organizoval české a slovenské exilové umělce. Spolu se slovenským filmovým architektem Mikulášem Kravjanským a Florianou Lojekovou ze Slovenského národního divadla založili úspěšnou divadelní skupinu "Theatre Black Box", která získala vynikající recenze v kanadském tisku. Vedle toho produkoval televizní filmy. Ten, za který získal cenu "Etrog" v kanadské filmové soutěži o nejlepší propagační film, byl vyroben pro Simon Fraser University ve Vancouveru a byl věnován životnímu prostředí „We Are Running Out of Time“.

Jeho dalším úspěchem byl vznik Czech North American Chamber of Commerce Inc, Česko-severoamerická obchodní komora, která byla založena v Bostonu, Massachusetts, 28. října 1998. U jejího zrodu stály klíčové osobnosti českého původu – mj. věhlasní podnikatelé Tomáš J. Baťa a významný kanadský a mezinárodní průmyslník ing. A. Karel Velan. Komora je registrována jako nezisková organizace v Atlantě, Georgia, se sídlem v Torontu, Ontario.

Na které období svého života vzpomíná oslavenec nejraději? „V osobním životě to byl rok 1967. Tehdy jsem ještě v Československu poznal jako zaměstnanec Československé televize svou budoucí manželku Natašu (vzali jsme se daleko později ve Vancouveru). V Kanadě považuji za nejúspěšnější v podstatě celé období od r. 2006 do dnešního dne. Ať už pro web Czech Events Network či pro vznik dnešní Czech-North American Chamber of Commerce and Culture Inc či proto, že díky našemu sponzorovi panu A. Karlu Velanovi a jeho pani Olze vydávám informační webový portál...“

A jak se dnes naprosto jasně jeví, emigrovat bylo to jediné správné rozhodnutí... „Kdybych zůstal, asi bych přežil, ale morálně a eticky jsem nemohl s komunisty a okupačním režimem spolupracovat. Můj tamější bývalý komunistický šéf jel za mnou do Londýna, kde jsem pár měsíců po okupaci přežíval, aby mě přiměl návratu. Nepochodil. Komunistický soud mě tedy odsoudil v nepřítomnosti na 2 roky vězení za "odchod z vlasti".

A co považuje oslavenec v životě za nejcennější? „I když jsem nezbohatl jako hollywoodský producent, domnívám se, že práce pro zachování české kultury a jazyka v zahraničí je pro mě odměnou nejcennější.“ A dodává, že by si přál „ještě deset let pokračovat v tom, co dělá dnes...“ A dělá to dobře, řekněme lakonicky.

Psáno v Praze… ve čtrnáctém roce třetího tisíciletí…

Alena Klímová-Brejchová

Prý, kdo nikdy nemiloval, jakoby nežil! Avšak v české kotlině se v poslední době zdá, že spíš platí nepřijatelné heslo: „Kdo je nezviditelněn v masmédiích… je mrtvý!“ Lze jen doufat, že v jiných krajinách této krásné planety tohle neplatí. Avšak už podivuhodný vhled jasnovidného astrologa šestnáctého století, ctihodného pana Nostradama, předpovídá v Les Prophéties X 72 jakéhosi „Krále Hrůzy“, který navíc oživí - resuscituje dalšího záhadného Krále, který má ve svém jméně písmena OUL. *(David Ovason – Nostradamus – Přijde konec světa?! Vyd. Knižní klub1999).* Snad tento prorok už viděl v budoucnosti, na přelomu druhého a třetího tisíciletí, přesilnou moc masmédií (Krále Hrůzy) a jejich zručnou manipulaci s lidským vědomím. Resuscitaci jakéhosi podivuhodného fenoménu, který nazýváme Terorismus. Písmena OUL v takzvaném „Zeleném jazyce“ Nostradamových náznaků a zastírání, kterých ve svých čtyřverších používal, se snad mohou vztahovat k *oleji - naftě,* k lidem, kteří získávají nadvládu nad ostatními pomocí gigantického kapitálu, nabytého obchodováním s tímto přírodním zdrojem. Jejich servilním pomocníkem není nikdo jiný, než moderní fenomén, Král Hrůzy - světová masmédia, a to v měřítku globálním.

Je evidentní, že myšlení i duše lidí cíleně dokážou přeprogramovávat, formovat a také decimovat. Hrají si s míněním lidí jak kočka s myší. Tak, jak si jakési šedé eminence skryté v přepychových norách přejí. Jak to právě k získání dalších finančních zdrojů potřebují. Tato hra má však rozpoutat Strach, známé médium, kterým lze lidská stáda odjakživa ovládat. „Cukr a bič“, jak známe. Cukrem v této velké hře je plejáda pokleslých zábavných pořadů se sexuálními náměty, mnohdy za hranicí morálky a únosnosti, voyeurské pořady typu „Velký bratr“ a „Reality show“ a v neposlední řadě suma pořadů adorujících ještě pokleslejší a „profláknuté“ „celebrity“ - v podobě silikonem, botoxem a drogami fortifikovaných filmových hvězd a hvězdiček navlékajících si na sebe životy těch, kteří jsou opravdu jména „celebrita“ hodni. Heslem je čím hůře, tím zábavněji. Násilí, soutěž v obnažování, pornografie, potoky krve, výbuchy, utrpení, smrt… hrůza v přímém přenosu…

Bojíme se a „bavíme se“ už mnoho let v modravém záření obrazovek, a strach a stres, takto rafinovaně vzbuzovaný, se nám zadírá pod kůži. Nejnovější výzkumy telomér a enzymu telomerázy (elixíru nesmrtelnosti) však ukazují, jak velké nebezpečí díky dlouhodobému stresu lidskému organismu hrozí. Navíc nejrůznější katastrofické filmy i sci-fi příběhy v globálním měřítku dokážou pracovat s lidskou představivostí, a toto je možná nebezpečí největší! Vše, co na této planetě díky lidskému úsilí vzniká, je dílem naší představivosti. Krásným příkladem byl Titanik. Neuplynulo tehdy mnoho let od napsání knihy o katastrofě lodi jménem Titán a s Titanikem se stalo skoro do písmene to, co bylo v lidské představivosti zformováno.

Ale přesto máme skvělou možnost. Vypnout knoflík přijímače, nekupovat pokleslé, morálce, cudnosti a slušnosti se vysmívající plátky a periodika. Smíme radostně odmítnout vnucovanou adoraci a oslavu těch, co nepřispívají k rozvoji lidského ducha i lidské spirituality a pokusit se přiblížit k těm, kteří si nepotřebují navlékat životy jiných… k těm, kterým stačí život jediný, ten vlastní, směřující k tvoření výsostných a nenahraditelných

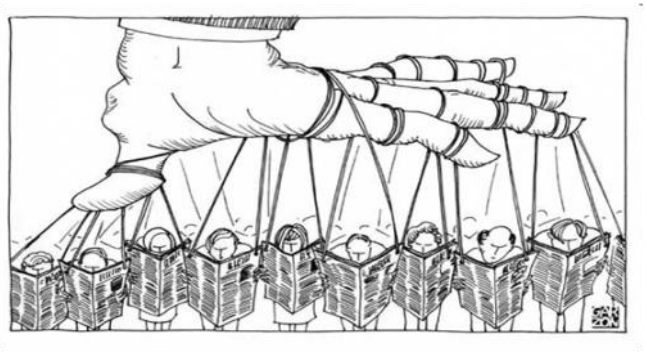

hodnot ve vědě i v umění. Hodnot nutných k ochraně zdraví a životů nás, bližních a k proklestění cesty idstvu k lepší budoucnosti.

Nepotřebujeme k nalezení těch kvalitních bytostí ani velký hadronový urychlovač LHC z Cernu. Tito lidé nejsou žádným Higgsovým bosonem, jsou zde, mezi námi a mnohdy se nám zdají tak plaší, skromní, šedě bezvýznamní, protože většinou financemi, zlatem a démanty neoplývají. Nechlubí se, nezdobí barevným peřím pochybné slávy, a tak jsou povětšině i masmediálně nezviditelnění. Málokdy je v českých médiích lze vidět na obrazovce, a když… tak v čase, kdy je diváků poskrovnu. Jedná se o lidem shůry seslané vědce, kněze, lékaře, básníky, malíře, sochaře, filozofy a jiné „šlechtice ducha“. Ano, šlechtictví ducha není imaginární pojem. Patří mezi ně samozřejmě i ti „opravdoví herci a sportovci“, kteří pro slávu národa doslova potí krev, ale ti jsou většinou v masmédiích adorováni bez problémů. Skoro se zdá, že zábava a exaltované uctívání těchto zviditelněných božstev - jakási sportovcománie a hercománie je vrcholným číslem toho „cukru“, který je lidským stádům šedými eminencemi předkládán. Tito výše jmenovaní vzácní jedinci dokážou při svém poslání většinou žít v jakési pracovité a tvůrčí řeholi a vyvoleni velkým Architektem našich životů tvoří nepomíjející hodnoty. Jsou povoláni k velké službě a ve svých nitrech to vědí. Jsou „slávy hodni“ a o běžnou a pomíjející „slávu - polní trávu…“ jim nejde.

Přesto se my, dříve narození, ustaraně ptáváme, co masmediální masáž, kterou nám „Král Hrůzy“ předkládá v duši ubíjející míře, udělá s dušičkami našich dětí. S naší mladou nadějí a budoucností? Jak si oni - nepopsaní a nezjizvení, poradí s obludným násilím všeho myslitelného druhu? S necudnostmi do nebe volajícími, s předváděním zkorumpovanosti, bezohlednosti a sprosťáctví těch, kteří nám mají být příkladem? Vždyť například hrůzná urážka - označení politika jiným politikem za lháře, přímo před tváří národa, je jaksi normální. Obviněný nehodí rukavici do tváře, nepozve bezectného urazitele na souboj, nepropíchne ho kdesi v lese za přihlížení sekundanta rapírem. A společnost to vnímá.

Tážeme se: „Může se toto vše obludně zlé stát normou chování pro naši mládež? Je nutné vpouštět do krásných a posvátných míst našich historických měst alegorické vozy, na nichž je předváděn sex obnažených homosexuálů v živém přenosu? Je rozumné jít za hranice voyeurství, kdy se na obrazovce televizí exhibují mamonu chtiví nezralci a jsou šmírováni stejnými i při vykonávání intimních potřeb? Co by této amoralitě asi řekli naši dávní slavní předkové, naši cudnost, právo a čest vyznávající prarodičové? Co toto vše temné lidským stádům dá… dává?“

Přesto vše je i toto dění zřejmě v jakémsi rozumu neuchopitelném plánu, v jeho zadání: „Nic se neděje bez božského plánu“. Bez Vyšší vůle přece ani vlas s hlavy nespadne a Zákon zpětného odrazu neomylně funguje a působí!

Když už jsme u těch přísloví… Kdosi kdysi prohlásil, že „všechno velké roste na hnoji“. Pokud toto vše obludné, násilné a kvasící dění, mnohdy předváděné v přímém přenosu, je jen jakýmsi preventivním očkováním, bránícím onemocnění a zakrnění ducha lidských bytostí ve ztížených životních podmínkách, které nás možná neminou, pokud imunizují i tu částečku božství v nás, pak je to nutno přijmout. Vytěžit z toho vše, co lze pro složení velkých životních examenů, které lidstvo čekají. Ve strážních se prý nejlépe lidským duchům vyzrává. Možná si máme my i naši potomci s jasností uvědomit, kudy cesta nepovede. A snad se jednou i ten masmediální „Král Hrůzy“ promění, využije svoji přízračnou moc a bude k nám směrovat jen emise krásy, lidské ušlechtilé lásky, soucitu plné obětavosti, cudnosti a všech lidských ctností projevujících se v zdravé duchovní filozofii, spiritualitě, tvorbě i vědění. Snad nám konečně předvede i životy těch, kteří jsou opravdovou elitou a chloubou národů. Elity, jejichž životy jsou hodny obdivu, oslavování i následování.

Na závěr snad jen tři malé příklady, o nichž lze při této příležitosti psát jako o „elitách“ národa. Takoví příkladní a nikterak neoslavovaní jedinci jsou, podle lidského usuzování, lékaři z diabetologického oddělení v pražském IKEMu. Je to místo lidstvu pomáhající vědy i intenzivního léčení těch nejsložitějších zdravotních problémů. Skupina téměř dokonale masmediálně nezviditelněných odborníků a velkých osobností s neodpovídajícími odměnami za své snažení pomáhá ku zdraví a přežití velmi nemocným pacientům po transplantacích slinivek a ledvin. Jedna z těch osobností, kromě své vědecké práce i práce u lůžek pacientů, proslula i velkými úspěchy na poli léčebné hypnózy, kde pracuje zcela bez odměny. Je to vše na celou více než zajímavou knihu a některé počiny zabíhají už i do oblastí nadreality. A přitom o tomto všem ví jen skupina těch nejpotřebnějších a jaksi se dá říci i zasvěcených. Dalším oblažujícím příkladem je současný významný syn českého národa, kněz, spisovatel, moderní myslitel a filozof, profesor Tomáš Halík (nar. 1948). Jeho knihy budou jistě po mnoho staletí příkladným duchovním přínosem i ve smyslu globálním. Je jisté, že jako ve všech národech světa, tak i v české kotlině se zrodilo mnoho významných, obětavě pracujících a tvořících lidí. Nelze je ani z části vyjmenovat. O ty nejskrytější, jako jsou dobří básníci či členové a mistři vysoké duchovní hierarchie, například Starého Mystického Řádu Růže a Kříže A.M.O.R.C., „Král Hrůzy“ – masmédia zájem nemá vůbec žádný. Snad to tak má být. Snad tito lidé mají pracovat na duchovní obrodě a sjednocení všech bytostí tohoto nádherného světa nikým a ničím nerušeni. Nesledováni oky kamer a fotoaparátů, jen v tolik potřebné tiché kontemplaci a soustředění…

Co zbývá nám, ostatním obyvatelům této planety? Odmítnout jakékoli manipulace s lidským vědomím. Použít svou vlastní vůli, rozum, intuici i představivost, a počít ze všech sil tvořivě pracovat na urychlení vývoje lidstva k široké hierarchii moudrých a duchovně zralých jedinců, kteří si v bratrské lásce, důvěře a zoceleni… podají ruce k plodné spolupráci!

Český kalendář 2015

Tradiční ročenka plná zajímavého čtení na téma česká historie, výročí roku 2014, významné osobnosti, česká příroda, poezie, povídky, písničky, křížovky, úryvky ze zajímavých knížek, aj.
Vhodný dárek pod stromeček i jako podpora při výuce českého jazyka a reálií v kurzech češtiny pro Čechy v zahraničí apod. Vydáváme již od roku 1996.

Brožovaná publikace, cena v ČR 149 Kč + poštovné 21 Kč,
v Evropě 10 EUR a v zámoří 15 USD i s poštovným.
Platit je možno na účet 110 103 4001/5500, složenkou nebo u našich zástupců v zahraničí. Rádi Vás s nimi spojíme, když nám napíšete.
Objednávejte na: **cesky-dialog@seznam.cz nebo tel.: +420 739 091 057**

Každým rokem vydává Eva Střížovská svůj pověstný a populární Kalendář plný zajímavého čtení, kde nechybí ani kuchařské recepty. I letos mne požádala, abych přispěla něčím ze své kuchyně, a protože nemám ráda jen takové to strohé „tolik, tolik, tak a tak“, sepsala jsem krátký příběh o vlastní oblíbené letité mňamce:

„ŠPAGETY PO ITALSKU“ a „NUDLIČKY PO ČÍNSKU“

Tento jednoduchý rodinný recept není vlastně vůbec po italsku. Je to původní recept Yvetty Simonové, která jej pod tímto názvem uváděla, a který si koncem šedesátých let minulého století vyčetl náš tatínek snad někde v časopise Květy. Každé úterý se vracela máma - zubařka z OUNZu pozdě večer, a táta, který uměl připravit v kuchyni maximálně smažená vajíčka, byl tehdy postaven před nemožný úkol rodině ten den vařit.

Jednoduchý recept slavné pěvecké hvězdy se mu zdál jako jediný, který by mohl zvládnout. Na másle zpěnil nakrájenou cibulku do zlatova a přidal kostičky dietního salámu, dnes salám junior či jemný salám (v Austrálii Don Pariser), které na pánvi hezky osmahnul. Pak smíchal se špagetami uvařenými ‚al dente‘. Bohatě posypané parmazánem a zakapané Heinz kečupem jsme toto jídlo jako děti milovaly. Bylo to i moje první jídlo, které jsem se naučila vařit. Tátovy špagety Yvetty Simonové, byť nejsou tak úplně po italsku, miluje moje rodina dodnes.

Jen jsem je obohatila a na pánev vedle cibule a salámu přidávám rozetřený stroužek česneku, na kostičky nakrájenou červenou a zelenou papriku, kroužky černých vypeckovaných oliv a kousky pikantních sušených rajčat. Dochutím kořením oregano, případně čerstvou nasekanou bazalkou.

Naučil se to dokonce vařit i můj muž, když zůstává v Austrálii, zatímco já mu odjedu do Čech. Posílá mi pak hrdě smsku nafoceného talíře našich „špaget po italsku“, že se mi sliny sbíhají a vůni cítím na patnáct tisíc kilometrů přes moře. Je to jídlo přímo „návykové“.

Na podobném postupu a přece zcela odlišné chutí je založena „moje čína“. Na pánvi na másle zpěníme půlku na kostičky nakrájené cibule, dva stroužky utřeného česneku, dvě lžičky turmeriku, dvě lžičky kari, lžičku nastrouhaného čerstvého zázvoru a přidáme na čtverečky nakrájená kuřecí prsa (cca 4 kuřecí filety), mícháme, a když maso změkne, přidáváme na kostičky nakrájené papriky – červenou, zelenou, žlutou, růžičky brokolice, nahrubo nastrouhanou mrkev a nakonec konzervu kukuřičných zrn. To vše pak smícháme s uvařenými ‚dvouminutovými‘ nudličkami (cca 5 sáčků). Varování - tohle jídlo je tak jedlé, že hrozí přejedení. A kdyby vám náhodou zbylo, - druhý den na plech, zalít rozšlehaným vejcem a zapéct v troubě. Čínské nudličky přizpůsobené českým jazýčkům. (sem)

ODTUD A ODJINUD

♠ Ve sloupku vydání *Čechoaustralana Květen/Červen 2011* jsem blahopřál manželům Bělským, Tonuš a Standa se v tom roce dožili 91 let. V lednu následujícího roku paní Bělská zemřela. Pan Bělský se s námi navždy rozloučil koncem července 2014. Patřili mezi krajany, kteří se nezapomenutelně zapsali do melbournské české pospolitosti. Na přelomu padesátých let pracovala paní Bělská jako tlumočnice v melbournském přistěhovaleckém úřadě a mnoha čerstvým československým emigrantům tehdy pomohla v prvních krocích ve Viktorii. Stanislav Bělský zde začínal zcela jinak, jako profesionální boxer. Patřil k té nešťastné generaci českých atletů, kterým vrcholná výkonnostní forma spadala do válečných let. Byl šampionem, ale nikoliv mistrem, republika tehdy neexistovala. Navíc byl profesionálem, těm poválečný komunistický režim nepřál, i když armádní sportovci byli placení důstojníci čsl. ozbrojené moci. Při procházce vyšehradským hřbitovem Slavín, kam se pohřbíval výkvět českého národa, narazíte na hrobku Václava Bělského, purkmistra, tedy starosty královského města Vinohrad, byla po něm pojmenována levostranná část Vltavy od Štefánikova mostu po proudu, Bělského nábřeží. Z tohoto rodu Stanislav Bělský vzešel. Do této hrobky by měli být manželé Bělští uloženi, melbournští Češi by se o to měli postarat. Nenávist totalitního režimu šla až za hrob, posmrtné místo Václava Bělského bylo po roce 1948 zkonfiskováno, nápisy vymazány a nahrazeny jménem všeobecně známého režimního stoupence, jehož pozůstatky tam byly uloženy. Po listopadu 1989 se pan Bělský obrátil na prezidenta Havla, aby sjednal nápravu. Sjednal a hrobka byla vrácena rodině Bělských. To Standu velmi uspokojilo. K jeho chloubě patřily ještě dvě věci, - jednak velká zarámovaná, v jejich salonu visící fotografie. Byli na ní v přátelském objetí dvě osoby, Bělský a Muhammad Ali, dosud považovaný za nepřekonatelného boxera těžké váhy a mistra světa. Nesourodě s tímto to pak v knihovně Bělských bylo jedenáct mohutných svazků *Brehmova života zvířat* v českém překladu prof. J. Jandy, vydaných v Praze v roce 1928. Tento poklad zoologické literatury Bělský věnoval sokolské knihovně Národního domu. Rodokmen paní Antonie Bělské sahá do českých dějin, řekla mi, že patřila k pokrevnímu pokolení jednoho z českých pánů popravených na Staroměstském náměstí v roce 1621. Bělští byli milovníci psů, výborní společníci a hostitelé, také vášniví cestovatelé po celém světě. Před opuštěním Československa dali svého hrubosrstého foxteriéra Petronia do opatrování otci Adiny Mandlové. Tonuš byla nejlepší přítelkyní filmové herečky Zorky Janů, mladší sestry Lídy Baarové. Do této společnosti Bělští v Praze patřili. Když později přicestovali z Austrálie do Evropy, nikdy nezapomněli navštívit v rakouském exilu žijící Lídu Baarovou. Ta po opuštění republiky hrála v italských a španělských filmech. Snad stojí za zmínku, že režisér Filip Renč připravuje natáčení filmu o této hvězdě prvorepublikové kinematografie. Bylo jí 86, když zemřela před čtrnácti lety.

♠ V září se dožila 95 let paní Meda Mládková, zakladatelka Muzea Kampa v Praze, které otevřela před 11 roky. Pražský magistrát jí pronajal na 99 let chátrající Sovovy mlýny, které nechala rekonstruovat. K příležitosti jejích narozenin byla vydána Ondřejem Kundrou sestavená biografická publikace *Můj báječný život.* Meda Mládková žila od roku 1948 v emigraci, nejdříve ve Švýcarsku, potom ve Francii a nakonec od roku 1960 ve Spojených státech. Přispívala k šíření prací českých spisovatelů a novinářů, později se rozhodla sbírat díla českých výtvarníků. Mezi jinými u Paříže žijícího Františka Kupku, zakladatele světového abstraktivního malířství, v roce 1975 se podílela na uspořádání výstavy jeho prací v Guggenheimově muzeu v Novém Yorku. Do Ameriky Meda Mládková odjela, aby se vdala za tam žijícího exulanta JUDr. Jana Mládka. Ten již mezi roky 1939-1945 působil v Londýně jako poradce V. Šrobára, ministra financí čsl. exilové vlády. V Americe se potom stal ředitelem bankovních služeb Mezinárodního měnového fondu ve Washingtonu. S Medou se podíleli na českém kulturním životě v exilu, jejich zásada byla „Vydrží-li kultura, přežije národ“. Mládek byl v jednom období předsedou Společnosti pro vědu a umění, tehdy v roce 1972 pobyl několik dní v Melbourne na služební cestě do Port Moresby, Papua Nová Guinea. Připravovalo se odtržení této země od Austrálie a Mládek se podílel na přípravě nové místní měny. Navštívil v Port Moresby tam žijící Čechy a usiloval o založení “papuánské“ skupiny tehdy čsl. exilové Společnosti pro vědu a umění se sídlem v Novém Yorku.

♠ Kdo si na těchto stránkách vzpomněl, že v tomto roce uplynulo sto let od vypuknutí první světové války? O čtyři roky později kapitulací Rakousko-Uherska skončila třistaletá poroba českého národa a otevřela se cesta k ustanovení Československé republiky. Kdo si vzpomněl, že v srpnu uplynulo 46 let od nastolení dalšího útlaku. Lidé se postavili proti invazi, pak dostali strach a tanky jsou tanky, s holýma rukama nic nepořídíme. Jak prohlásil Švejk: „Raději budu pět minut zbabělej, než celej život mrtvej“. Pro většinu čtenářů *Čechoaustralana* rok 1968 znamenal úplnou změnu, život v emigraci. Jak v republice? SSSR již neexistuje, tak nám dejte pokoj, je to za námi, svět se změnil. Na konci studené války očekával vítězný Západ, že včerejší nepřítel převezme model tržního hospodářství a demokracie. O tomto sbližovacím systému, tzv. třetí cestě, snili již teoretici Pražského jara. Čtvrt století poté je již však zřejmé, že se prosadila pouze tržní ekonomie. Na vysoké škole, na které jsem v tehdejším Československu studoval, došlo v letech1948-1989 k hrubé diskriminaci profesorů i studentů, kteří se z nejrůznějších důvodů znelíbili akčnímu a všelijakým jiným výborům. Po roce 1990

jsem se z Austrálie ozval, aby se rektorát tohoto učiliště omluvil těm, kteří byli z politických důvodů vyloučeni ze studia, a osvětlil spjaté okolnosti. Odpověď jsem dostal, že tím se již nikdo nezabývá, ale zájem je upřen pouze na „tržní záležitosti“. Takže, píši to nerad, k znovunastolení skutečně demokratického systému na této škole nedošlo, a mám obavu, že ani v politickém a společenském životě jinde v České republice. Obdivovatelé staré totalitní klece pookřáli a byli by rádi, aby zase spadla. Některé země se pomalu a jistě přibližují k autoritářskému vládnutí. Kdo se zasloužil o znovuuvedení masarykovských podmínek slušného života v listopadu 1989? Byla to aktivní masová touha po svobodě? Byla to zásluha exilu? Nebylo ani to ani ono, pro někoho to byl spíše zázrak, ve skutečnosti zhroucení hospodářství Východního bloku a pro mne zcela jistě i zásluha Václava Havla (jeho busta byla odhalena v americkém Kongresu 19. listopadu, je dílem českoamerického sochaře Lubomíra Janečka). Čtvrt století od vyhlášení Sametové revoluce se v republice připomíná řadou různých akcí, v Praze na Malé Straně bylo k této příležitosti otevřeno kulturní středisko Sametové centrum. Michael Žantovský je autorem nové biografie Václava Havla. Eda Kriseová vydává svůj doplněný text, který je jediným Havlovým autorizovaným životopisem. Dále vychází kniha novináře Daniela Kaisera Prezident Václav Havel 1990-2003. Andrea Sedláčková natočila celovečerní filmový dokument, který přibližuje Václava Havla jako intelektuálního rebela, spisovatele, milovníka žen a života vůbec, obdivovatele undergroundu, politického vězně a prezidenta. Na zlom diktatury si vzpomeneme, potichu a jen pro sebe. Zestárli jsme, díváme se na naše děti, vnuky, vnučky i pravnoučata. Ti se většinou sice hlásí k českému původu, ale patří již jinam. Byla to naše volba se přesunout za moře dvacet tisíc kilometrů daleko.

♠ V Sydney byla nedávno provedena dětská opera česko-židovského skladatele Hanse Krásy internovaného v Terezíně. Opera postavená na českém libretu má jednoduchý děj, tři malí sourozenci chtějí donést mléko nemocné mamince. Nemají peníze, pokouší se je vyzpívat na rohu ulice, kde vyhrává flašinetář Brundibár. Dětem se to nakonec podaří za společného zpěvu s kotětem, štěnětem a vrabcem. Brundibár jim tu korunu sebere, děti ho ale za pomocí zvířátek přemůžou. Po několika představení nacistická správa Terezína porozuměla skryté myšlence a skladatele a kolem 150 účinkujících poslala do plynu. Libreto bylo přeloženo do angličtiny i němčiny a opera provozována na celém světě.

♠ Ministerstvo zahraničních věcí a Český rozhlas pořádal v září konferenci “Krajané a čeština“. Jistě šlo o to, jak zachovat mateřštinu Čechů žijících mimo republiku. Uvažuji, zda se také debatovalo o pochybné vyjadřovací úrovni některých v republice působících novinářů a rozhlasových pracovníků, kteří snad již zapomněli česky. V posledních dnech jsem zachytil: songwriterka, vynegociovat, ambasadorka (velvyslankyně nezní dost globálně?). Může se zachovat správná čeština v Melbourne, když jazyková kultura degeneruje v Praze? Čapek se obrací v hrobě.

IP

Vážená redakce časopisu Čechoaustralan,

v televizním vysílání (http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096902795-studio-6/214411010100910/video/348996) jsem pečlivě sledoval Vaši šéfredaktorku a obdivoval obsah její činnosti. Jmenuji se Petr Spáčil a jsem členem vojenských výsadkářů veteránů sloužících v Holešově v letech 1963-65.

Obracím se na Vás s prosbou o radu nebo pomoc při vyhledání našeho kolegy, který emigroval v roce 1969-70 do Austrálie. Jedná se o Zdeňka Dvořáka, narozeného v roce 1944, bydlel v Brně a sloužil s námi u VU 7374/B jednotky zvláštního určení.

Tento útvar se v roce 1968 jako jediný postavil vstupu sovětských vojsk na území holešovských kasáren. Jednotliví členové průzkumných skupin pak připraveni k otevřenému střetu v lesích ČR čekali na rozkaz velení. V roce 69 vzhledem k postoji v roce 68 a k tomu, že kořeny tohoto útvaru sahají do Anglie, došlo vedením a pod tlakem sovětských vojsk ke zrušení našeho útvaru, zničení zástavy a veškeré dokumentace. Následovaly perzekuce velitelů, jejich rodin a emigrace, pokud se povedly. Tyto i jiné informace možno ověřit na webových stránkách KVV Holešov.

Doufám, že Váš časopis nám dává určitou šanci zjistit alespoň nějaké informace o Zdeňku Dvořákovi, jehož fotografii z mladých let přikládám.

Jde nám o přesnou nynější adresu, telefonní číslo, email adresu nebo jakýkoliv kontakt v ČR. Je možné, že náš kamarád již nežije, jako mnoho jiných vojenských přátel. Má osobní povinnost je zajistit i pro ostatní jakékoliv informace o zatím nenalezených.

Za vše předem děkují výsadkáři - Marek Čík, Pavol Kolarik, Jirka Čepelka, Honza Prokeš, několik dalších a za všechny pak Petr Spáčil - Lipní nad Bečvou, ul. Na Bečvě 722, tel. 420 603 570 255, email spacil10@seznam.cz

Mladý ZDENEK DVOŘÁK

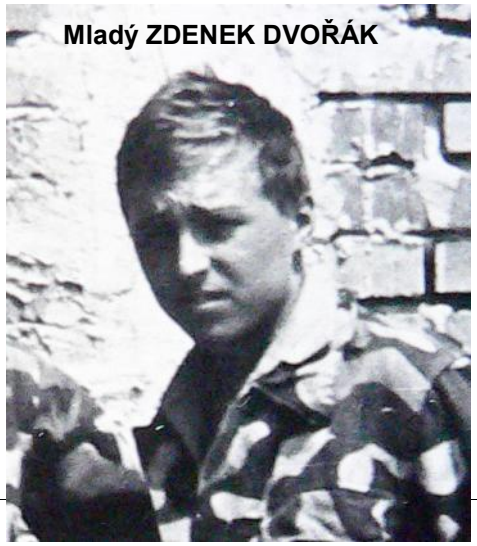

Za poznáním Orlických hor trochu jinak

Dagmar Honsnejmanová

Orlické hory jsou pohoří, které se rozkládá na severovýchodě Čech. Když zavítáme na některý z portálů Orlických hor, dozvíme se, že hory se jmenují podle řeky Orlice, která protéká česko-polskou hranicí. Nejvyšším vrcholem je Velká Deštná. Najdeme zde plno turistických center s letním a hlavně zimním sportovním vyžitím. To všechno a ještě víc si zde můžeme prohlédnout, seznámit se s historií i současností, zamluvit si příjemné ubytování v některém z penzionů a pak už jen vyrazit za nejbližší turistickou atrakcí.

My se ale na ně podíváme trochu jinak, očima člověka, který tu žije od narození a který jejich poznání věnuje všechen svůj čas, jak pracovní, tak i ten svůj, soukromý. Spíš by se dalo říct, že nelze s jistotou určit, který je který. Tím člověkem je Josef Kučera z Hlinného, zapálený ochránce přírody, milovník rostlin i zvířat, který již od roku 1993 vydává vlastivědný sborník PANORAMA, jehož obsahem jsou Orlické hory a jejich podhůří, témata z přírody, historie i současnosti. Sborník vychází jednou za rok, v době letních prázdnin a je zdrojem informací nejen kronikářů, historiků, ale i milovníků našeho kraje.

Naše knihovna U Mokřinky se může pochlubit tím, že vlastní všechna vydaná čísla (v roce 2014 vyšlo již číslo 22). Občas do nich nahlížím a musím s obdivem konstatovat, že ačkoliv se zdá, že je to jen taková útlá knížečka, je v ní neuvěřitelné množství zajímavých informací ze života tohoto regionu. Určitě není jednoduché po tolika letech stále nacházet nová témata, oslovovat dopisovatele - historiky, kronikáře, knihovníky, botaniky, zoology, a mnoho dalších, kteří mají jeden společný zájem, aby historie našich hor i do budoucna zůstala navždy v paměti nás a dalších generací.

Ráda bych pana Josefa Kučeru představila i čtenářům v zahraničí, kde také žijí lidé pocházející z Orlických hor, kteří třeba hledají informace o svých předcích, historii a krásné přírodě našeho kraje. Obsah jednotlivých čísel najdou na webových stránkách http:/ www.natura.estranky.cz, a kdo ví, třeba si o některé z nich napíší. A tak jsem začala panu Kučerovi klást jednu otázku za druhou.

Jak dlouho žijete v Orlických horách?
Žiju tady od narození, tj. už 56 let. Nejdříve v Hlinném, po svatbě pak 32 let v sousedním Dobrém a teď už více jak 2 roky opět v Hlinném.

Čím jste se vyučil?
Vyučil jsem se zedníkem.

Co vás na Orlických horách tak přitahuje?

Je to můj domov. Nejdříve mě lákala příroda, později se k tomu přidala i historie. Je tady mnoho krásných přírodních zákoutí, kde za celý den nepotkáte človíčka a můžete pozorovat ptáky a zvířata. Všude taky narážíte na pozůstatky lidské činnosti, převážně v dobrém, ale i ve špatném slova smyslu.

Jak dlouho se aktivně věnujete ochraně přírody? Co vás k tomu přivedlo? Jen nějaká náhoda nebo nějaký silný podnět?
Od roku 1979. Nejdříve dobrovolně a od roku 1991profesionálně. Přivedl mě k tomu zájem o přírodu, do které jsem s dalekohledem chodil už jako malý kluk. Ten zájem pak postupně přešel na rostliny, a když se po revoluci naskytla práce na Správě CHKO Orlické hory, neváhal jsem ani minutu.

Na vašich webových stránkách http:// www.natura.estranky.cz nabízíte provádění základního biologického výzkumu (botanika, zoologie, ornitologie atd.). Čím se z toho vy konkrétně nejvíc zabýváte a proč?
Mě oslovila botanika, kterou se zabývám už od mládí.

Věnujete se sbírání rostlin do herbáře. Popište, jak se správně rostliny sbírají a co je třeba, abychom je správně založili? Kolik rostlin máte v herbáři? Máte v něm rostlinu, která již třeba vyhynula?
Správná herbářová položka má obsahovat všechny důležité části sebrané rostliny. Menší se sbírají celé, včetně kořene, a ty větší pak pouze po částech. Převážně s květy nebo plody, listy a další důležité části rostliny. Nejlépe je zakládat do desek přímo v terénu nebo ihned po návratu domů. Na sušení používáme více vrstev obyčejných novin, do kterých rostlinu nebo její část pečlivě urovnáme a lehce zatížíme, aby se sušením srovnaly, ale nepoškodily důležité znaky. Každou sebranou rostlinu popíšeme. Ve svém herbáři mám více jak 5000 herbářových položek rostlin. Rostlinu, která už vyhynula, v herbáři nemám. To zase tak dlouho nedělám. Mám v něm ale rostliny, které jsem sbíral na některých lokalitách, na kterých v současné době už nerostou.

Určitě jsou rostliny v Orlických horách chráněné. Která nebo které jsou nejvzácnější?
Nejvzácnější jsou ty, které jsou zařazeny v kategorii „kriticky ohrožené“. V Orlických horách to jsou např. plavuník trojklasý, bradáček srdčitý nebo zdrojovka prameništní. Ta poslední se v Orlických horách vyskytuje na více jak deseti lokalitách a ty předcházející pouze na jedné.

Máte nějakou svoji zamilovanou rostlinu, na kterou každý rok na jaře netrpělivě čekáte, až se po zimě zase objeví?

Ano, mám takovou rostlinu. Musím na ni ale čekat až do podzimu, protože kvete v září. Je to také kriticky ohrožený druh a jmenuje se hořeček časný český, endemit střední Evropy. V Orlických horách máme jednu z nejbohatších lokalit v republice. V roce 2008 zde bylo napočítáno rekordních 5206 rostlin a letos 3029.

To je oproti roku 2008 o hodně menší číslo, rozdíl je 2177 rostlin. Třeba ale někoho napadne, že když si propočítá další roky, tak do deseti let tu nebude pravděpodobně žádná. Nebo to je jinak?

Takto to nejde brát a matematiku už do toho nemůžeme tahat vůbec. Jedná se o dvouletou rostlinu, která se rozmnožuje pouze semeny. Záleží na mnoha faktorech přírodních i manažerských. Meziroční rozdíly v počtu rostlin na lokalitě jsou ve stovkách až tisících.

Další vaší sbírkou je sbírka šišek a různých dřev. Jak velké jsou a jak je uchováváte? Která šiška a které dřevo jsou ve vaší sbírce unikátní?

Sbírku šišek mám uloženou v plastových boxech ve skříni a sbírku dřev pak ve skříňce pověšené na zdi pracovny. Unikátní nevím, ale mám šišky, které jsou na světě největší, nejtěžší i nejmenší. Ze dřev je to několik druhů afrických dřevin.

V roce 1993 jste založil vydavatelství SEN za účelem vydávat regionální literaturu, pohlednice, propagační materiály a další tiskoviny. Co považujete za svůj největší vydaný unikát? Máte zaevidováno, kolik různých titulů jste již vydal?

Vážím si toho, že jsme mohli vydat vzpomínky našeho předního botanika a ekologa pana profesora Emila Hadače, které nazval „Je lépe se opotřebovat než zrezivět“. To se čte jedním dechem. Z regionální literatury to je pak ornitologická publikace „Ptáci Orlických hor“, která v době vydání byla druhou publikací v republice, ve které byla podrobně zpracována avifauna celého pohoří, včetně přilehlé polské části. Celkem jsme vydali už 75 různých titulů.

Co vás vedlo k tomu, že jste začal vydávat sborník? Jakou jste měl první představu, co bude jeho obsahem?

Vedlo mě k tomu to, že v době, kdy jsme sborník PANORAMA začali vydávat, nevycházel v regionu žádný. Moje první představa, co bude jeho obsahem, byla ta, že by měl obsahovat něco z přírody, z historie i ze současnosti. To je i jeho podtitul. A toho se držíme dodnes.

Věnujete se i osvětové činnosti. Jak konkrétně?

Jedná se především o pořádání přírodo-cestopisných přednášek, méně pak už výstav přírodnin a sem tam někdy i uspořádání zájezdu do některých zajímavých míst republiky. Osvětu děláme taky vydáváním propagačních materiálů, kde propagujeme krásy přírody. Jedním takovým počinem je i edice „Přírodní zajímavosti obcí“ nebo pohlednicová edice „Obrázky z přírody“.

Splnil se váš sen? A je ještě nějaký další?

Neměl jsem a nemám žádný konkrétní sen. Jsem rád, že se sborník PANORAMA drží a že si našel svou stálou klientelu.

Na čem nyní pracujete?

Celoročně pracuji na vydávání sborníku PANORAMA. Jedno číslo vyjde a hned se začíná pomalu pracovat na novém.

Co byste vzkázal návštěvníkům Orlických hor?

Chovejte se tady tak, jak byste chtěli, aby se ostatní chovali k vám.

Nabývání občanství prohlášením - upozornění na lhůtu 1. 1. 2015

V návaznosti na oznámení o účinnosti (od 1. 1. 2014) Zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství ČR a o změně některých zákonů, upozorňujeme na lhůtu pro nabytí státního občanství ČR dne 1. 1. 2015. Zákon o státním občanství České republiky obsahuje speciální ustanovení (§ 33, Zákon č. 186/2013 Sb.), které umožňuje prohlášením nabýt české státní občanství rovněž fyzické osobě, která se narodila v době od 1. října 1949 do 7. května 1969 mimo území Československé republiky a jeden z jejích rodičů byl ke dni jejího narození československým státním občanem a k 1. lednu 1969 se stal nebo by se k tomuto dni stal českým státním občanem.
Toto prohlášení lze podat nejpozději do jednoho roku od data nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. do 1. 1. 2015). Po uplynutí jednoroční lhůty možnost učinit prohlášení o nabytí státního občanství České republiky pro uvedené fyzické osoby zanikne.

Čtyřicáté šesté Vánoce v Austrálii

Jana Reichová

Tedy již čtyřicáté šesté a to nejen v teple rodinného kruhu ale v tom teplém, ba někdy horkém australském létě. Ale přece jenom Vánoce, se vším co k těmto svátkům patří, a to jsou i vzpomínky, nejenom těch uplynulých čtyřiceti šesti let, ale ještě ty dřívější. K těm samozřejmě patří v první řadě maminka, tatínek a později i sestřička. Vánoce, takové jaké bývaly, s dávnými vzpomínkami na dědečka a babičku, rodiče mého otce a příbuzné, z nichž někteří bydleli poměrně blízko. To cukroví, které pekla babička nemělo konkurenci. Bylo mi jen sedm let, když babička zemřela, ale stále ještě si to pamatuji. Kde během války sehnala všechno potřebné, to si nemohu představit. My jsme nesli cukroví babičce a tetám, a přinášeli jsme si další, zase trochu jiné od nich. Malá vilová čtvrť, v které jsme bydleli, byla jako vesnice, tedy v tom smyslu, že sousedé se znali a jakoby patřili k sobě. Tedy po večeři jsme se rozběhli podívat, co Ježíšek nadělil kamarádkám a kamarádům, a na stolech u všech sousedů samozřejmě nesměly chybět obložené chlebíčky, vánočka a jablkový závin. Někdy již napadl sníh, ale to přece zejména dětem vůbec nevadilo. Navzájem jsme si obdivovali krásně ozdobené stromečky a všechny ty dárky, které pod nimi byly.
A potom ta náhlá změna, Vánoce ale najednou v teploučku, sluníčko, stromeček se v tom jakoby nějak ztrácí, a kde jsou přátelé, kde jsou kamarádky a kamarádi? Kde je ta velká rodina? Daleko, hodně daleko.
Vždyť ale ještě větší rodina je nyní zde, v Austrálii. Ano, tak je to dnes, ale bývávalo to jinak. Bylo mi tehdy zpočátku opravdu těžko a tak jsem psávala mamince, tatínek již nežil, a tím psaním se mému stesku ulevilo.
Zatoulala jsem se prostě hodně daleko.

Mamince (1969)

Vždycky jsem se toulala už jako malá,
pamatuješ co jsi se mě nahledala.
Teď jsem tedy daleko,
nemůžeš mě za ruku zase přivést zpátky
a věř snad i výprask byl by sladký.
Pro korunku na zmrzlinu
utekla jsem k babičce,
jindy tátovi říct že mám svátek.
Do lesíka a na skálu,
nepomohlo zamykání vrátek.

Takhle jsem se toulala už jako malá.
Léta možná tuto touhu ve mně zanechala.
Teď jsem tedy daleko…
s tebou za ruku se vrátit těmi vrátky
a věř i ten výprask byl by sladký.

Tatínek zemřel v roce 1965 a dnes nežije již ani moje maminka. Ale ta zde prožila s námi australské Vánoce dokonce třikrát, když se bolševici „slitovali“ a pustili ji sem na návštěvu. A byly to moc pěkné Vánoce. Po převratu zde s námi prožily Vánoce ještě dvě moje neteře. A dnes? Ne, na nic jsem nezapomněla a nikdy nezapomenu, ale nyní vítejte australské Vánoce. S rodinou syna, třemi vnoučaty a třemi pravnoučaty. Komu mám poděkovat? No přece to je všechno velký, veliký dárek od Ježíška.
A tak budou čtyřicáté šesté Vánoce pod australským sluníčkem s velikou rodinou. Štědrý večer po česku a Christmas Day po australsku.
Radostné a požehnané Vánoce.

Úspěšná premiéra ČR na Fine Food 2014 v Melbourne

Osm českých firem se představilo ve dnech 15. -18. září 2014 na jubilejním 30. ročníku největšího potravinářského veletrhu na jižní polokouli. Tisícovka vystavovatelů ze 45 zemí světa a asi 25 tis. návštěvníků mělo šanci na stánku ČR v Melbourne vidět kvalitní české sklo Crystalite a porcelán G. Benedikt, originální energetický nápoj Fakeer, ochutnat sušené maso Jerky, novopacké pivo, müsli Semix a zahřát se třeba desetiletou slivovicí firmy Rudolfa Jelínka. Skupinu firem doplnila technologická firma J4, oceněná titulem Exportér roku 2013, vyrábějící pekařské pásové pece. Velvyslanec ČR Martin Pohl přijel z Canberry, aby slavnostně otevřel veletržní stánek. Český stánek byl oblíbenou zastávkou Australanů s evropskými kořeny zejména z Balkánu. Srbové, Chorvaté, Bulhaři, ti všichni znají velmi dobře slivovici. Nepohrdli ani novou medovou (Bohemia Honey) s menším obsahem alkoholu, která je novinkou na trhu. Židovské obchodníky zase oslovily české košer výrobky, tradiční pětiletá slivovice a müsli, které se vyváží do USA popř. do Izraele. Představitelé firem byli s veletrhem celkově velmi spokojeni: výborná organizace, vysoká návštěvnost, pozitivní reakce na produkty a hlavně cenné kontakty na restauratéry, velkoobchodníky a distributory by měly přinést v příštích měsících své ovoce. Účast České republiky byla možná i díky grantu Ministerstva zahraničních věcí na podporu ekonomické diplomacie a Ministerstva zemědělství ve spolupráci s agenturou Ministerstva průmyslu a obchodu CzechTrade. Z Evropské unie měly svůj oficiální stánek jen Rakousko, Itálie a bulharský mlékárenský svaz, který je dotován EU. (*Bulletin MZV*)

K VÁNOCŮM

Peter Žaloudek

Nedávno jsem v rakouském rozhlasu poslouchal relaci o charitativní světové organizaci Licht für die Welt – Světlo pro svět. Kromě jiného mě v ní zaujal příběh Davida, který žije ve vesnici Kotobi na jihu Súdánu, jedné z nejchudších zemí světa. Jeho příběh vyprávěl pan Rupert Roniger, který zmíněnou dobročinnou organizaci vede. S Davidem, pocházejícím z početné rodiny, se poprvé setkal v roce 2006. Jako čtyřletý chlapec onemocněl David zákeřnou nemocí, kterou v této chudé zemi nebylo možno léčit podle standardů civilizovaných států. Z nemoci se sice časem vykřesal, ale zůstaly mu po ní ochrnuté nohy. Všude ho pak museli nosit na rukou – do školy, na záchod, k jídlu. Když pan Roniger viděl, že kluk je jinak zdravý, bystrý a plný energie, poradil rodičům, ať více dbají i na rozvoj jeho duševních schopností. Zařídil, aby tehdy již patnáctiletý hoch dostal zvláštní dopravní prostředek – tříkolový invalidní vozík, jehož kola se uváděla do pohybu pomocí rukou. David měl z tohoto „vozidla“ nesmírnou radost. Brzy mu zmohutněly svaly na pažích, hruď se vzedmula, tělo napřímilo. Povzbuzen tímto úspěchem se rozhodl zřídit si v jedné části obydlí malou dílničku, kde od té doby opravuje a seřizuje kola pro celou vesnici. Svou prací tak podstatně přispívá k živobytí celé své rodiny. Jeho sebevědomí náramně vzrostlo. Všichni ve vesnici i v širém okolí si ho váží. Stal se z něho jiný člověk, hrdý na to, že nikomu není na přítěž. Motivovalo ho to i k tomu, aby se naučil hrát na adungu, velkou africkou harfu. S dalšími nadšenci z vesnice založili malý orchestr, pravidelně nacvičují a hrají při různých slavnostech a kostelních bohoslužbách.

Z malého dítěte, kterého nemohly unést vlastní nohy, se stal mladík, který nese zodpovědnost. Zodpovědnost za sebe, ale i za svou rodinu. Z tvora, který sám potřeboval pomoc, se stal silný, sebevědomý muž se zářícíma očima, který spoluvytváří život a dění ve své vesnici.

Svoje vyprávění zakončil pan Roniger těmito slovy: „David přinesl do mého života světlo. Je příkladem toho, že mnohokrát i malé impulzy navedou život do zcela jiných, nových kolejí.“

Blíží se Vánoce. Těšíme se na stromeček, kapra, těšíme se na teplo rodiny, na dárky. Největší radost z Vánoc mívají děti. Z dárků, ale jistě i z toho daru největšího – z atmosféry krásné rodiny. Kardinál Schönborn u příležitosti letošní synody o rodině v Římě napsal: “Frank Schirrmacher, známý německý novinář, označil rodinu za *fabriku na budoucnost*, která jako jediná má sílu navzdory všemu přežít. Nazývá ji dokonce *s ničím nesrovnatelným zázrakem*, *místem, které produkuje důvěru*, *osudovým společenstvím*, kterého si člověk začne vážit teprve tehdy, když se mu vede špatně. Podle Franka Schirrmachera to není sociální systém státu, kdo v dobách bídy a neštěstí nabízí síť rozličných způsobů pomoci, ale právě fungující rodina.

Až budeme myslet na to, co všechno bychom mohli či měli dát našim nejmilejším pod stromeček, možná by nebylo špatné vzpomenout si na Davida z jižního Súdánu. Takových Davidů jsou na světě tisíce, možná dokonce miliony. (*U příležitosti udělení letošní Nobelovy ceny za mír Malale Júsafzajové z Pákistánu a Kajlašovi Satjarthímovi z Indie bylo zveřejněno, že na světě žije téměř 60 milionů dětí, které nechodí do školy, neumí psát ani číst, a které již od nejútlejšího věku musí vykonávat těžké manuální práce, ba dokonce bojovat se zbraní v ruce.*) Jsme-li schopni darovat svým nejbližším atmosféru harmonické, vřelé rodiny, jistoty a lásky, darujeme jim to nejhezčí, nejzávažnější a nejdůležitější, co jim jen můžeme dát. A jestli pak zbude něco navíc, co pro našince nemá podstatnou hodnotu, tak to prosím darujme těm bezejmenným Davidům. Dětem patří budoucnost, svět, a jestli je naučíme létat – bude se nám všem na tomto vesmírem plujícím korábu dařit lépe...

VÁNOČNÍ HVĚZDA

Marta Urbanová

Před sebou měli dlouhou cestu. Písčité kopce a údolí, kam oko pohlédlo. Nikde lísteček zeleně, nikde voda. Jednotvárná krajina, stejně tak úmorné kopce a nížiny, stejně tak vzdálené nebe. Její nohy už vypovídaly službu, pod nimi písek a zase jen písek, jako by tahle země nic jiného nezasela a nesklízela. Proti obloze zahlédla záda svého muže. Seděl na velbloudu, kterého krok byl pravidelný jako západ a východ slunce nad obzorem. Byl ještě v plné síle, přestože jeho synové už dosáhli věku plodnosti. Jeho první žena při cestě došla jeho milosti a bylo jí dovoleno zatížit některého mladšího velblouda. Jeho synové a ostatní kráčeli spolu s ní tou vyprahlou pouští. Silou zvířat se muselo šetřit. Jejich hřbety byly obtěžkány zásobami, vodou a pánovými nástroji obživy. Sekery, dláta, hřeby a podobné nářadí bylo potřebné k jeho práci. Bez jeho řemesla a zručnosti by nebylo co jíst. I jeho synové šli v otcových šlépějích a učili se témuž řemeslu podle příkazů svého otce. A její dítě, bude-li to syn, vezme tak jako oni širočinu do rukou a bude otesávat kříže, bude-li třeba.

Dívka šla dosud statečně uprostřed jeho synů. Dosud nepoznala touhu a sílu jejich otce v nočních přikrývkách. Její otec ji s ním zasnoubil, aniž se jí zeptal. Muži se žen na takové věci neptají. Rozhodují sami. Uzavírají obchod a dívka k tomu nemá co říci. Její slovo nemá žádnou váhu. Takový byl odpradávna zvyk. Dívka se tomu zvyku nějakým řízením osudu vymkla. Nebylo v její vůli se vzpříčit nebo se mu podrobit. Přišlo to jedné noci. Nikomu o tom neřekla ani slovo a skoro sama tomu ani nemohla uvěřit, že se to přihodilo. Najednou stanul nad jejím lůžkem a ona jen tušila, že k ní vejde. Dost dobře neviděla jeho tvář. Promluvil tak, jako by mluvil cizí řečí, odněkud z velké dálky přicházela jeho slova, odněkud z nekonečných prostor, odněkud, kde nikdo nikdy nebyl a nebude. Neřekl, aby mu byla po vůli a ona poznala, že to musí udělat. Nemyslela v té chvíli, že je zaslíbená jinému muži, ani na mysl jí nepřišly důsledky jejího počínání. Prostě se mu otevřela celou svou čistou duší i tělem a přijala jeho sémě. On po chvíli obdarování se beze slova zvedl, jako by se rozplynul ve tmě. Nedal jí příslib, že se vrátí, neřekl, aby na něj čekala, a ona ho přesto očekávala. Její tělo bylo probuzené. Celé noci hleděla do tmy a naslouchala každému šelestu zvenčí, čekala, zda uslyší jeho kroky. Marně. Vícekrát nepřišel. Muž, kterému byla zaslíbena, se rozhodl vrátit ji otci. Avšak po rozumných úvahách se rozhodl jinak. Nevystavovat ji hanbě, krutému bičování a přijmout ji i s dítětem. Dívka brala svůj osud odevzdaně a smířlivě. Byla tesařovi i jeho rodině vděčná. Teď, když zahlédla jeho záda na pohupujícím se velbloudovi, necítila k němu zášť, cítila pohyby dítěte a dokonce byla tesařovi vděčná. Mohl ji odmítnout, ale on jednal poctivě se zákony své země a ona měla kde spát a co jíst. Teď už nad tím nepřemítala, jen měla na paměti, aby to trmácení pouští do vzdálené judské province vydržela. Císařovo nařízení sčítání lidu přišlo pro ni v nevhodnou chvíli. Pro hlavu rodiny nebylo jiného zbytí, než uposlechnout a vydat se na cestu. Byl z Davidova rodu.

Pán dal karavanu zastavit. Není nutné si před nocí odpočinout, rozhodl. Není to už daleko, ale při pohledu na vysoké břicho těhotné dívky se přece jen obměkčil a poručil, aby si nasedla na jednoho z oslů. Karavana se dala znovu do pohybu. Dívka cítila ve svém životě pohyby a tušila, že zanedlouho se přihlásí její čas. Chvílemi se dívala do prázdné krajiny, v níž od věků vítr převíval tuny písku sem a tam. Vysoká obloha se klenula bez mráčku, posetá nepatrnými hvězdami. Tázala se, proč otec jejího dítěte není na této cestě s ní a proč nechává na ni samotné nést toto nelehké břímě. Proč nepřijde, proč nevzkáže. Trochu jí neuleví od nejistoty. Odpovědi se nedočkala. Vtom se ze tmy vykrojily hradby a netrvalo dlouho a karavana vešla do města ještě v době, než se brány zavřely. Ubytovali ji společně se ženami. Unavená a vyčerpaná se uložila do přikrývek. Před půlnocí se už nedaly bolesti vydržet a vydala vzlyk. Ženy procitly a věděly, co je jejich povinností, když dítě přichází na svět. Jen dívka sama o tom neměla tušení. Nikdo ji na jeho příchod nepřipravil. Nikdo s ní o tom nepromluvil. Mělo se za to, že o tom nepřísluší hovořit. Právě míjela půlnoc, když na svět přišel zdravý chlapec. Položily ho vedle matky do lůžka a ona se zadívala na své dítě a vzápětí na oblohu v bláhovém domnění, že novorozeně snad uvidí jeho otec a že mu požehná.

Ale nikdo nepřišel, žádná tvář dovnitř nenahlédla ani se na nebeské báni neobjevila, protože nad městem právě vyšla jasná hvězda.

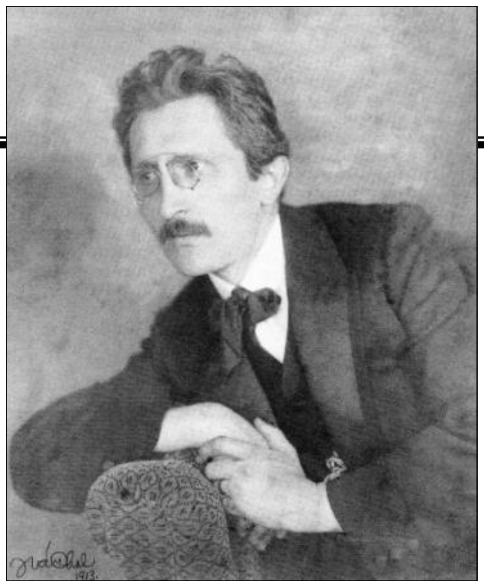

Hledačská posedlost Josefa Váchala

Veronika Boušová

„Zachoval jsem si rovnou šíji, neotáčeje se po vzorech z ciziny, rovněž jako neohnutou páteř neklaněním se vlivným činitelům. Spokojuji se s tím, že grafické a knižní moje dílo obšťastní v některém z muzeí opozdilého knihomila ze druhé či třetí generace.“

Josef Váchal (1884 – 1969), mistr barevného dřevorytu, grafik, malíř, řezbář, básník, spisovatel a autor unikátních velkoformátových knih, tištěných vlastnoručně zhotovenými literami a vázaných v kůži na způsob středověkých kodexů, byl vedle Bohuslava Reynka dalším originálním solitérem-autodidaktem, na nějž měli Češi zapomenout. Oba současníci připomínají dvě větve jediného stromu. Spojovala je posedlost tvorbou, zájem o krásné knihy a tisky, všestranné nadání, pokusy s grafickými technikami, vztah k přírodě a ke zvířatům. Přesto se pravděpodobně nikdy nesetkali a rozdíly mezi nimi jsou stejně fascinující jako styčné body.

„Ti, kdož nenásledují Proroky, právě pro své bohatství fantasie intensivněji žijí a umírají, než klidní duchové, spokojivší se vírou.“ Za Váchalovou eruptivní tvůrčí činností se skrývá hledačská nenasytnost Fausta, neobyčejná vnímavost a rozsáhlé vědomosti z mnoha oborů, které nasával a jako vášnivý alchymista okamžitě přetavoval do sugestivních výjevů a přesvědčivých mystifikací. Rozsah a pestrost jeho odkazu je ohromující, jak dokazují publikace jeho knih v nakladatelství Paseka a dalších, obsáhlá korespondence a zrenovované Portmoneum v Litomyšli (dům Josefa Portmana, který Váchal kompletně vyzdobil malbami s mnoha biblickými a esoterickými motivy a doplnil vyřezávaným malovaným nábytkem). Jen vyjmenování děl by zabralo samostatný článek. Na rozdíl od usebranosti a pokory B. Reynka se v jeho pronikavých vhledech snoubí oslavy ducha a krásy s karikaturou, anarchií a rebeliemi, jejichž symbolem je ďábel. Tématika pekla, očistce a středověkých diablerií ho fascinovala stejně jako vášnivé líčení hrůz pekelných páterem Koniášem. Celý život osciloval „starej pekelník“ (jak si sám říkal) mezi modlitbou a rouháním a hmotnými a nehmotnými světy. K čemu se z hloubi duše vyznal, to vzápětí bleskurychle popřel a tento paradox dokázal vnést do obrazové kompozice či do jediné věty.

„Kdo vstupuješ, vzdej se naděje, že plně pochopíš!“ uvedl A. Sáňka první samostatnou výstavu Josefa Váchala v roce 1926. To samé lze prohlásit o té aktuální s názvem „Magie hledání“, připravené k umělcovu jubileu v pražském gotickém Domě U Kamenného zvonu. Stěžejním tématem je inspirace magií a okultismem, ale i křesťanstvím, teozofií, Schopenhauerem, hinduismem a různými náboženskými a filozofickými alternativami. Vedle obrazů a tisků tu jako šamanské figurky stojí sošky strašidel a duchů, vyřezané v lidovo-indiánském stylu, nábytek z Portmonea či z pozůstalosti a mezi vzácnými tisky z umělcovy osobní knihovny i spisy o alchymii či démonologii. Expozici doplňují mnohonásobně zvětšené magické znaky a nákresy, překreslené na černé panely podél stěn. V konfrontaci předlohy s výsledným dílem vyniká genialita Váchalovy schopnosti vystihnout svébytným novátorským způsobem podstatu věcí. Byl si vědom síly znaku i magického rituálu jeho překreslování, proto vyráběl a sázel vlastní litery a velikost písma uzpůsoboval obsahu textů. Se stejnou vášní vytvářel divoké propletence a barevné kompozice expresionisticky zářivých symbolických obrazů a tisků, jinde je nahradil jemnými odstíny a subtilní kresbou. Kde je zatracení, je i vykoupení.

„Věřím (…), že v duši lidské sídlí dobří a zlí duchové. Běda tomu, kdo přijal do sebe většinu duchů zlých! Ti pak jednají za něho k jeho zkáze. Sám jsem teď poznal hrozný boj mezi zbytkem dobrých svých démonů a většinou zlých – byl jsem na pokraji šílenství, ale nemohl jsem sám učinit ani krok k napravení zla.“ (K. Klostermann)

Kde se vzala Váchalova atypičnost? Prapůvod jeho balancování mezi dobrem a zlem tkví v dětství. Jako čtyřletý se nemanželský Josef z rodiny, po meči spřízněné s malířem Mikolášem Alšem, ocitl v péči prarodičů. „Počátkem lásky je bázeň“ vzpomínal – nutno dodat, že s vděkem a láskyplně - na jejich výchovu. Přecitlivělého, ale nadmíru tvrdohlavého chlapce bolestně zasahovalo ponižování ve škole, které souviselo i s jeho podřadným společenským statusem. Zatvrdil se a vedle knih se mu nejvěrnějšími přáteli stali psi. Na celý život. Náklonnost k nim považoval za dědictví po mamince Chodce. Věřil v duši zvířecích souputníků, věnoval jim něžně hravé, velmi empatické básně, kočičce Doxe dokonce napsal – už jako dospělý ženatý muž - dopis z italské fronty.

„Já jsem zvyklý na veliké převraty duševní – ale to vy nikdy nepochopíte, aniž kdo jiný.“

Dalším důležitým rysem jeho podivínské výjimečnosti byly vidiny. Duch jakési chodské praprabáby prý nad ním bděl, když ho opustila matka, a odmala se mu zjevovaly čertící a fantazijní bytosti. Ze snových a horečnatých vizí čerpal inspiraci pro ztvárnění groteskních i děsivých výjevů po celý život. Nejintenzivnější vzpomínka patří nočním přízrakům Židů, povražděných inkvizicí, kteří ho údajně navštívili ve stavu bdělosti. V reálu ho často přitahovali jedinci vykazující psychickou nerovnováhu, v mládí ho okouzlovaly dívky chorobného zjevu.

„…a von se mi ten duch kór nic nelíbil!“
Když během vzniku knihy *Kázání proti spěšnosti*, kde si bral na paškál dopravní prostředky, zemřela jeho matka pod koly automobilu, nazval to pomstou zlých duchů. Nemohli napadnout autora, chráněného „zvláštní mocí“, a tak se pomstili na osobě blízké. Psychologická obrana snadno zranitelné duše? Zřejmě ano, a zacházel ještě dál. Své okolí strašíval smlouvou s ďáblem, kterou podle přítelkyně Marie Bajerové snad údajně „uzavřel“ po smrti prarodičů: „Je-li pravdiva Vaše víra v království nebeské, slyš mne, Bože! Svou duši dávám na pospas Ďáblu, jen jim konečně klid a štěstí zde na zemi nenalezené poskytni!“ V bojích se svědomím se obviňoval ze smrti babičky i ze smrti první ženy Máši, která na sebe údajně převzala váchalovské běsy, vykoupila tak jeho duši a uvolnila místo po jeho boku další životní družce, Anně Mackové. Cyklus dřevorytů s Mášiným posmrtným portrétem, podivnými bytostmi a aurou kolem její hlavy proměnil na nesmrtelné vyznání.
Svého času hledal útočiště v křesťanství a u kněze Jakuba Demla a jeho vliv promítl do vroucných obrazů. Nevysvětlená roztržka mezi nimi a zážitky z první světové války a z bitvy na Piavě v něm víru pohřbili: **„Kterak milovati Boha, jenž nedovede otevříti oči svých tvorů než způsobem bolestným, aby pak, vidouce jej, shledali jej krutým a bez citu ke všemu, co vzešlo z jeho klína?“** Právě krajinu kolem Piavy, kde neměl daleko k šílenství, později s impresionistickou lehkostí zobrazí v celé její čistotě na stěně Portmonea. „Bůh je vegetace!“ vyznává se později v jedinečné knize s různě pojatými dřevoryty *Šumava umírající a romantická.*
Snad proto, že jeho dětskou mysl atakovala kultura kramářských písní o vražedných činech, našel zalíbení v lidovém baroku a v primitivním, detektivkovém bulváru, v „krvavých“ románech. Stejně jako jiná literární díla (například vlastní faustovský příběh, žaltář, herbář nebo pohádkově půvabnou démonologii zpracovanou v rádoby vědecké *Ďáblově zahrádce neboli Přírodopisu strašidel*, kde coby skutečný mistr fikce označil všechny smyšlené bytosti „odbornými“ latinskými názvy) si napsal, ilustroval a vyrobil vlastní *Krvavý román*. K vazbě knihy v kůži, které úpravami dodal starobylý vzhled, s mefistofelským šklebem dodává: „Kniha je zešikmená, aby ta krev z ní mohla líp vytékat.“ Punc pokleslého žánru zdůrazňuje nesprávným rozdělováním slov, špatnou syntaxí a zařazením germanismů. S ironií sobě vlastní obhajuje brak tím, že oproti brutalitě církevních spisů je v krvácích o poznání méně mrtvol, že jsou lidštější a spravedlivější. „Znalecká úvodní studie nese všechny znaky jeho útočné, ironizující a mystifikující dikce“ píše Bajerová. V jednotlivých kapitolách si vyřizuje účty prostřednictvím karikatur reálných postav s kde kým (včetně Portmana, Anny, spiritistů, sám se sebou a dokonce s Leninem. Váchalova politická prozíravost je ve zpětném pohledu neskonale přesná, kdoví, zda byl velkým vizionářem, nebo jen inteligentním skeptikem).

Noc má je šedivá jak barva kočky líné, však Den můj bělostí měsíce dýše. Jsem den hadačů, kteří ve stříbrném poháru ke cti Luny aloe pálí, svátek blouznivců a básníků, jimž křišťál v mozek vlévám, bych nervy jejich šílenství vydal.“ Není divu, že zájem o nadpřirozeno zavedl Váchala mezi prvorepublikové spiritisty a Svobodné zednáře. Na zmíněné výstavě je sonda do českého spiritismu přidanou hodnotou. V sousedství obrazů jako je Pláň astrální a Pláň elementární, kde se proplétají váchalovská strašidýlka a éterické bytosti, najdeme české spiritistické časopisy s tristními výjevy ze seancí. Ani v této oblasti není Váchal zcela vážný. Po pečlivém studiu středověkých spisů si doma zřídí „magickou pracovnu“, vzápětí ji ale propůjčí párku milenců.
Přestože při prodeji svých děl jednal často pragmaticky, výrazného finančního ocenění se nedočkal. Aby se uměním uživil, pracoval jako ilustrátor a autor poměrně žádaných Ex libris, ale neváhal se zaprodat ani „komerci“ a vyrábět rutinní krajinky: „První vinohradská velkovýroba lančaftů solidně pracovaných! Ve všech barvách – každém štimungu trefeném: jak to na obrazu vidíte, tak se to ve skutečnosti vynachází. Partie z pralesů, z Vohřeled a z hlavy. Specialita: Podzimní směs, vyrobená z nejlepších druhů Kalvody, Jansy a Ullmanna. Bez konkurence!“ Vysmíval se stylem jarmarečníka malířským školám a směrům, jež dokázal s nadhledem napodobit, přestože krajinomalbu studoval jen krátce. Okázale zdůrazňoval volbu originální vlastní cesty, chybějící akademické vzdělání v něm přesto jako v pouhém vyučeném knihaři občas vyvolalo pocit méněcennosti. Váchalův tvůrčí rozlet skončil nástupem komunismu. Zatrpkl, jeho křehká psychika těžce nesla zplanýrování přírody v okolí statku ve Studeňanech, kde po zbytek života strádal. Směšné satisfakce, titulu zasloužilého umělce, se dočkal po Pražském jaru, znovuvzkříšení pak až v 90. letech minulého století. Málokdo však proměnil tak plnohodnotně svůj talent.
„Umění, jakožto nejvznešenější dar osobnosti, již odvádí umělec lidstvu, měl by samotný stát zachycovati, chce-li se před cizinou pyšniti hodnotami svérázných duchů své země a nečiniti z umělců nevěstky, ochotné sloužiti penězi obdařeným klikám a stranám, kupujícím kromě díla posléze i duši.“

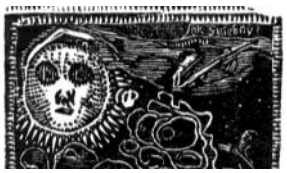

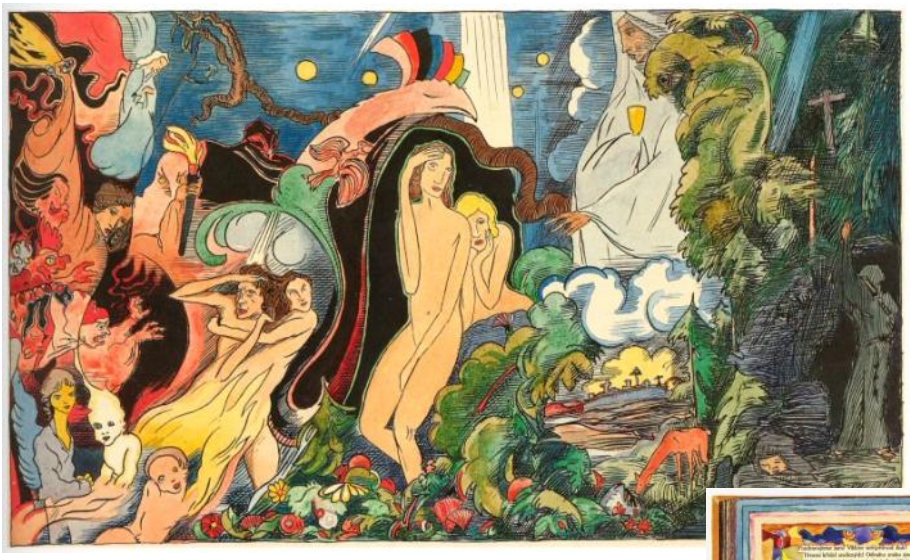

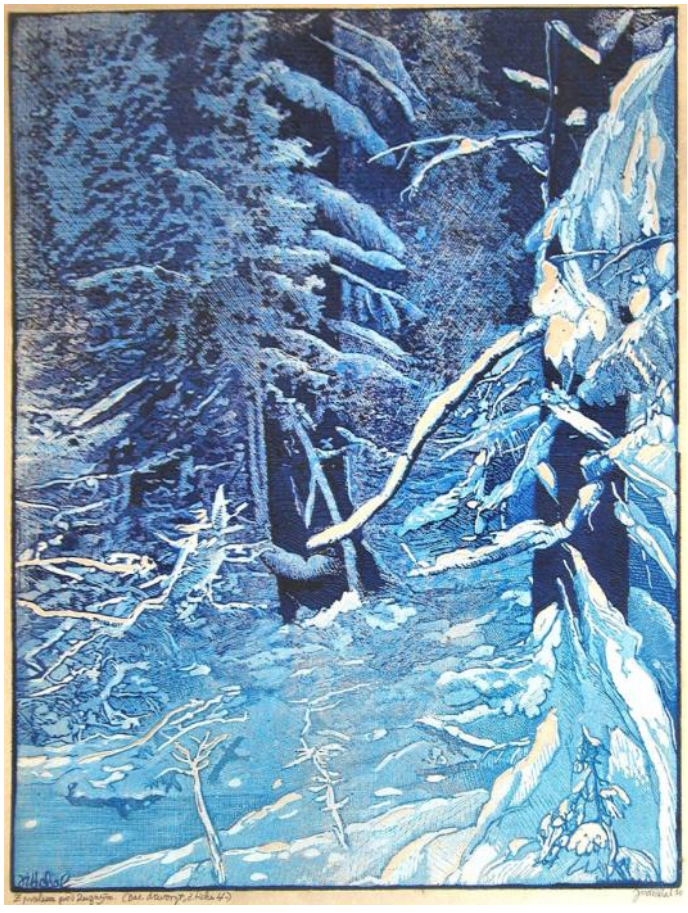

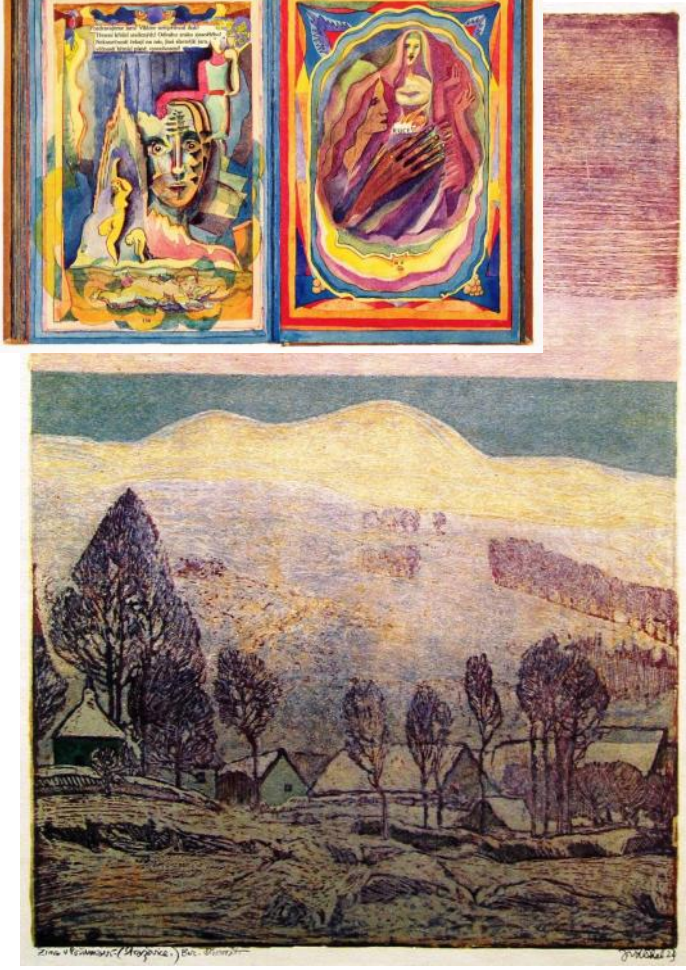

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU ČECHOAUSTRALAN - $40

Šeky nebo peněžní příkazy - Money orders na účet CECHOAUSTRALAN zasílejte na adresu redakce ČECHOAUSTRALAN P. O. Box 1008, Hawksburn, VIC 3142, AUSTRALIA

Můžete platit i elektronicky bankovním převodem:-
Bankovní spojení: EisBlue Holdings Pty Ltd, CECHOAUSTRALAN ACCOUNT - Account #: 813753720
National Australia Bank - BSB: 083-004, 330 Collins Street, Melbourne 3000, Australia

Velký korálový útes, Austrálie - foto Pavel Semenov, fota na titulní straně - Barbara Semenov, Eva Jančík

Redakce ČECHOAUSTRALAN - Barbara Semenov
P. O. Box 1008, Hawksburn - Melbourne, VIC 3142, Australia
email adresa - bsemenov@cechoaustralan.com

ČECHOAUSTRALAN © —NEZÁVISLÝ CELOAUSTRALSKÝ KRAJANSKÝ LIST

If undelivered return to:
P. O. Box 1008
Hawksburn 3142
AUSTRALIA

Print Post Approved
Publication Number:
100019790

POSTAGE PAID AUSTRALIA